

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Broj: 9-10/2012 RUJAN-LISTOPAD

Josip Botteri Dini, Likovna kolonija
Zadar, rujan 2012.

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Izdaje: Nadbiskupski ordinarijat, Jurja Biankinija 2, 23000 Zadar
tel: 023/208-650; faks: 208-640;

e-mail: izdavstvo@zadarskanadbiskupija.hr

Odgovara: Mons. Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Uredništvo: Don Josip Lenkić, don Šimun Šindija, mr. don Dario Tičić, prof. Ines Grbić, prof. Livio Marijan

Fotografije: Ines Grbić; Računalni slog: Livio Marijan

Tisak: IT CENTAR - BIOGRAD

Na unutarnjim koricama: Svečana Večernja blagdana sv. Šime, 7. 10. 2012., ; Nadbiskup Puljić otvara Godinu vjere u Zadarskoj katedrali, 22. 10. 2012.

Nadbiskupova riječ

U nedjelju, 28. listopada 2012. završila redovita XIII. opća skupština biskupâ koja je imala radni naslov: 'Nova evangelizacija za prijenos kršćanske vjere'. Na sinodi je kako čitamo bilo dosada najviše sudionika sinodalnih otaca (262). Još uvijek je vrlo suvremena i aktualna misao velikoga misionara i apostola narodâ Pavla kako mu je 'dužnost naviještati evanđelje', pa 'jao njemu ako to ne čini' (ups. 1 Kor 9, 16). Ta se dužnost danas odnosi na Crkvu koja je poslana evangelizirati sve ljude. Jer to je njezina dužnost, zvanje, milost i dar. 'Ona postoji kako bi evangelizirala' piše Pavao VI. u svojoj pobudnici 'Evangelii nuntiandi' (br. 14). Evangelizacijsko pak poslanje je 'odraz njezinog vlastitog bića' naglašava papa Benedikt XVI. (21. rujna 2010.).

Termin evangelizacije bremenit je sadržajem i značenjem. Pavao VI. ga je u spomenutoj pobudnici protumačio s više pojmljiva: 'propovijedanje, kateheza, liturgija, sakramentalni život, pučka pobožnost, svjedočanstvo kršćanskoga života' (EN, 17). Zapravo, nikada ne smije uzmanjkatи evangelizacije u Crkvi. No, koji su njezini konstitutivni elementi? Ima li nekih vidljivih znakova po kojima možemo prepoznati da je na djelu takva evangelizacija? I po čemu je ona 'nova'? Na neka od tih pitanja imamo jasan i razgovijetan odgovor u Djelima Apostolskim (usp. 2,42.46-47). Luka ih je sažeto i znakovito nabrojao kao povijesnu datost. A ja bih dodao i kao 'povijesnu konstantu' i vidljivu prepoznatljivost. On piše kako su kršćani bili 'postojani u lomljenju kruha i u molitvama'. Euharistija je, dakle, bila i ostala neiscrpivi izvor zajedništva i evangelizacije. A onda dodaje kako su bili postojani u apostolskom nauku i naviještanju onoga što su čuli i doživjeli. Budući da su bili postojani u lomljenju kruha, u molitvama i u apostolskom nauku i naviještanju onoga što su čuli i doživjeli, oni su u radosti i slobodi dijelili s braćom ono što su imali. Zajedništvo dobara bilo je plod takvoga života. Postojanosti u molitvama i dobrim djelima urodilo je odazivom mnogih da ih slijede: 'A Gospodin je danomice pridruživao zajednici spasenike' (Dj 2, 47). Evangelizacija se ogleda i danas u toj četverostrukoj dimenziji o kojoj nam je Luka tako slikovito pisao. Po njima je prepoznatljiva kako stara tako i nova evangelizacija.

Uz ovu četverostruku dimenziju svake evangelizacije (stare i nove) čini mi se korisnim spomenuti i ono što se govorilo na sinodi o odlikama koje trebaju resiti 'nove evangelizzatore'. Čulo se na sinodi da evangelizatori moraju imati silnu '**odvažnost i hrabrost**' u nastupima, te biti usko **vezani uz Crkvu** i njezin **poklad vjere**. Oni to trebaju činiti s osobitim osjećajem **žurnosti** i hitnosti, te **radosnim** srcem i dušom govoriti i svjedočiti o Božjoj ljubavi prema čovjeku. I o ovim vrlinama, koje su potrebne svakom evangelizatoru, nalazimo opširna izvješća u Djelima Apostolskim. Tamo napr. čitamo kako nakon silaska Duha Svetoga Petar neustrašivo ustaje i govori o Uskršnjulom Kristu koga su oni razapeli. Isto tako na puno mjesta nalazimo hrabroga Pavla koji se ne da ušutkati i ne boji se ni ljudskih prijetnja, a ni prirodnih teškoća. Ta se hrabrost u naše doba pretače u odanost i povjerenje u Krista kakvo su pokazali napr. sv. Maksimilijan Kolbe, blažena Majka Teresa i drugi hrabri svjedoci diljem svijeta, kako svojim služenjem u bolnicama, školama, učilištima, tako i u drugim socijalnim službama na opće dobro čovjeka i društva. Važno je da novi evangelizatori to čine s uvjerenjem, zahvalno i radosno, jer evanđelje nije tužna, nego 'Radosna vijest'; i to o Kristu koji umro i uskršnuo za naše spasenje. I trajno je s nama po Duhu Svetom kojega je obećao i poslao. Nismo dakle sami.

Mons. Želimir Puljić, nadbiskup

SVETA STOLICA

Dekret Apostolske pokorničarne o potpunom oprostu

Za dan pedesete obljetnice svečanog otvorenja Drugoga ekumenskog vatikanskog koncila, kojemu je blaženi Ivan XXIII. "dodijelio kao glavnu zadaću bolje čuvati i predstaviti dragocjeni poklad kršćanskog nauka, kako bi ga se učinilo dostupnijim Kristovim vjernicima i svim ljudima dobre volje" (Ivan Pavao II., Apost. konst. Fidei depositum, 11. listopada 1992.: AAS 86 [1994] 113), Vrhovni Svećenik Benedikt XVI. odredio je početak Godine koja će osobito biti posvećena isповijedanju prave vjere i njezinom ispravnom tumačenju, čitanjem ili još bolje pobožnim razmatranjem koncilskih dokumenata i članaka Katekizma Katoličke Crkve, koji je blaženi Ivan Pavao II. objavio trideset godina od početka Koncila, s jasnom nakanom "potaknuti vjernike na bolje prianjanje uz njega i promicanje njegovog poznavanja i primjene" (Isto, 114).

Već godine Gospodnje 1967., u spomen na devetnaest stoljeća mučeništva apostola Petra i Pavla, sličnu Godinu vjere proglašio je sluga Božji Pavao VI., "kako bi potvrđio u svečanoj isповijesti vjere kako bitni sadržaji koji već vjekovima čine baštinu svih vjernika trebaju biti potvrđeni, shvaćeni i produbljivani na uvijek nov način kako bi se pružalo svjedočanstvo u skladu s povijesnim prilikama koje su različite od negdašnjih" (Benedikt XVI., Apost. pismo Porta fidei, br. 4).

U ovo naše vrijeme vrlo dubokih promjena, kojima je izloženo čovječanstvo, Sveti Otac Benedikt XVI. proglašavanjem ove druge Godine vjere kani pozvati Božji narod, čiji je sveopći Pastir, kao i braću biskupe čitavog svijeta "da se pridruže Petrovu nasljedniku u vrijeme duhovne milosti koje nam Gospodin daje, da bismo se spomenuli dragocjenog dara vjere" (Isto, br. 8).

Svim vjernicima bit će dana "prilika ispovijediti vjeru u Uskrstog Gospodina... u katedralama i u crkvama u cijelom svijetu; u [njihovim] kućama i u [njihovim] obiteljima, tako da svatko uzmogne osjetiti snažnu potrebu bolje upoznati i budućim naraštajima prenositi neprolaznu vjeru. Redovničke zajednice, jednako kao i župne zajednice, kao i sve stare i nove crkvene stvarnosti, zacijelo će u ovoj Godini znati iznači način da javnom učine ispovijest Vjerovanja" (Isto).

Osim toga, svi vjernici, pojedinačno i zajednički, bit će pozvani davati otvoreno svjedočanstvo vlastite vjere pred drugima u posebnim okolnostima svakodnevnog života: "sama društvena narav čovjeka traži da čovjek unutarnje vjerske čine izrazi na izvanjski način, da u vjerskoj stvari saobraća s drugima, da svoju religiju ispovijeda na društveni način" (Deklaracija Dignitatis humanae, 7. prosinca 1965.; hrv. prijevod iz: Drugi vatikanski koncil, Dokumenti, KS, str. 473).

Budući da se prije svega radi o produbljivanju u najvišem stupnju – koliko je moguće na ovoj zemlji – svetosti života i prema tome o postizanju, u najvišem stupnju, čistoće duše, od velike koristi bit će veliki dar oprosta, koji Crkva, na temelju vlasti dodijeljene joj od Krista, pruža svima onima koji, da bi ga zadobili, uz obvezne odredbe izvrše i posebne propise. "Oprostom – učio je Pavao VI. – Crkva, koristeći svoju vlast poslužiteljice otkupljenja izvršenog od Krista Gospodina, prenosi vjernicima sudjelovanje ove Kristove punine u zajedništvu Svetih, pružajući im u najširoj mjeri sredstva za postizanje spasenja" (Apost. pismo Apostolorum limina, 23. svibnja 1974.: AAS 66 [1974] 289). Tako se očituje "blago Crkve", čije "daljnje umnažanje čine i zasluge Blažene Majke Božje i svih izabranih, od prvog do posljednjeg pravednika" (Klement VI., Bula Unigenitus Dei Filius, 27. siječnja 1343.).

Apostolska pokorničarna, koja ima dužnost uređivati ono što se odnosi na podjeljivanje i primjenu oprosta, kao i poticati duh vjernika na ispravno poimanje i gajenje pobožne želje za njegovim zadobivanjem, uz potporu Papinskog vijeća za promicanje nove evangelizacije, u pozornom razmatranju Note s pastoralnim smjernicama za Godinu vjere Kongregacije za nauk vjere, sa svrhom zadobivanja dara oprosta tijekom Godine vjere, utvrdila je sljedeće odredbe, izdane u suglasnosti s nakanom Vrhovnog Svećenika, da bi se vjernike više potaknulo na poznavanje i na ljubav prema nauku Katoličke Crkve te iz njega postigli što izobilnije duhovne plodove.

SVETA STOLICA

Tijekom čitave Godine vjere, to jest od 11. listopada 2012. pa sve do uključivo 24. studenoga 2013., moći će zadobiti potpuni oprost od vremenitih kazni za vlastite grijeha, podijeljen po Božjem milosrđu, koji se može namijeniti za duše premnulih vjernika, svaki pojedini vjernik koji se iskreno pokaje, propisno isповijedi, sakramentalno pričesti, i koji izmoli molitve na nakane Vrhovnog Svećenika, i to:

a) – svaki puta kad će sudjelovati na najmanje tri propovijedi tijekom Svetih misija, ili na najmanje tri predavanja o Dokumentima Drugoga vatikan-skog koncila i o člancima Katekizma Katoličke Crkve, u bilo kojoj crkvi ili prikladnom mjestu;

b) – svaki puta kad će u obliku hodočašća posjetiti papinsku baziliku, kršćanske katakombe, katedralnu crkvu, sveto mjesto određeno od mjesnog ordinarija za Godinu vjere (npr. među manjim bazilikama i svetištima posvećenima Blaženoj Djevici Mariji, svetim apostolima i svetim zaštitnicima) i ondje sudjelovati na nekom svetom obredu ili se barem kroz neko prikladno vrijeme zadržati u sa-branosti s pobožnim razmatranjima, završavajući molitvom Oče naš, Ispovijesti vjere u bilo kojem odobrenom obrascu, zazivima Blaženoj Djevici Mariji i, ovisno o slučaju, svetim apostolima i zaštitnicima;

c) – svaki puta kad će, u dane određene od mjesnog ordinarija za Godinu vjere (npr. na Gospodnje svetkovine, na svetkovine Blažene Djevice Marije, na blagdane svetih apostola i zaštitnika, na Katedru sv. Petra), u bilo kojem svetom mjestu sudjelovati na svečanom euharistijskom slavlju ili liturgiji časova, dodajući Ispovijest vjere u bilo kojem odobrenom obrascu;

d) – na dan, slobodno izabran tijekom Godine vjere, za pobožni posjet krstionici ili drugom mjes-tu, na kojem je primio sakrament krštenja, ako obnovi krsna obećanja u bilo kojoj odobrenoj formuli.

Dijecezanski i eparhijski biskupi te oni koji su po pravu njima izjednačeni, na najprikladniji dan tog vremena, u prigodi glavnog slavlja (npr. 24. studenoga 2013., na svetkovinu Isusa Krista, Kralja svega stvorenja, kojom se zaključuje Go-dina vjere) moći će podijeliti papinski blagoslov s potpunim oprostom, koji mogu zadobiti svi vjernici koji taj blagoslov pobožno prime. Vjernici koji se iskreno pokaju, a koji neće moći sudjelovati na svečanim slavljima iz ozbiljnih razloga (kao, prije svega, sve redovnice koje žive u samostanima u trajnoj klauzuri, anakoreti i pustinjaci, zatvorenići, stare osobe, bolesnici, kao i oni koji, u bolnici ili

drugim lječilišnim mjestima, trajno skrbe o bolesnicima...), zadobit će potpuni oprost, pod jednako-m uvjetima, ako, duhom i mislima povezani s prisutnim vjernicima, osobito u trenucima u ko-jima se riječi Vrhovnog Svećenika ili dijecezanskih biskupa budu prenosile putem televizije i radija, iz-mole u vlastitoj kući ili tamo gdje ih zapriječenost zatekne (npr. u kapeli samostana, u bolnici, u usta-novi za skrb, u zatvoru...) Oče naš, Ispovijest vjere u bilo kojem odobrenom obrascu, i druge molitve u skladu sa svrhom Godine vjere, prikazujući svoja trpljenja ili nevolje vlastitog života.

Kako bi pristup sakramentu pokore i zadobivan-ju božanskog oproštenja po vlasti Ključeva bio pastoralno olakšan, mjesni ordinariji su pozvani kanonicima i svećenicima koji će u katedralama i crkvama određenima za Godinu vjere ispovije-dati vjernike, podijeliti povlastice ograničene za unutrašnje područje, za vjernike istočnih Crkava, u skladu s kan. 728 § 2 CCEO-a, a u slučaju even-tualne rezerve, s kan. 727, osim, kako je očito, za slučajevе navedene u kan. 728 § 1; za vjernike Latinske Crkve, povlastice u skladu s kan. 508 § 1 CIC-a.

Ispovjednici, nakon što upozore vjernike na težinu grijeha kojima je pridržana rezerva ili cenzura, odredit će prikladne sakramentalne pokore, takve da ih se, što je više moguće, doveđe na čvrsto po-kajanje i, ovisno o prirodi slučaja, naložiti im na-knadu eventualnih skandala i šteta.

Pokorničarna toplo poziva preuzvišene biskupe, kao nositelje trostrukre službe (munus) poučavanja, upravljanja i posvećivanja, da vode brigu o jas-nom tumačenju ovdje iznijetih načela i odredbi za posvećivanje vjernika, na osobit način vodeći računa o okolnostima mesta, kulture i tradicija. Kateheza prilagođena naravi svakog pojedinog naroda, moći će jasnije i s većom živošću predložiti razumu i čvršće i dublje ukorijeniti u srca želju za ovim jedinstvenim darom, postignutim po zaslu-gama posredovanja Crkve.

Ovaj Dekret ima valjanost samo za Godinu vjere. Neovisno o bilo kakvoj protivnoj odredbi.

Dano u Rimu, u sjedištu Apostolske pokorničarne, 14. rujna 2012., na Uzvišenje sv. Križa.

Manuel kard. Monteiro de Castro,
viši pokorničar

Mons. Krzysztof Nykiel, regent

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

Priopćenje s izvanrednog zasjedanja Hrvatske biskupske konferencije

Zagreb, 22. listopada 2012.

Izvanredno plenarno zasjedanje Hrvatske biskupske konferencije, pod predsjedanjem predsjednika HBK-a mons. Marina Srakića, đakovačko-osječkog nadbiskupa, održano je 22. listopada u sjedištu Hrvatske biskupske konferencije, Ksaverska cesta 12A, u Zagrebu. Na zasjedanju je sudjelovao i apostolski nuncij u RH mons. Alessandro D'Errico.

Biskupi su razgovarali o predstojećem posjetu predsjednika Vlade Republike Hrvatske gosp. Zorana Milanovića Svetoj Stolici kao i o simpoziju o vezama Svetе Stolice i Hrvatske

koji u povodu obilježavanja 20. obljetnice uspostave diplomatskih odnosa između Svetе Stolice i Republike Hrvatske organizira hrvatsko veleposlanstvo pri Svetoj Stolici 29. listopada u Vatikanu.

Na zasjedanju su biskupi razmotrili i pojedinosti vezane za nacionalno zahvalno hodočašće u Rim u "Godini vjere" koje će se održati od 5. do 9. studenoga 2012.

Tajništvo Hrvatske biskupske konferencije

Poruka biskupa HBK roditeljima, djeci i mladima, o dvadesetoj obljetnici vjeronauka u školi, ususret Godini vjere

S novom radošću u srcu uživati Božju riječ

Bog trajno očituje svoju ljubav prema ljudima. Svjedočenje Božje ljubavi, koja svoj vrhunac ima u životu, smrti i uskrsnuću Isusa Krista, stalna je zadaća Crkve. Želeći ostati vjerni Božjoj ljubavi, s dubokom se zahvalnošću spominjemo našeg 14-stoljetnoga zajedništva vjere s Bogom u njegovoj Crkvi. Na tom putu upućujemo vama, dragi roditelji, djeco i mlati, svoju bratsku i pastirsku riječ ohrabrenja o dvadesetoj godini katoličkoga vjeronauka u školi.

Osobito želimo istaknuti našu želju da predstojeća Godina vjere, koja počinje 11. listopada, pobudi u svima vama nadahnuće da vjeru isповjedite u punini i s obnovljenim uvjerenjem, s pouzdanjem i nadom. Vjera raste kada se živi kao iskustvo primljene ljubavi i kada se prenosi kao iskustvo milosti i radosti. Takvo iskustvo vjere pozvani smo kao Crkva priopćavati i vjeronaukom u školi. A upravo se vjeronauk u našoj javnosti često predstavlja kao nepotreban. Ogorčeni smo činjenicom njegova stalnog dovođenja u pitanje kao redovitoga predmeta u okviru osnovnoga i srednjeg školstva.

K tomu i činjenicom različitih oblika diskriminacije vjeronauka kao predmeta. To predstavlja izravno obezvrijedivanje prava vas roditelja i vaše djece da odgajate u skladu s vašim uvjerenjem, te prava na slobodu očitovanja kršćanske vjere odabirom i pohadanjem vjeronauka u školi. Nažalost, sve to često rađa povlačenjem roditelja u "anonimnost šutljive većine", dok se rijetki pojedinačni primjeri ispisa iz vjeronauka predstavljaju kao redovita pojava te tumače da je taj predmet neprivlačan.

Dragi roditelji, djeco i mladi! U ljubavi vas podsjećamo da je put vjere svakoga od nas započeo sakramentom krsta. Na tom putu sazrijevanja spoznajemo da vjerovati znači odlučiti se biti i živjeti s Gospodinom. Upravo on, Isus Krist, nas svojom ljubavlju sabire u svoju Crkvu, povjeravajući svima nama, navještaj evanđelja s nalogom koji ne zastarijeva. Za vas, dragi roditelji, ispunuti taj nalog znači najprije biti zauzetim navjestiteljima Radosne vijesti u svojoj obitelji. Istodobno to znači da ste pozvani omogućavati svojoj djeci upoznavanje otajstva kršćanske vjere i na vjeronauku u školi.

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

Stoga vas pred nadolazećom Godinom vjere pozivamo da i dalje bez straha upisujete svoju djecu na vjeronauk u školi te zahtijevate puno poštovanje vašeg roditeljskog prava.

Vama, draga djeco i mladi, od srca poručujemo: otkrivajte svakodnevno radost vjere iz koje možete crpiti trajnu ljubav i snagu za svoj život. Pohađanjem vjeronauka u školi već svjedočite

da ste prosvjetljeni u umu i srcu Gospodinovom riječju te da ste izabrali život koji nema kraja.

Dragi roditelji, s novom radošću u srcu uživajte Božju riječ! Draga djeco i mladi, vjeronauk u školi učinite mjestom vašeg istinitog i trajnog obraćenja Gospodinu, jedinom Spasitelju svijeta!

Zagreb, 27. lipnja 2012.

Vaši biskupi

Izjava Komisije Hrvatske biskupske konferencije *Iustitia et pax*

O dobru mira – plodu pravde i istine

1. Nada i strepnja. U vrijeme kad se Sveti Otac u Beirutu živo zalaže za mir među religijama i narodima na Bliskom istoku, ovdje, kod nas, ne možemo ne dijeliti zabrinutost zagrebačkog nadbiskupa pred ishitrenim potezima... javnih vlasti u složenim graničnim pitanjima naše zemlje. Ova pitanja bi naime trebalo rješavati isključivo po međunarodnom pravu, a u svjetlu znanstvenih činjenica i stručnih prosudbi... braneći istinu, kako to naglašava kardinal Josip Bozanić. I zacijelo će se svi ljudi dobre volje složiti s odličnim hrvatskim pravnikom Davorom Vidasom, kad on upozorava da se istina ne može izglasati niti se ona može utjerati, nego se, prije svega, mora utvrditi. Zato, kao brižni kršćani i zauzeti građani želimo i očekujemo da se naša država potrudi, stvarno i konkretno, oko održivog mira i sigurnosti i kad se radi o njoj samoj i o njezinu susjedstvu.

2. Cjelovitost i nepovrednost. Naša Komisija izražava svoju duboku zabrinutost za mir, zasnovan na istini, pravdi i međunarodnom pravu ovdje, kod nas, hic et nunc. Hrvatski predstavnici naime prečesto zaboravljaju da je poštivanje teritorijalne cjelovitosti - tj. državnih granica i njihove nepovrednosti - bitan uvjet jednakosti, mira i suradnje među državama. A ta načela svečano su proklamirali osnivači Ujedinjenih naroda u Povelji UN 1945., a potom predstavnici država sudionica Konferencije o Europskoj sigurnosti i suradnji 1975. u Helsinkiju i u svom Završnom aktu obvezali su se na poštivanje "teritorijalne cjelovitosti svake države sudionice" i "svih njihovih granica" te osudili "izravne i neizravne mjere prisile" i prisvajanja tuđeg teritorija.

3. Lutanja i pravorijek. Usprkos takvih jasnih i strogih načela, koja proizlaze iz prirode demokratskih država, pa stoga i iz međunarodnog prava, već dva desetljeća pojedini hrvatski predstavnici pristaju,

daleko od očiju građana, javnosti i Hrvatskog sabora, da odstupe od prava, od kojih ne odustaje ni jedna država, a to su teritorijalna cjelovitost i nepromjenjivost granica. Republika Hrvatska svoju državnu suverenost i nezavisnost temelji na volji svojih građana izraženoj na referendumu o samostalnosti 19. svibnja 1991. godine. Ona je temelji i na otporu agresiji i na oslobođanju okupiranih područja, koji su odnijeli brojne ljudske živote. Hrvatska je svoju samostalnost i nezavisnost proglašila 25. lipnja 1991. i to u okviru tadašnjih granica prethodne Socijalističke Republike Hrvatske, poštujući opće načelo međunarodnog prava uti possidetis iuris, tj. "poštivanja teritorijalnog statusa quo", kako je u svojem mišljenju 11. siječnja 1992. - o međunarodnim granicama novih država, nastalih na području nekadašnje SFR Jugoslavije - istaknula i Arbitražna komisija predsjednika ustavnih sudova Francuske, Njemačke, Italije, Španjolske i Belgije, tzv. Badinterova komisija.

4. Teritorij i granice. Kod nastanka novih država, ili razdruživanja složenih državnih zajednica, kao što je to bio slučaj kod nas, po međunarodnom pravu teritorij novonastalih država određuje se upravo po tom načelu zatečenog stvarnog stanja na dan proglašenja samostalnosti. Zato je međunarodna zajednica kroz pravno mišljenje Arbitražne komisije potvrdila da granice bivših jugoslavenskih republika postaju međunarodno zaštićene, državne granice i da je svaka promjena tih granica silom - pravno ništavna. Granice Republike Hrvatske postale su dakle one granice koje su bile određene u bivšoj državi nakon II. svjetskog rata, tj. granice zatečene na dan proglašenje neovisnosti Republike Hrvatske - a pravno valjane promjene do tog vremena mogle su biti samo one, koje su bile provedene u skladu s dotadašnjim ustavnim poretkom. Hrvatska javnost zna da nakon

II. svjetskog rata Federalna Država Hrvatska nije uključivala velika područja na svom sjeveru i jugu - istočni Srijem i jug ondašnje Dalmacije, koja je hrvatska Trojedna kraljevina bila unijela u prvu južnoslavensku državu 1918. godine. Hrvatski građani, međutim, isto tako znaju da je, u ime mira, potrebno poštivati pravo i načelo uti posside-tis iuris, tj. stvarno zatečene granice 1991. godine, u skladu s pravno valjanim stanjem.

5. Državno kopno i more. Za kopneno područje Hrvatske, te granice su ondašnje, utvrđene granice Socijalističke Republike Hrvatske. Što se pak mora tiče, razgraničenje između republika bivše države nije bilo svugdje precizno utvrđeno, premda su i tu postojale granice djelovanja ondašnjih republičkih vlasti i lučkih kapetanija. Međutim, pravila o razgraničenju na moru određuju svjetski "ustav mora", tj. vrlo jasna pravila Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora (1982), koju su ratificirale 161 država i Europska unija. Među državama strankama Konvencije su sve današnje obalne države na Jadranu, među kojima i države bivše SFRJ. Republika Hrvatska nije, međutim, do dan-danas ostvarila ta nedvojbena prava svake države, a to izaziva zabrinutost hrvatskih građana i za pravdu i za mir u ovom dijelu Europe.

Hrvatsko Podunavlje. Na sjeveroistočnoj svojoj granici, hrvatska država i građani još uvek ne ostvaruju svoja prava na Vukovarskoj i Šarengradskoj adi, ali i na značajnim prekodunavskom područjima. S druge pak strane, na desnoj obali Dunava nalazi se manji dio područja koji katastarski pripada građanima Srbije. Međutim, hrvatskoj javnosti nije poznato kani li Republika Hrvatska rješavati taj dvostrani problem u skladu s međunarodnim pravom.

Sveta Gera i Savudrijska vala. Na zapadu, Republika Hrvatska još uvijek ne vrši svoja suverena prava na Svetoj Geri, usprkos nedvojbenoj hrvatskoj pripadnosti tog područja. U savudrijsko-piranskoj uvali pak, privremeno stanje poštuje "pravilo sredine", ali Hrvatska je prihvatile da konačno razgraničenje utvrdi jedna međunarodna arbitraža. Ova nažalost ne će odlučivati samo temeljem međunarodnog prava, što bi bilo jastvom pravde i mira, nego i na osnovi drugih kriterija, što može dovesti do nepravda, nezadovoljstva i trvenja među ljudima i zemljama koje se u povijesti nikad nisu sukobljavale. Hrvatska je naime u tom razgraničenju tražila samo ono što određuje Konvencija UN o pravu mora, a to je "crtica sredine", dok susjedna država pretendira na čitavu uvalu i na još veliki dio hrvatskog teritorijalnog mora. Malostonski zaljev. Na jugu, prvi hrvatski predsjednik i bosansko-hercegovački predsjednik Predsjedništva potpisali su 1999. godine ugovor kojim bi, bude li ratificiran s pratećom dokumentacijom, došlo do prepuštanja vrha poluotoka Kleka,

dvaju otočića i jedne hridi susjednoj državi. Za sada taj ugovor ni jedna strana još nije ratificirala. Ovdje treba napomenuti da ova kopnena područja povlače za sobom i nemalo morsko područje od 10-tak četvornih kilometara hrvatskih unutarnjih morskih voda.

Boka kotorska. Na krajnjem jugu sadašnjeg područja Republike, Hrvatska je bila prisiljena pristati na veoma nepovoljan privremeni pravni režim, po kojem ne smije sama nadzirati čak ni svoje obalno more. Ipak, susjedna Crna Gora je, što je pravedno i hvale vrijedno, načelno pristala da to razgraničenje odredi Međunarodni sud pravde (ICJ), najviša i najkvalificiranija sudska instanca UN za sporove među državama. Kakvo je sadašnje stanje priprema za iznošenje tog spora pred ICJ, hrvatskoj javnosti, međutim, nije poznato.

6. Načela i interesi. Teritorij i granice su često rezultat povijesnih prilika i neprilika, ratova i ogromnih ljudskih patnji. Zbog toga ni jedna vlada i ni jedan predsjednik nemaju pravo odricati se od kopnenog ili morskog područja svoje države. Pokušaji koji bi bili suprotni tome se jednostavno ne mogu ni zamisliti, a kamoli izvesti. Zato ni jedna pravna država u Europi ne prepušta svog teritorija drugoj državi. Jer, državno područje - kopneno, riječno, jezersko, morsko, podmorsko i zračno - nije ni roba, ni novac, a nije samo ni "nekretnina". S teritorijem se ne trguje. Zato se u svim demokratskim državama Europe i svijeta pitanje granica ne miješa ni s kojom drugom temom, ne stavlja ni u kakav "paket", ne zamjenjuje se ni za koji interes. Državno područje je pitanje međunarodnog prava i ono nije tek interes, kako se čuje kod nas od ljudi nevičnih demokratskoj državi i pravu. Interesi naime mogu biti i sebični i protupravni, dok je međunarodno pravo civilizacijski i etički doseg našeg vremena. Granice država su eminentno pitanje pravde i održivog mira i zato ovo naše obraćanje hrvatskoj javnosti.

7. Pravdom do mira. U zaključku, ako Hrvatska ne ispravi dosadašnje krupne propuste i pogreške svojih predstavnika glede državnih granica, njezina uzmicanja i šutnje urodit će precedensima nepravde koji će postati opasan primjer za presizanja drugih država na trusnom jugoistoku i istoku našeg kontinenta, presizanja koja mogu izazvati trvenja, sukobe i velike nesreće, usuprot temeljnim vrijednostima istine - u pravednosti i miru - u dobrosusjedstvu.

U Zagrebu, 12. listopada 2012.

mons. dr. Vlado Košić,
predsjednik Komisije HBK Iustitia et pax

ZADARSKA NADBISKUPIJA

Nadbiskupova okružnica uz početak Godine vjere

"Proučavajmo razloge i temelje vjere naše"

A. Povod za proglašenje Godine vjere

1. U sedmoj godini pontifikata, 11. listopada 2011., papa Benedikt XVI. Apostolskim pismom, 'Vrata vjere', proglašio je Godinu vjere i odredio neka započne 11. listopada 2012., kada se obilježava pedeseta obljetnica otvorenja Drugog vatikanskog sabora. No, istoga dana prije dvadeset godina njegov 'ljubljeni predšasnik', blaženi Ivan Pavo II. objavio je Katekizam Katoličke Crkve koji je jedan od najvažnijih koncilskih plodova. To su, eto, dva neposredna povoda zbog kojih je Benedikt XVI. najavio Godinu vjere i odredio da traje od 11. listopada 2012. do svetkovine Krista Kralja, 24. studenog 2013. Ovo razdoblje moglo bi biti dobra prigoda vjernicima da ponovno otkrivaju sadržaj vjere koju isповijedaju i slave, te od nje žive.

Vjernici su danas izloženi velikoj kušnji da zbog 'pretjerane brige o ovozemaljskim stvarnostima na vjeru ponekad gledaju površno'. Papa se ipak nada da bi ovo razdoblje sa svojim programom moglo 'probuditi potrebu da ljudi poput Samarijanke podu do zdenca čuti Isusa koji ih poziva i nudi izvor žive vode' (br. 3). Posebice pak želi da godina bude prigoda za 'intenzivnije slavljenje euharistije koja je 'vrhunac djelovanja Crkve, a ujedno i vrelo iz kojega struji sva njezina snaga' (br. 9). Zbog toga potiče i poziva 'neka vjernici iznova otkrivaju sadržaj vjere koju isповijedaju', te napominje kako 'nije slučajno što su u prvim stoljećima kršćani morali napamet učiti Vjerovanje'. Ono im je služilo kao 'svakodnevna molitva da ne zaborave obvezu preuzete na krštenju' (br. 9). Životna je i duboka veza između čina kojim se vjeruje i katekizamskog sadržaja uz koji dajemo svoj pristanak. A da bi Katekizam poslužio kao 'sredstvo i stvarna potpora vjeri', poglavito onima koji rade na odgoju i formaciji vjernika, Papa je zadužio Kongregaciju za nauk vjere neka izradi neke pastoralne smjernice kako bi se to razdoblje 'proživjelo djelotvornije u službi vjerovanja i evangelizacije' (br. 12).

2. O Papinom pismu 'Vrata vjere', kao i o konkretnim smjernicama za pastoralni rad koje je objavila Kongregacija za nauk vjere, raspravljali su članovi Svećeničkog vijeća Zadarske nadbiskupije, 23. svibnja 2012. Na tom susretu bilo je govora o otvaranju i zatvaranju Godine vjere na nadbiskupijskoj razini, o svećeničkim rekolekcijama koje treba posvetiti proučavanju i produbljivanju koncilskih dokumenata, o organiziranju tribine za laike, o župnoj katehezi i pastoralu koji bi imao biti prožet osnovnim istinama vjere prema Katekizmu Katoličke Crkve. Bilo je također govora o hodočašćima u sveta mjeseta i marijanska svetišta. Spomenuto je i iskustvo tradicionalnih dekanatskih i župnih hodočašća Sv. Šimi i Sv. Stošiji. Uz informaciju o zahvalnom nacionalnom hodočašću u Rim, od 4 do 9. studenog 2012., vijećnici su govorili i o potrebi organiziranja pučkih misija i duhovnih obnova po župama. A naglašeno je kako valja osobitu pozornost posvetiti dostojanstvu naših liturgijskih slavlja.

O istoj problematici raspravljali su i Dekani Zadarske nadbiskupije, 9. srpnja 2012. godine. Na tom susretu izvjestili su o funkcioniranju župnih vijeća, o župskim suradnicima, crkvenim društvima, o tisku i obiteljskoj molitvi, o karitativnom djelovanju i župnoj katehezi. Dekani su se osvrnuli i na zaključke Svećeničkoga vijeća, te uglavnom podržali ono što su vijećnici raspravljali i predlagali. Budući da ima puno materijala predviđenog za Godinu vjere, dekani su se složili kako bi to razdoblje moglo trajati i dulje; jedno trogodište na primjer. Slično je bilo za veliki Jubilej Crkve 2000. godine.

B. Višegodišnji program za produbljenje vjere

3. Što je Crkva na Drugom Vatikanskom saboru (1962.-1965.) usvojila? Usvojila je i objavila šesnaest dokumenata: Četiri konstitucije, devet dekreta i tri deklaracije. Konstitucije govore o svećoj liturgiji (SC), o Crkvi (LG), o božanskoj objavi (DV), te o Crkvi u suvremenom svijetu (GS). Dekreti su o sredstvima društvenog priopćavanja (IM), o istočnim katoličkim Crkvama (OE), o ekumenizmu (UR), o pastirskoj službi biskupa u Crkvi (CD), o obnovi redovničkog života (PC), o odgoju i izobrazbi svećenika (OT), o apostolatu laika (AA), o misijskoj djelatnosti Crkve (AG), te o službi i životu prezbitera (PO). Tri pak deklaracije govore o slobodi vjerovanja (DH), o kršćanskom odgoju (GE), te o odnosu Crkve prema nekršćanskim religijama (NA). Spomen pedesete obljetnice otvorenja Drugog Vatikanskog sabora na kojem su usvojeni spomenuti dokumenti, kao i dvadeseta obljetnica objavljivanja Katekizma Katoličke Crkve, opravdano zahtijevaju malo više vremena. Odlučili smo se na trogodište.

Tijekom prve godine (2013.) obradilo bi se ono što je napisano o otajstvu Crkve i Božjeg naroda (LG 1-12), kao i Vjerovanje kako ga obrađuje Katekizam Katoličke Crkve. Uz to bi se biti govora i o misijskoj djelatnosti i poslanju Crkve prema koncilskom dekretu 'Ad Gentes' (br. 1-9 i 21- 42). U drugoj godini (2014.) suočili bi se s pet velikih gorućih problema prema pastoralnoj konstituciji o Crkvi u suvremenom svijetu: Promicanje dostojanstva braka i obitelji; Promicanje kulturnog napretka; Ekonomsko-socijalni život; Život političke zajednice; Promicanje mira i izgradnja zajednice naroda (GS 46-90). Uz ove teme obradilo bi se i Deset Božjih zapovijedi prema Katekizmu Katoličke Crkve (br. 2084-2557). Kroz treću godinu (2015.) suočili bi se s onim što su biskupi na koncili govorili i pisali o svećeništvu (PO 1-22). Osobitu pak pozornost posvetilo bi se tumačenju svete Mise, a progovorilo bi se i o važnosti molitve u kršćanskom životu (KKC br. 2559-2865). Godinu bi se završilo slavljem euharistijskog kongresa.

C. Crkva je izvorni Božji naum, a ne proizvod povijesnog slučaja

4. Što se zapravo želi postići slavljem Godine vjere koja će kod nas trajati malo više od godinu dana?! Što je cilj i nakana svega toga? I poslije pedeset godina od milosnog trenutka kada je starac Ivan XXIII. otvorio rad sabora na kojem se okupilo oko 2.450 biskupa iz cijelog svijeta, želimo osjetiti značenje toga najvažnijeg crkvenog događaja dvadesetoga stoljeća. Htjeli bismo ponovno prelistati neke stranice koncilskih dokumenata, posebice onih koji se odnose na Crkvu, svećenike i narod Božji. Jer, Sabor je doista usmjerio djelovanje Crkve u svijetu. Odredio je i preporučio ekumenski duh i pravac prema drugim Crkvama i dijalog s drugim vjerskim zajednicama. Opisao je i neka crkvena načela gledom na kulturu, politiku, znanost, umjetnost i društveno uređenje. Jasno je protumačio smisao ljudskih prava, osobito vjerske slobode i dostojanstva čovjeka.

Crkva je, dakle, na Saboru objavila svijetu kako shvaća samu sebe, te svjetom Objave promatra svjetska zbivanja i ocjenjuje njihovu vrijednost. U tom vidu čini nam se važnim najprije pogledati što Sabor piše o Crkvi u dogmatskoj konstituciji 'Svjetlo naroda'. Tamo se napr. jasno veli kako je 'svjetlo naroda' Isus Krist, jer on je jedini Otkupitelj čovjeka. Biskupi pak, 'sabrani u Duhu Svetom, žarko su poželjeli neka Krist svjetlošću, koja odsijeva na licu Crkve, rasvijetli sve ljude'. Crkva, naime, nije utemeljena na nekom mitskom događaju. Njezin je izvor dobro poznat. Ona je ukorijenjena u osobi Isusa Krista, utjelovljenoga Bogo-čovjeka iz Nazareta.

Zato Sabor ovom konstitucijom objavljuje vjernicima i svijetu opću misiju i poslanje Crkve (LG 1), koje je posve drugačija od civilnih društvenih zajednica. Ona kao otajstvo nadilazi granice kulture, prostora i vremena. Jer, ona je zajednica vjere božanskoga porijekla. 'Ovaj Sveti Sabor uči i izjavljuje da je Isus Krist, vječni Pastir, sagradio svetu Crkvu poslavši Apostole, kako je i sam bio poslan od Oca (Iv 20,21). I htio je da njihovi nasljednici, to jest biskupi, budu u njegovoj Crkvi pastiri do konca vjekova (LG 18). 'U biskupima, dakle, kojima pomažu svećenici, nalazi se posred vjernika Gospodin Isus Krist, Vrhovni Svećenik' (LG 21). I kao što je 'Rimski biskup' vidljivo počelo jedinstva cijele Crkve, tako je i mjesni biskup vidljivi znak jedinstva mjesne Crkve, biskupije. A njemu pridruženi svećenik-župnik počelo je jedinstva Crkve u župi (LG 23).

ZADARSKA NADBISKUPIJA

5. Zbog toga Crkva nije puka skupina ljudi, društvo ili sindikalna udruga što se bori za svoje ciljeve. Ona je živi organizam komu je glava Krist, a Duh Sveti život i duša. Ona je božanska i ljudska stvarnost, rođena u krvi na križu, te nastavlja u vremenu i prostoru, kao 'produljeno Isusovo utjelovljenje' živjeti među ljudima. Na Duhove je počela rasti i osvajati svijet. I razvija se, evo, kroz stoljeća sve do naših dana. To se otajstvo jedino vjerom može shvatiti i objaviti. Zato navjestitelji toga otajstva nisu ni znanstvenici, ni filozofi, nego svjedoci što ih Isus izabire i šalje. Kad bi otajstvo Crkve bilo moguće 'znanstveno i razumski' prikazati, Crkva bi postala samo 'društve-nom ili političkom organizacijom'. Ali, izgubila bi otajstvenu stvarnost što je u njezinoj biti. Crkva, dakle, nije proizvod povijesnog slučaja, nego izvorni Božji naum, Isusova zaručnica (Ef 5, 22-23), Tijelo Kristovo, Božje zdanje komu je zaglavni kamen Krist, a u njezinim su temeljima ugrađeni apostoli i proroci (Ef 1, 20-21). Duljina pak i širina, visina i dubina tog otajstva može se obuhvatiti jedino mjerom vjere (Ef 1, 17-18). Eto, zato nam je potrebno vremena da proučavamo temelje vjere naše, kako bismo razumom shvatili i srcem prihvatali ono što vjerujemo i ispovijedamo. I posebice kako bismo svima koji nas upitaju pružili razloge nade koja je u nama.

Kao Božji naum Crkva nadilazi zemaljske zajednice i u njima se povjesno ostvaruje. I nije je moguće svesti 'na čistu povjesnu stvarnost', jer izgubila bi se veličina Božanskog plana i otajstva.

Kao 'znak i čuvar transcendentnosti ljudske osobe' (GS 76) ona je pozvana pružati svijetu dokaze otajstvenoga zajedništva koje je plod Božjeg blagoslova i ljudskog napora. I ne dolazi samo od sebe. U brojnim povijesnim iskušenjima kada je bila ušutkivana ili isključivana iz javnosti, ograničavana u poslanju ili do krvi progonjena, Crkva je hrabro branila dosto janstvo i slobodu svakoga čovjeka. Naš višegodišnji hod razmišljanja o koncilskim dokumentima i Katekizmu Katoličke Crkve namjeravamo završiti euharistijskim kongresom i time javno isповједiti kako ne možemo živjeti bez Krista i molitve, bez nedjelje i euharistije.

Draga braćo i sestre u Kristu!

Proučavajmo u ovoj Godini vjere ne samo koncilске dokumente, nego i sadržaj Katekizma katoličke Crkve. Posebice Apostolsko vjerovanje i Božje zapovijedi. Družimo se s Isusom u svagdanjoj molitvi i nedjeljnoj euharistiji kako bi rasla naša kršćanska, župna i crkvena svijest i odgovornost koju nam je Bog povjerio na našem krštenju. Hranimo se Božjom riječju i euharistijom. I ne umarajmo se pružati svojom vjerom i dosljednošću 'razloge nade koja je u nama' (1 Pet 3, 15). Posebice zbog Isusa Krista koji je pravo i istinsko 'svjetlo naroda' (LG 1). On je, naime, jedini otkupitelj čovjeka. On nosi ključeve povijesti. Njegova su vremena i vjekovi. Njemu slava u vijeće vjekova. Amen.

Zadar, 1. listopada 2012.

Želimir Puljić,
nadbiskup zadarski

Službeni logo Godine vjere

**Nadbiskupova homilija na Misi zaziva Duha Svetoga
za početak nove školske godine,**
Katedrala sv. Stošije, 3. rujna 2012.

1. Danas se, evo, ponovno oglasilo školsko zvono koje je bilo utihnulo prošlih mjeseci. Ono najavljuje početak nove školske godine. Kad je proljetos u lipnju to zvono zadnji put zazvonilo za završetak nastave, vi ste dragi đaci skupa s vašim nastavnicima radosno pošli na ljetni odmor koji je, evo, završio. Sad se opet s nestrpljenjem čekate raspored sati i početak škole, kao i susret s novim i poznatim licima. Posebno to osjećaju prvaši zbog znatiželje o novoj građi i predmetima koje će proučavati, kao i o novim profesorima koji će ih poučavati. Zbog toga jutros poseban pozdrav njima, kao i svima vama koji ste se okupili u našoj katedrali kako bi molitvom započeli ovogodišnji školski hod: sjemeništarcima našega sjemeništa 'Zmajević' s njihovim poglavarima, učenicima, profesorima i djelatnicima naše klasične gimnazije koja nosi dično ime blaženoga Ivana Pavla II.

Veli se kako je mladost doba traženja, te predstavlja u zajednici one idealne oblike života u kojima i Crkva vidi obnoviteljsku snagu rasta i pomlađivanja. Svoju nadu i budućnost. Stoga Crkva o djeci i mladima razmišlja s povjerenjem i nadom. Mladi su, naime, usmjereni prema rastu i napretku u svakom pogledu. Neka i ova sveta misa bude zalog i blagoslov toga napretka što vam od srca želim.

2. U ovom tjednu kada, evo, započinje školska godina kalendar navodi svetce koje će se liturgijski obilježiti: papa Grgur Veliki, prorok Mojsije i Zaharija, blažena Majka Terezija, sveti Marko Križevčanin, te Mala Gospa. Navikli ste da vam roditelji za rođendan prirede koje iznenađenje; dar ili kolač, kako bi tako obilježili dan kad su prvi puta čuli vaš glas. Tada je započela vaša povijest koja će trajati do onoga trenutka dok ne zaklopite oči i preselite se s ovoga svijeta na drugi. Upravo tako i crkvena liturgija spominje svakog dana nekog od zaslužnih svojih sinova kao poticaj nama i nadahnjuće za naš rad. Na današnji dan, uz početak školske godine, slavimo papu Grgura Velikoga koji je živio u šestom stoljeću (540.-604.), koji je kao dobar otac u teškim i složenim okolnostima vodio brigu o Crkvi. Bio izvrstan učitelj klera i naroda, pa zato i dobio naslov velikoga crkvenog naučitelja. Pomagao je potrebnima, plaćao otkupninu za zarobljene, trudio se svim silama da među ljudima i narodima vlada mir.

Smatrao je da kršćanin mora ostvarivati skladnu integraciju između riječi i djela, te misli i molitve. Toliko mu je bilo stalo do sklada rada i molitve da je govorio i pisao kako upravo po tom skladu 'božansko silazi u čovjeka, a čovjek se uzdiže do Boga'. Njegovi brojni naputci, koje nam je ostavio u pisanom obliku, pokazuju koliko mu je bilo stalo do cjelevitog odgoja čovjeka, do sklada u njemu i oko njega; te posebice koliko mu je bilo stalo do čovjekove duše. A tu brigu o duši nazivao je 'umijećem nad umijećima' (ars artium).

3. I u ovom našem vremenu, kao i u Grgurovom, nije lako odgajati i stvarati skladnu integraciju. Puno je, naime, nepovoljnih okolnosti koje odgoji-teljima ne idu na ruku. Previše je agresivnog i rušilačkog naboja, a premalo skladnog duha i konstruktivnih graditelja. A uz to i neke moralne i opće ljudske vrjednote 'stavljenе su u stranu'. Tržišna ponuda različitih ideja i nazora stvara često mentalitet prema kojem je 'sve što se nudi jednako dobro i vrijedno'. A znamo kako nije tako. Ima, naime, u životu stvari bez kojih čovjek ne može živjeti. Ali, ima ih koje ga opterećuju, ili pak nanose štetu njegovom moralnom, psihičkom i fizičkom zdravlju, kao napr. alkohol, droga, pretjerana buka, loši primjeri, sablazan i nemoral.

Lijepo je zato pročitati dobre primjere koji potiču i nadahnjuju. Kao napr. izjavu naše Sandre i njezinog trenera: "Uspjeli smo ponajviše zahvaljujući Bogu.. ništa od ovoga ne bi uspjeli bez Božje pomoći". Slično je govorio i nogometni Messi koji svaki put kada uđe na teren ili kad postigne pogodak prekriži se i pogleda u nebo. A dao je i izjavu 'kako je ono što on predstavlja u svijetu nogometa dar od Boga'. Ili pak odluka hokejaša na travi Carlosa da nakon uspjeha u Londonu ide u bogosloviju spremati se za svećenika.

4. Za početak školske godine uputio sam pismo u kojem posebice potičem roditelje i odgojitelje neka vam budu dobri uzori i neka slijede primjer Grgura Velikoga pa vam tumače i pokazuju koliko je važno ostvariti sklad duše i tijela. Pozvao sam ih neka nađu vremena kada će se s djecom naći zajedno, poći skupa na šetnju ili hodočašće, sjesti i porazgovarati o važnim pitanjima. Posebice sam ih potakao neka ne zaborave onu brigu oko vaših duša koju je Grgur nazivao 'umijećem nad umijećima'.

ZADARSKA NADBISKUPIJA

A ta se briga može ostvariti samo ako je prati iskrena, odana, osobna i zajednička molitva. Riječi ohrabrenja uputio sam i učiteljima, vjeroučiteljima i odgojiteljima čijoj su vas brizi i odgovornosti povjerili vaši roditelji. Potakao sam ih neka u svom odgojno-obrazovnom radu surađuju s vašim roditeljima.

Crkva neumorno ističe važnost odgoja i obrazovanja i podržava odgojne programe i zadatke. I smatra kako su roditelji, učitelji i odgojitelji presudni

čimbenici u formiranju stavova i uvjerenja djece i mladih. Oni su, naime, živi uzori i nezamjenjiva škola života današnjih mladih. Jer, vi ćete, dragi učenici, uglavnom vjerovati i poštivati ono što vaši roditelji i učitelji vjeruju i cijene. I dok danas zahvaljujemo Bogu za ovaj početak i ovaj dan, molimo Gospodina neka vas trajno prati svojom pomoću kako biste ostvarili onaj životni sklad koji je započeo na vašem krštenju. I neka blagoslovi vaš trud i vaše nastojanje.

Nadbiskupova homilija na blagdan sv. Šime

Svetište sv. Šime, 8. listopada 2012.

Isus je znak osporavan

1. 'On je postavljen na propast i uzdignuće mnogima', prorokovao je starac Šimun kada je primio dijete Isusa u svoje naručje (Lk 2, 35). Zvuči neobično i protuslovno. Ali, istinito. Spasitelj će biti povod mnogima da posrnu i padnu, jer je bilo i bit će uvijek onih koji Isusa odbijaju i mimoilaze. Ali, isto tako mnogo je i onih koji ga traže, žele i prihvaćaju. Jer on je zato i došao da nam pomogne, da nas spasi i otkupi; da nam pruži ruku i digne nas i izvuče iz stareži smrti u novost života. Svakomu tko mu se obrati i zatraži pomoć, on pruža ruku. U duhu one pjesme koja veli 'on će užet te za ruku, utjeha će biti, znaj! Pred Isusom, dakle, nema neutralnosti. Nema nesvrstanih. Čovjek se mora opredijeliti za nj ili protiv njega. Ili će ga ljubiti, ili prezirati, štovati ili psovati. Nema nekog trećega izlaza, ni puta. Sâm Isus je to proživiljavao od rođenja u Betlehemu do smrti na Golgoti u Jeruzalemu. Pogledajmo letimično kako nas o tomu izvješćuju evanđelja.

Dok uskogrudni stanovnici Betlehema nemaju mjesta za maloga Isusa i njegovu Majku (Lk 2,7), pastiri beskućnici s okolnih brežuljaka i 'kraljevi iz dalekih zemalja' žure u Betlehem da vide što se to dogodilo (Lk 2,15), da se poklone novorođenome kralju i darove mu prinesu (Mt 2,2). Čim se dijete rodilo kralj Herod je odlučio 'poubijati sve dječake do dvije godine u Betlehemu i okolici da najavljeni kralj Isus ne bi preživio (Mt 2,16). A kad je Isus odrastao i počeo naučavati i djelovati po krajevima Judeje i Galileje, javio se neki Natanaele iz Kane pa osporio njegovo božansko poslanje doskočicom: 'Zar iz Nazareta može nešto dobro doći?! (Iv 1,46). S druge strane čitamo kako Nikodem, istina obnoć, dolazi i veli Isus da je 'on učitelj koji je od Boga došao (Iv 3,2), a Petar, usred bijela dana, ispovijeda da je Isus 'Krist, Sin Boga živoga! (Mt 16,16).

2. I dok Ivan apostol u svom evanđelju piše da je Isus 'Svjetlo koje rasvjetljuje svakoga čovjeka, (Iv 1,9), a Ivan Krstitelj upire prstom u Isusa, te iz svega grla više okupljenima na Jordanu: 'Evo Jaganjca Božjega koji odnosi grijeh svijeta (Iv 1,29), farizeji ga smatraju običnim grješnikom (Iv 9,24) koji po Beelzebulu, poglavici đavolskomu (Mt 12,24) izgogni đavle. Matej carinik, koga je Isus pozvao da napusti mjesto poreznika, piše kako se isplati ostaviti sve i poći za njim (Lk 5,28). Apostol Juda, naprotiv, komu je Isus povjerio da vodi financije, procjenio je kako Isus 'ne vrijedi više od trideset srebrnika' (Mt 26,14-16). Herod Antipa ga je ogrnuo u 'bijelu luđačku halji-nu' kako bi ga prezreo i ismijao (Lk 23,12), a Kajfa je ocijenio da je 'bolje da jedan čovjek umre za narod' (Iv 18,14). Vrhunac prijezira dogodio se na Golgoti kada mu je jedan od obješenih zločinaca doviknuo: 'Pa ti si Krist? Spasi sebe i nas' (Lk 23,39). Vrhunac prihvatanja zbio se također tih dana u vremenu golgotskih i uskrsnih događaja: kad je razbojnik s desne strane zamolio Isusa neka ga se 'sjeti kada dođeš u kraljevstvo svoje (Lk 23,42), a Magdalena ga prepoznačala i usklknula: 'Rabuni, Učitelju moj' (Iv 20,16). Posebice pak znakovite su i snažne bile riječi apostola Tome: 'Gospodin moj i Bog moj' (Iv 20,28).

Eto, o tom znaku osporavanom govore nam evanđelisti. To je taj 'signum contradictionis', znak osporavan kako je Šimuna prorekao Mariji govoreći da je 'ovaj postavljen na propast i uzdignuće mnogima' (Lk 2, 35). A čovjek, koji je to tada prorekao u Jeruzalemu, bijaše starac Šimun koga Luka opisuje 'pravednim i bogobojskim'. Primajući Isusa u naručje, on je dao oduška srcu svome pa počeo Boga slaviti uzvišenim riječima koje svećenici i Bogu posvećene osobe svaki dan izgovaraju u molitvi Povečerja: 'Nunc dimittis'.

3. Pokušajmo se usredotočiti na nekoliko riječi ove Šimunove molitve: 'Sad otpuštaš slugu svojega, Gospodaru, po riječi svojoj, u miru'. Mir je jedna od najvećih vrjednota koju Bog daje čovjeku na ovome svijetu. Mir savjesti, mir srca, mir u duši, u kući, u župi, u domovini, u svijetu. Isus je rekao svojim apostolima: Mir vam svoj dajem. Ne dajem ga kakav svijet daje. Ja vam darujem božanski mir s kojim uvijek počinjemo slavlje Isusove žrtve, svete mise. Misu završavamo s pozdravom: Idite u miru, Božjem miru. Jer, Isus je darovatelj istinskoga mira. "On je Mir naš" (Ef 2, 14).

'Ta vidješe oči moje spasenje twoje i svjetlost na prosvjetljenje naroda'. Spasenje i svjetlost druge su dvije riječi kojima se Šimun služi kako bi nam pokazao da je spasenje završni Božji dar. On nas je, naime, stvorio bez nas i opravdao nas u krštenju bez naših zasluga. Ali, ne će nas spasiti bez našega zalaganja i sudioništva, veli sv. Augustin. Valja, dakle,

uložiti sve svoje snage i sposobnosti, fizičke, umne, moralne i molitvene da postignemo spasenje, koje je u Božjoj ruci. Jer, on je 'svjetlost svijeta' (Iv 8,12) i 'Slava Izraelova'. I premda je 'znak osporavan, on je vjernicima svojim željkovani Spasitelj'.

I dok večeras budemo pjevali kako je sveti Šime ponos našega grada, te molili neka 'slomi snagu dušmaninu i brani našu Domovinu', posebice ćemo se sjetiti one molitve koju su naši stari rado ovako molili: 'Zdravo Sveti Šimune, slavni čudotvorče! Tvojim slavnim odvitovanjem ukloni od našega mista sva pokaranja i budi nam pomoćnik na času smrti, da se pravo ispovidimo i bogočasno pričestimo; eda bi po tom s tobom se sdružili u nebeskom kraljevstvu, kako ćemo skupa s Andjeли i ostalimi Sveci slaviti i hvale pivati Spasitelju našemu Isukrstu, komu zajedno s Ocem i s Duhom Svetim čast i poklon po sve vike vikov. Pravedniče, sveti Šime, slavimo ti sveto ime. Amen'!

Nadbiskupova homilija na blagdan sv. Luke, apostola i evanđeliste

Župna crkva sv. Luke, Kolan, 18. listopada 2012.

1. Čuli smo zanimljive tekstove koji se čitaju na ovaj blagdan. Prvo čitanje bio je kratki odlomak iz Pavlove poslanice Timoteju, njegovom privrženom učeniku i vrijednom suradniku. Drugo čitanje je Lukino izvješće o slanju 72-dvojice apostola s konkretnim uputama: 'Idite i liječite bolesnike. I kazujte: Približilo vam se kraljevstvo Božje...' (Lk 10, 1-9). Tko je zapravo Luka, koji je napisao i ostavio dvije knjige o Isusovom životu, te o životu prve kršćanske zajednice?! Spisi iz najstarijih vremena govore kako je Luka Pavlov učenik koji je bio liječnik. Napisao je evanđelje i Djela apostolska. U poslanici Timoteju, iz koje smo čuli mali odlomak, Pavao iz sužanstva daje posljednje upute i savjete svom dragom učeniku Timoteju.

Liturgija čitanja, dakle, nudi nam za razmišljanje dva divna lika: apostola Pavla, pisca brojnih poslanica te Luku koji je napisao evanđelje i Djela Apostolska. I jedan i drugi su oduševljeni Isusovi navjestitelji. Luka prikazuje svoga učitelja kao sveopćeg Spasitelja i prijatelja siromaha i otpisanih. On je teolog univerzalnog spasenja. Isusa je za njega 'svjetlo na prosvjetljenje naroda' (Lk 2, 32). On je Sin Čovječji koji je došao 'spasiti izgubljeno' (19, 10), koji suočjeća s ljudima, razumije ih, opriča grijehu i objavljuje milosrdno lice Očevo.

Izgubljena i nađena ovca, izgubljena i nađena drama, te izgubljeni i nađeni sin (Lk 15, 1-31) paradaigma su takvog opisa. Luka prikazuje Isusa kao prijatelja i dobrotvora siromaha koji će za sva vremena postati i ostati istinski miljenici Božji.

2. Za današnjeg svečara Luku moglo bi se reći da je bio dobar prijatelj i vjeran suputnik apostola Pavla. On se nije odvajao od toga velikoga misionara. Čak ni u njegovim najtežim trenutcima. Zbog toga ga Pavao posebice hvali i naziva 'jedinim, bratom, suradnikom, ljubljenim evanđelistom'. Luka je također ponizan čovjek i zauzet povjesničar koji je sve događaje nastojao smjestiti u povijesne okvire i dati im pravo povijesno značenje. On u predgovoru Evanđelja piše kako mu se 'učinilo dobro, pošto je sve pomno ispitao, da i svom vrlom učeniku Teofilu sve po redu napiše da se osvjedoči o sigurnosti nauka kojeg je primio' (Lk 1,1-4).

Luka je uz to jasno i slikopisno opisao Kristovo rođenje, pastire i anđele koji navješćuju radosni događaj. Prikazao je brojna čudesna i zabilježio zanimljive prisopodobe, više od drugih evađelista. U Djelima je opisao i pouzdrsna zbivanja: Uzašašće na nebo, silazak Duha Svetoga, početak života prve zajednice, kamenovanje Stjepana, Pavlovo obraćenje i trpljenje za ime Isusovo: tamnice,

ZADARSKA NADBISKUPIJA

udarce i bičevi, patnje i pogibelji, stradanja i brodolome. Luka nije samo očeviđac, nego i istinski sudionik. On je k tomu i dobar teolog, kristolog i mariolog. Nitko, naime, nije tako razgovijetno snimio Isusove i Marijine riječi što je to učinio Luka. On je bio ljubazan i dobar liječnik koji je liječio ne samo ljudska tijela, nego je pisanim djelima obogatio ljudske duše sve do Sudnjega dana.

3. Pavao, od koga smo čuli mali odlomak iz poslanice Timoteju, veliki je propovjednik i pisac. Kao zaslavljenik Isusa Krista nije poznavao polovičnosti. Njegova misionarska putovanja obilježena su naporom i zanosom. Gdje god je dolazio palio je ljudska srca. A gdje nije osobno stigao, trudio se uputiti pisani riječ. Timotej je bio njegov privrženi učenik i vrijedan suradnik. Budući je mladi efeški biskup Timotej obavljao pastirsku dužnost u vrlo složenim i ozbiljnim vremenima, on mu daje upute i preporuke. S puno nježnosti i osobnog osjećanja: 'Raspriju milosni dar koji je u tebi polaganjem mojih ruku. Ne stidi se svjedočanstva za našega Gospodina, ni mene sužnja njegova... Čuvaj dragocjeno povjerenio blago'.

Apostol upozorava svog ljubljenog učenika da će 'nastati teška vremena jer će ljudi biti lakomi, umišljeni, oholi, psovači, nepokorni roditeljima, nezahvalni, bezvjernici, bez ljubavi, nepomirljivi, klevetnici, razuzdani, neotesani, neprijatelji dobra, izdajnici, naprasiti, bahati, ljubitelji požude mjesto ljubitelji Boga. Njih izbjegavaj! I ostani u onome što si naučio i čvrstom vjerom prihvatio'. Pisci vele kako je to Pavlova duhovna oporuka, jer na kraju poslanice on zaklinje svog učenika Timoteja neka bude trijezan i vjeran do kraja, neka 'propovijeda, kori, prijeti i opominje, bilo to zgodno ili nezgodno sa svom strpljivošću i blagošću'. Dolaze, naime,

dani kada 'ljudi neće podnositi zdrave nauke, nego će odvraćati uši od istine, a okretat će se bajkama'. A onda ove prekrasne riječi rastanka i oproštaja: 'Prispjelo je vrijeme moga odlaska. Dobar sam bio bio, trku završio, vjeru sačuvao..'

4. Poslanica je ne samo remek djelo lijepo književnosti, već i uzor kako se revnuje za Božju stvar. Ona nam pokazuje svu ozbiljnost kršćanskog svjedočenja, ali i radost koja ispunja dušu na koncu života kad se s Pavlom može ponoviti: Dobar sam bio bio, vjeru sačuvao. Blago onom ocu koji razumije i živi po Pavlovim savjetima. Blago onoj majci koja upija Pavlove preporuke i prenosi ih na svoju djecu. Blago djeci koja imaju prigodu osjetiti u obiteljskom ognjištu tu duhovnu dimenziju u duši svojih roditelja koji se trude čuvati milosni dar koji su primili na krštenju i na vjenčanju. Poželio bih da svi očevi i majke iz ove župe ponavljaju svaki dan Isusu da je on njihov 'put, istina i život', kako bi jedanput kad budu postali djedovi i bake mogli s ponosom i radošću izgovoriti Pavlove riječi: 'Dobar sam bio bio, vjeru sačuvao'. Preporučit ću vas sve zagovoru svetog Luke da vas čuva, nadahnjuje, brani i pomaže kako biti postojani u molitvi i lomljenju kruha, te kako bi bili i ostali vjerni kršćanskim načelima do kraja života.

Draga braćo i sestre,

Hranimo se Božjom Riječju i euharistijom. Družimo se s Isusom kako bismo od njega naučili objavljivati ljudima ono milosrdno lice Očevo koje je u svom evanđelju onako lijepo i dirljivo opisao sveti Luka. I neustrašivo, poput svetog Pavla svjedočiti da je Krist jedini otkupitelj čovjeka. Nema, naime, pod nebom drugog imena dana ljudima po kojem se možemo spasiti, osim imena Isusa Krista (Dj 4,12). Sveti Luka, moli za nas! Amen!

***Nadbiskupova propovijed na spomendan blaženog Ivana Pavla II.
i Otvorenju Godine vjere***

Zadar, katedrala sv. Stošije , 22. listopada 2012.

1. Kad je kardinal Pericle Felici 16. listopada 1978. poslije podne objavio vijest da je Crkva dobila Papu, u osobi Karola Wojtyle, svijet je bio zatečen. Povjesničar iz Peruge, Marko Impagliazzo, uredio je prije dvije godine (2010) knjigu s naslovom: 'Wojtylin šok'. U toj knjizi od 477 stranica petnaestorica uvaženih autora pokušali su prikazati ovog zanimljivog Papu. Dakle, i sedam godina poslije njegove smrti o Ivanu Pavlu II. rado se govori i piše. Znakovito je da je Kongregacija za proglašenjem svetih odlučila da godišnji spomen bude ne 2. travnja kada je preminuo, nego upravo današnji dan, 22. listopada, kada je službeno započeo svoj pontifikat.

Na današnji dan je novoizabrani Papa poput Petra iz evanđelja isповјedio svoju vjeru i svoju ljubav prema Isusu. Nakon te svečane isповједi papa Ivan Pavao II. pozvao je sve: i one koji su se 'našli na čudesnom putu vjere, kao i one koji ga traže ili pak dvoume i sumnjaju, neka poslušaju i čuju još jednom Petrove riječi. U njima, naime, odjekuje vjera Crkve, koja je zapravo nova i stara istina o čovjeku. Naveo je zatim kako on kao novi biskup Rima sa strahom pristupa na Petrovu stolicu, svjestan vlastite slabosti, ali i veličine zvanja i misijskog poslanja Rimske katedre. U tom vidu odmah je na početku upravio žarku, poniznu i odanu molitvu Kristu: 'Učini, Gospodine, da budem vjerni sluga tvoga Veličanstva, da budem sluga tvoje moći koja ne pozna zalaza. Učini me svojim dobrim slugom. Dapače, slugom slugu Božjih!' Poslije ove žarke molitve Gospodinu, on se obratio i rekao glasnim poklikom 'neka se nitko ne boji Krista i njegove moći.' Zamolio ih je neka 'širom otvore vrata Kristu'. Neka se njegovoj spasiteljskoj vlasti otvore granice država, gospodarski i politički sustavi, široka područja kulture, uljudbe i razvitka. Ne bojte se, jer Krist zna što je u srcu čovjeka. Samo On to zna!.. Molite za me! I pomozite mi da mu mogu odano služiti!

2. Ivan Pavao II. bio je strastveni športaš i planinar, pa je svake godine odlazio nekoliko dana u brda kako bi na čistom zraku u planinskoj tišini osjetio Božju blizinu. Njegov 'športski mač', međutim, bio je uperen protiv idola našeg vremena, protiv svijeta koji bježi od Boga. On se s time nije mogao pomiriti.

Zato je neumorno propovijedao o Bogu koji ne prolazi, dok obliće ovog svijeta prolazi i nestaje. Nije išao nikomu 'niz dlaku', nego je otvoreno i jasno tražio žrtvu i borbu s idolima našeg vremena. Obraćao se svima i pozivao sve, posebice mlade neka se ne daju zavesti; neka vjeruju Isusu, njihovom pravom prijatelju, bratu i otkupitelju. Bio je, dakle, pravi otac koji skrbi o svojoj djeci, koji ih miluje i kara, potiče i opominje, prijeti i upozorava. Jer im dobro želi.

Izbor za papu Karola Wojtyle, kardinala iz Krakova, koji je uzeo ime Ivan Pavao II., bio je uistinu događaj stoljeća. Čini mi se kako se riječi proroka Izaije iz večerašnjeg čitanja mogu lijepo primjeniti na taj izbor: 'Kako su krasne na gorama noge glasnika radosti, koji navješćuje mir i govori Sionu: Bog tvoj kraljuje'. Poljska je poklonila Crkvi svog najboljeg sina. Teško je bilo predvidjeti što će za povijest i Crkvu značiti taj događaj. No, činjenica je kako 'Papa iz daleka', kako se predstavio s lože svetog Petra, nije mogao ne gledati daleko. Njegova je pojava doista zanimljiva: djelovao je ponizno i skromno, ali i snažno i zauzeto, poput proroka koji prokazuje i osuđuje. Bio je čovjek istinske osobne molitve i pobožnosti, tištine i samoće, ali i voditelj i organizator javnih nastupa i velikih masovnih okupljanja. Došavši s granica 'istočnoga carstva', iz komunističkog dijela Europe, osjećao je veliku odgovornost kada se našao u središte kršćanstva, u Rimu. Obdaren istančanim osjećajem za povijest, svojim porukama i propovijedima vraćao je povjerenje i budio osjećaj nostalгиje za izgubljenim jedinstvom. Nije se umarao poticati ljudi neka ne zaboravljaju svoje korijene i neka sanjaju bolji svijet i drugačiju Europu.

3. Bio je doista pravi vizionar s vrlo razvijenim sluhom za povijesna zbivanja. A nastupao je jasno i zauzeto s velikim osjećajem za ljude i razumijevanjem njihove prošlosti, teškoća i problema. Njegovu aktivnost i brojna putovanja valja staviti u kontekst njegovih riječi s početka pontifikata, kada je najavio kako 'želi svima doći i sve posjetiti'. I po stare dane, kad je u svojoj 84. godini života odlučio doći k nama u Hrvatsku u sklopu svoga jubilarnoga stotoga putovanja izvan Italije, djelovao je kao 'Božji general' koji se ne umara i ničega ne boji. Čak ni vlastite bolesti koja ga je u to vrijeme bila dobro nagrizla. Inače je tijekom svoga služenja

ZADARSKA NADBISKUPIJA

ostavljao dojam hrabrog vođe koji predvodi vojsku u borbi sa zlom, zasjedama i napastima ovoga svijeta. U tom vidu istrošio se do kraja obilazeći svijetom i braneći ljudska i božanska prava. Čini se kao da je njegov san bio popeti se jednog dana kakvim svemirskim brodom u nebeska prostranstva pa doviknuti preko svih planeta da kraljuje Gospod Bog. Doslovno je shvatio Kristovu zapovijed 'idi i učvršćuj braću svoju'. Osjećao se pravim 'glasnikom Velikoga Kralja', koji je poslan na raskršća života.

Zahvalni smo Božjoj Providnosti što smo imali prigodu slušati ga i susresti se s njime. Radosna je bila zemљa Hrvatska što su njegove noge stupale u nekoliko navrata ozajemljem Lijepe Naše. Zahvalan je osobito bio naš narod što su njegove svete

ruke blagoslivljale ne samo ljude i obitelji, nego i mučeničkom krvlju natopljeno tlo Domovine naše. Kako se ne sjetiti večeras njegovoga dolaska u Zadar i onog oduševljenja na Forumu; posebice nezaboravnih riječi: 'Ljubljeni puče hrvatski, Bog te blagoslovio'. Osobito nam je bilo drago što nas je sokolio i poticao da kroz život idemo 'hrabro', te da 'punim jedrima plovimo prema Isusu Kristu, jedinom otkupitelju čovjeka'. Za sve dobro i lijepo što je učinio nama i svijetu od srca zahvaljujemo i žarko molimo neka nas sada s neba prati onom istom naklonošću i ljubavlju kakvom nas je pratilo u ovozemaljskom životu. Blaženi Ivane Pavle II., moli za nas. Amen.

ODREDBE

SPOMENDAN BL. IVANA PAVLA II.

Broj: 1511/2012.

Zadar, 21. rujna 2012.

*Svim župnim uredima, crkvenim zborovima u Nadbiskupiji,
članovima zbara bl. Ivana Pavla II.*

Poštovani!

Proglašenje blaženim pape Ivana Pavla II. u Nedjelju Božanskog milosrđa, 1. svibnja 2011. obrazovalo je vjernike diljem svijeta. U formuli beatifikacije Sveti Otac Benedikt XVI. odobrio je da se spomendan Ivana Pavla II., pape slavi svake godine 22. listopada.

Proslavu spomendana Bl. Ivana Pavla II. obilježit ćemo toga dana euharistijskim slavlјem u katedrali sv. Stošije u 19 sati. Sve Vas srdačno pozivam na ovaj susret vjere i kulture, tim više što je taj dan i godišnji susret svih zborova Zadarske nadbiskupije.

U prilogu Vam dostavljamo raspored pjevanja za misno slavlje. Notni materijal možete naći na službenoj web stranici Zadarske nadbiskupije, ARS CELEBRANDI. Predviđena je zajednička proba pjevanja istoga dana u 18 sati u Katedrali.

Svima srdačan pozdrav i blagoslov od Gospodina,

† Želimir, v. r., nadbiskup

SUDJELOVANJE NA SVEČANOJ VEČERNJI BLAGDANI SV. ŠIME

Broj: 1561/2012.

Zadar, 24. rujna 2012.

Svim župnim zborovima u Gradu Zadru

Poštovani,

Ovime pozivam sve župne zborove u Gradu Zadru na sudjelovanje na Svečanoj Večernjoj svetkovine sv. Šime, zaštitnika grada Zadra, koju ću osobno predvoditi u nedjelju, 7. listopada 2012., u 19 sati u crkvi sv. Šime u Zadru.

Notni materijal Večernje može se naći u pdf formatu na www.arscelebrandi.zadarskanadbiskupija.hr u rubrici Propria sanctorum.

Zajednička proba za Večernju održat će se u subotu, 6. listopada 2012., u crkvi sv. Šime, s početkom u 18 sati.

S poštovanjem Vas pozdravljam i blagoslivljam.

† Želimir, v. r., nadbiskup

ODREDBE

PROSLAVA BLAGDANA SV. ŠIME

Broj: 1560/2012.

Zadar, 24. rujna 2012.

*Svim župnim uredima, upraviteljima crkava,
samostanima i redovničkim zajednicama u Nadbiskupiji*

U nedjelje, 30. rujna i 7. listopada 2012. na svim sv. Misama pročitajte slijedeću obavijest:

Draga braćo svećenici, redovnici, sestre redovnice, dragi Kristovi vjernici!

U ponедјелjak, 8. listopada 2012. slavimo blagdan sv. Šime, zaštitnika Grada Zadra. Sve Vas pozivam da sudjelujete u proslavi njegova blagdana, koji započinje uoči, u nedjelju, 7. listopada Svečanom Večernjom u Svečevoj crkvi u 19 sati.

Nakon Svečane Večernje bit će predstavljen dokumentarni film pod nazivom 'Luka 2,25 - priča o sv. Šimunu', u filmskoj produkciji Laudata - galerije hrvatske sakralne umjetnosti. O omiljenom zadarskom svecu zaštitniku brojnih vjernika iz Hrvatske i svijeta govore zadarski nadbiskup mons. dr. Želimir Puljić, upravitelj svetišta don Josip Lenkić, mons. dr. Eduard Peričić, profesor povijesti na VTKŠ-u u Zadru i dr. sc. Marijana Kovačević s Odjela za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zadru.

Na sam blagdan, u ponедјелjak 8. listopada, sv. Mise su prema sljedećem rasporedu: u 7, 8.30, 11, 17 sati (s blagoslovom djece) te u 19 sati koju ću osobno predvoditi. Prigoda za sv. Ispovijed bit će prije svake sv. Mise.

S poštovanjem Vas pozdravljam i blagoslivljam.

† Želimir, v. r., nadbiskup

SVEĆENIČKA REKOLEKCIJA

Broj: 1559/2012.

Zadar, 24. rujna 2012.

Prečasnom Prezbiteriju Zadarske nadbiskupije

Draga braćo svećenici!

Obaviještavam Vas da će se svećenička rekolekcija u listopadu održati u srijedu, 10. listopada 2012., s početkom u 9 sati, u kapeli Sjemeništa. Listopadsku pobožnost predvodit će don Emil Bilaver, župnik Bibinja.

U pastoralnom dijelu rekolekcije izlaganje na temu: 'Staro Evangeliye za novu evangelizaciju' (Što Koncilski dekret 'Ad Gentes' i enciklika 'Redemptoris missio' govore o misijskom poslanju Crkve), održat će don Antun Štefan, nacionalni ravnatelj Papinskih misijskih djela u Republici Hrvatskoj.

Srdačno Vas pozdravljam i blagoslivljam.

† Želimir, v. r., nadbiskup

OREDBE I PREPORUKE UZ GODINU VJERE U ZADARSKOJ NADBISKUPIJI

Broj: 1634/2012.

Zadar, 1. listopada 2012.

Župnim uredima i samostanima u Nadbiskupiji

Apostolskim pismom 'Vrata vjere' papa Benedikta XVI. najavio je Godinu vjere povodom pedesete obljetnice otvorenja Drugog vatikanskog sabora (11. listopada 1962.) i dvadesete obljetnice proglašenja Katekizma Katoličke Crkve (11. listopada 1992.), za koji vele da je jedan od 'najvažnijih koncilskih plodova'. Papa će 11. listopada 2012. otvoriti Godinu vjere koja će trajati do svetkovine Krista Kralja, 24. studenog 2013. Kongregacija za nauk vjere, kojoj je Papa naložio neka pripremi konkretne pastoralne smjernice, potiče župnike, katehete, osobe posvećenog i kontemplativnog života, članove crkvenih društava, pokreta kao i sve vjernike neka kroz to razdoblje produbljuju poznavanje svoje vjere koju isповijedaju, slave i od nje žive. Smjernice također preporučuju župnicima da organiziraju 'pučke misije' i 'druge pastoralne inicijative' koje će pomoći ljudima 'da ponovno otkriju dar krštenja', kao i zadaću da za vjeru svjedoče i apostolski se za nju zauzimaju'. Jer, 'primili su poruku spasenja', piše u Pastoralnoj konstituciji 'Crkva u suvremenom svijetu', i dužni su tu poruku 'objaviti svima' (GS 1).

Uz početak Godine vjere u našoj Nadbiskupiji, evo, nekoliko konkretnih odredbi:

1. Neka se u nedjelju, 7. listopada 2012. objavi vjernicima početak Godine vjere, te iz priložene okružnice pročitaju brojevi 1, 4 i 5 (što može biti umjesto propovijedi).
2. Na pedesetu pak obljetnicu otvorenja Drugog Vatikanskog sabora, 11. listopada 2012., neka se oglase crkvena zvona u podne i neka zvone pet minuta kao znak naše radosti i zahvalnosti za taj povijesni i milosni događaj.
3. Službeno otvorenje Godine vjere za Zadarsku nadbiskupiju bit će u ponedjeljak, 22. listopada 2012. pod večernjom misom u 19 sati u našoj katedrali. To je dan posvećen sjećanju na blaženoga Ivana Pavla II. Neka se to u oglasima objavi vjernicima, a svećenike i redovnike pozivam na koncelebraciju.
4. Članove posvećenog i kontemplativnog života u našoj Nadbiskupiji pozivam neka u svoje dnevne molitve uključe nakane svetoga Oca kako bi današnji ljudi našim zauzimanjem, vjerom i svjedočenjem 'osjetili potrebu poput Samarijanke poći na zdenac slušati Isusa i crpsti s izvora iz kojeg teče voda živa' (Vrata vjere, br. 3).
5. Neka nam svima Godina vjere pomogne otkrivati i proučavati bogatstvo nauka kojeg je Crkva ljubomorno čuvala i s velikom pažnjom tumačila i prenosila: Od Svetog Pisma do crkvenih otaca, od učiteljâ teologije do svetaca iz svih razdoblja povijesti kako bi vjernicima pružila sigurnost u njihovu svakodnevnom životu (vidi: Vrata vjere, br. 11). O drugim odredbama i preporukama bit će govora u drugim prigodama.

† Želimir, v. r., nadbiskup

ODREDBE

SVETKOVINA SVIH SVETIH I DUŠNI DAN

Broj: 1730/2012.

Zadar, 22. listopada 2012.

Svim župnim uredima i upraviteljima crkava u Gradu

U nedjelju 28. listopada 2012., na svim sv. Misama s narodom pročitajte slijedeće:

Na svetkovinu Svih Svetih, u četvrtak 1. studenoga, u katedrali sv. Stošije u Zadru, u 11 sati o. Nadbiskup predvoditi će euharistijsko slavlje i podijeliti Papinski blagoslov s potpunim oprostom. Na središnjem Gradskom groblju u Zadru u 15 sati, o. Nadbiskup predvoditi će Službu Riječi s odrješenjem za pokojne.

Na Dušni dan - spomen svih vjernih mrtvih, u petak 2. studenoga, u Katedrali u 18 sati o. Nadbiskup predvoditi će euharistijsko slavlje za sve pokojne biskupe i svećenike Zadarske nadbiskupije i za sve vjerne mrtve.

* * *

Vjernici koji pohode groblje i pomole se, dobivaju prvi osam dana mjeseca studenoga potpuni oprost, a u ostalo vrijeme djelomični oprost za pokojne. Na dan Svih Svetih i na Spomendan svih vjernih mrtvih vjernici mogu u svim crkvama dobiti potpuni oprost, koji se može namijeniti samo za pokojne. Propisana djela za dobivanje ovog oprosta su: pobožni pohod crkvi, u kojoj treba izmoliti Oče naš i Vjeđovanje, dodavši isповјед i pričest te molitve na nakanu Svetog Oca Pape.

Svetkovina Svih svetih i Dušni dan – spomen svih vjernih mrtvih prigoda su da molitvom i dobroim djelima iskažemo poštovanje i zahvalnost svim pokojnim.

S poštovanjem Vas pozdravljam i blagoslivljam.

† Želimir, v. r., nadbiskup

29. HODOČAŠĆE ZADARSKE NADBISKUPIJE SV. NIKOLI TAVELIĆU U ŠIBENIK

Broj: 1736/2012.

Zadar, 24. listopada 2012.

Svim župnim uredima i upraviteljima crkava u Nadbiskupiji

Draga braćo svećenici!

Zadarska nadbiskupija i ove godine organizira tradicionalno 29. hodočašće sv. Nikoli Taveliću u njegov rodni grad Šibenik, u nedjelju 18. studenog 2012. godine.

Polazak autobusa predviđa se u 14 sati (udaljenje župe u 13:30 sati). Po dolasku u Šibenik (oko 15:30 sati) hodočasnici će se okupiti u crkvi sv. Frane – nacionalnom svetištu sv. Nikole Tavelića. Euharistijsko slavlje u katedrali sv. Jakova u 17 sati predvoditi će o. Nadbiskup.

Cijena autobusnog prijevoza po osobi iznosi 50 kuna. Molim Vas ovu obavijest pročitajte vjernicima na svekovinu Svih Svetih, i u nedjelje 4. i 11. studenog 2012. Cijena se odnosi samo na putni prijevoz. Ove godine, naime, neće biti organizirana zajednička večera.

U svom pismu 'Vrata vjere' Papa ističe kako je presudno vratiti se u ovoj godini povijesnim tragovima vjere kako ju je pokazala Marija, apostoli, sveci i mučenici. Neka nam sveti Nikola, mučenik pomogne vjerom naslijedovati ljepotu Isusa Krista, kako u obitelji i u svom zvanju, tako i u javnom životu i vršenju vlastitih karizmi.

Prilikom upisivanja hodočasnika treba tražiti da se odmah uplati gore naznačena cijena. Preporuča se da barem deset (10) hodočasnika bude kod prijave iz župe. Broj hodočasnika iz župe potrebno je prijaviti Nadbiskupskom ekonomatu, najkasnije do srijede 14. studenog 2012. godine do 14 sati, radi rezervacije autobusa. Karte će se moći preuzeti u Nadbiskupskom ekonomatu.

Svima srdačan pozdrav i blagoslov od Gospodina.

† Želimir, v. r., nadbiskup

ĐAKONSKO REĐENJE U KATEDRALI

Broj: 1750/2012.

Zadar, 29. listopada 2012.

Svim župnim uredima i upraviteljima crkava u Nadbiskupiji

Draga braćo svećenici!

Drago mi je što Vas mogu obavijestiti da će na svetkovinu Krista Kralja, u nedjelju 25. studenoga 2012., za vrijeme euharistijskog slavlja u katedrali sv. Stošije u Zadru, u 11 sati, zaređiti dvojicu đakona.

Kandidati za đakonsko ređenje su dvojica akolita Zadarske nadbiskupije Damir Šehić iz župe sv. Stošije u Biogradu n/m i Marin Batur iz župe sv. Ante Padovanskog iz Suhovara.

Pozivam braću svećenike koji mogu priključiti se euharistijskom slavlju ređenja, a sve potičem pratite molitvom naše ređenike i s ljubavlju ih prihvate kao članove prezbiterija naše Nadbiskupije.

I dok Bogu zahvaljujemo za dar njihovoga zvanja, molimo za naše ređenike, za njihov rast u vjeri i apostolskom žaru.

Ovim ujedno molim braću svećenike neka u nedjelju, 18. studenoga 2012., na svim misama s narodom obavijeste vjernike o ovom događaju i potaknu ih sudjelovati na obredu ređenja u Katedrali.

Svima srdačan pozdrav i blagoslov u Gospodinu.

† Želimir, v. r., nadbiskup

PRIJAVA SLAVLJA SV. POTVRDE

Broj: 1769/2012.

Zadar, 30. listopada 2012.

Draga braćo župnici,

pozivam Vas da svi, koji planirate sv. Potvrdu u svojo župi tijekom 2013. godine, prijavite to s naznakom eventualnog termina u Nadbiskupski ordinarijat (Ured kancelara) do 15. prosinca 2012. godine. Kad primim sve termine, odredit ću dan slavlja sv. Potvrde uvažavajući određene potrebe i posebnosti.

Iskreni pozdrav u Gospodinu.

† Želimir, nadbiskup, v. r.

OBVEZE PREMA NADBISKUPJI I MISNA TABLICA

Broj. 1770/2011.

Zadar, 30. listopada 2012.

S danom 30. rujna 2012. završilo je III. tromjesečje 2012. godine trebalo je podmiriti župne obveze prema Nadbiskupiji (30% brutto redovitih primanja za III. tromjesečje 2012. g.; takse sprovoda i vjenčanja) kao i obveze svećenika (Misna tablica za III. tromjesečje). Oni koji još nisu izvrsili te obveze, dužni su to učiniti., kao i podmiriti obveze za II. tromjesečje 2012.

Pozdrav i blagoslov u Gospodinu.

† Želimir, nadbiskup, v. r.

OBAVIJESTI

DOPIS GDE MIRJANE PANCIROV U SVEZI KARIZMATSKOG SEMINARA
I ODGOVOR NADBISKUPSKOG ORDINARIJATA

Br. 1764/2012.

Zadar, 30. listopada 2012.

From: Mirjana Pancirov [mailto:mirjana.pancirov@gmail.com]

Sent: Tuesday, October 30, 2012 10:40 AM

To: nadbiskupija-zadarska@zd.t-com.hr

Subject: Karizmatski susret

Poštovani, šaljem Vam ovo sa željom da Vam skrenem pozornost i eventualno provjerite da li je ova aktivnost najavljenia i odobrena od strane našeg Nadbiskupa. Malo mi je najblaže rečeno čudno mjesto održavanja kao i izostanak sv. Mise na tom susretu. Kako sam preko facebook grupe saznala za ovaj susret i kako smo podijeljeni u stavovima oko tog događaja, molim Vas komentar. Ići ili ne ići na taj susret?

Božji blagoslov, mir i dobro svima skupa.

Mirjana

S pozivnice:

ZADAR KARIZMATSKI MOLITVENO - EVANGELIZACIJSKI SUSRET
SUSRET ORGANIZIRA ZAJEDNICA KRISTOFORI
SUSRET PREDVODI KARIZMATIK LAIK JOSIP LONČAR
SRIJEDA, 31. LISTOPADA U 18 SATI
MJESTO SUSRETA: Sala za vjenčanja Margarita, Ulica Franka Lisice 91, Zadar

TIJEK SUSRETA:

1. 17,00 – 18,00 Ulazak u dvoranu, čitanje i ispunjavanje molitvene nakane, nabava časopisa i knjiga.
2. 18,00 – 18,30 Slavljenje
3. 18,30 – 19,15 Predavanje Josipa Lončara na temu: "Imam vam još mnogo toga reći..." Iv 16,12
4. 19,15 – 19,45 Predah
5. 19,45 – 20,00 Slavljenje
6. 20,00 – 21,00 Molitva za ozdravljenje, oslobođenje i nutarnje iscijeljenje

Odgovor Ordinarijata:

Poštovana gospođo Pancirov,

Na Ordinariat je pristiglo Vaše pitanje gledom na održavanje susreta koji organizira 'Zajednica Kristofori' u Zadru, a susret je planiran u Sali za vjenčanja Margarita (Ulica Franka Lisice 91). Prema programu koji ste priložili susret će biti u srijedu, 31. listopada 2012., a vodi ga Josip Lončar. Zahvaljujemo Vam na informaciji o tom predviđenom događaju kao i na pitanjima koje ste uputili na ovaj ured:

- 'Je li ta aktivnost najavljenia i odobrena od strane našeg Nadbiskupa'?
- Budući pak da ste u nedoumici, pitate se: 'Ići ili ne ići na taj susret'?

Ovim kratko odgovaramo Vama, kao i svima koji možda imaju slična pitanja:

- a. Nitko od organizatora nije kontaktirao s Nadbiskupijskim Uredom, niti je tražio pristanak gledom na održavanja spomenutog susreta. Kad se, naime, radi o vjerskim susretima koje podržava Katolička Crkva, pogotovo kada netko zbog toga dolazi sa strane, iz drugih krajeva ili biskupija, uhodana je procedura tražiti za to 'blagoslov i dopuštenje'. Nitko od organizatora nije tražio ni blagoslov, a ni pristanak. Zato se vjerojatno i održava u spomenutoj dvorani.

b. Ne bismo ovim htjeli staviti u pitanje demokratska načela i slobodu govor i okupljanja ljudi. No, kad se radi o susretima koji imaju crkveno i vjersko obilježje, uobičajeno je da organizatori dođu u Nadbiskupiju, predstave sadržaj susreta, seminara, simpozija ili slično. Toga u ovom slučaju nije bilo. Iz programa, međutim, kojeg ste priložili razvidno je kako su tri stvari koje se najavljuju: 'slavljenje', 'predavanje', te kao treće navodi se 'ozdravljenje, oslobođenje i nutarnje iscjeljenje'.

c. I dok bi se moglo 'tolerirati predavanje i slavljenje', nije razvidno što organizator predviđa pod trećim činom gdje se najavljuju 'ozdravljenja, oslobađanja i nutarnja iscjeljenja'. Postavlja se ozbiljno pitanje, kako javnosti koja to čita i prati, tako i državnim tijelima koji su zaduženi za red i zakonitost svega što se u društvu događa: Tko su 'iscjelitelji' i 'osloboditelji'? Koje su škole završili pa da mogu i smiju igrati se suvremenih 'gurua', te naivne ljude 'ozdravljati, iscjeljivati i oslobađati'?! Čijom ovlašću oni to čine?! Sa strane Zadarske nadbiskupije oni nemaju ni ovlasti time se baviti, a ni odobrenje takve susrete organizirati.

Dok Vam zahvaljujemo na Vašem dopisu koji ste uputili elektronskom poštom, 30. listopada 2012., nadamo se kako smo Vam ovim pomogli u Vašim dilemama. Svako dobro od Gospodina,

Don Josip Lenkić, kancelar, v.r.

DUHOVNE VJEŽBE PRIVATNO OBAVILI:

Don Thomas VARGAS: Sveta Zemlja, 25. 8. – 3. 9. 2012.

Don Ivica JURIŠIĆ: Opatija, 10. – 13. 9. 2012.

Don Srećko PETROV: Krasno, 13. – 16. 9. 2012.

Dr. don Jerolim LENKIĆ: Opatija, 1. – 4. 10. 2012.

Don Šimun ŠINDIJA, Opatija, 1. – 4. 10. 2012.

Don Josip Radoica PINČIĆ: Međugorje, 9. – 12. 10. 2012.

RAZRJEŠENJA I IMENOVANJA

1. Damir Šehić, dipl. teolog imenovan je zamjenikom tajnika Zadarskog nadbiskupa (Br. 1425/2012., od 4. 9. 2012.);

2. Marin Batur, dipl. teolog imenovan je pastoralnim suradnikom u župi sv. Josipa Radnika u Zadru - Plovanija (Br. 1426/2012., od 4. 9. 2012.);

3. Mr. don Elvis Ražov razrješen je službe člana Svećeničkog vijeća Zadarske nadbiskupije za Izbornu jedinicu: dekanati Benkovac i Novigrad (Br. 1490/2012., od 14. 9. 2012.);

4. Don Ivan Rončević razrješen je službe člana Svećeničkog vijeća Zadarske nadbiskupije za Izbornu jedinicu: dekanati Pag i Ražanac (Br. 1491/2012., od 14. 9. 2012.);

5. Don Marinko Jelečević imenovan je članom Svećeničkog vijeća Zadarske nadbiskupije za Izbornu jedinicu: dekanati Pag i Ražanac (Br. 1626/2012., od 2. 10. 2012.);

6. Don Tomislav Dubinko imenovan je članom Svećeničkog vijeća Zadarske nadbiskupije za Izbornu jedinicu: dekanati Benkovac i Novigrad (Br. 1631/2012., od 2. 10. 2012.);

7. Dr. Jadranka Garmaz imenovana je profesorom – predavačem na Visokoj teološkoj - katehetskoj školi u Zadru (Br. 1636/2012., od 2. 10. 2012.);

8. Mr. don Mihael Prović imenovan je profesorom – predavačem na Visokoj teološkoj - katehetskoj školi u Zadru (Br. 1637/2012., od 2. 10. 2012.);

9. Don Tomislav Baričević imenovan je dekanom Biogradskog dekanata (Br. 1713/2012., od 17. 10. 2012.);

10. Mr. don Zdenko Milić imenovan je dekanom Paškog dekanata (Br. 1715/2012., od 17. 10. 2012.)

11. Fra Tomislav Šanko OFM imenovan je Povjerenikom Vijeća za posvećeni život u Zadarskoj nadbiskupiji (Br. 1721/2012., od 19. 10. 2012.)

12. Don Tomislav Sikirić imenovan je dekanom dekanata Zadar-Istok (Br. 1775/2012., od 31. 10. 2012.)

ODREDBE

SVEĆENIČKE REKOLEKCIJE U PASTORALNOJ GODINI 2012./2013.

SRIJEDA, 10. 10. 2012.

Don Emil Bilaver (meditativna Gospina krunica)

Don Antun Štefan: *Što koncilski dekret 'Ad gentes' i enciklika 'Redemptoris misio' govore o misijskom poslanju Crkve*

Moderator: mr. don Elvis Ražov

SRIJEDA, 14. 11. 2012.

Don Jure Zubović (Euharistijsko klanjanje)

Dr. don Ante Mateljan: *Credo Ecclesiam. Teološko i društveno poimanje Crkve*

Moderator: mr. don Mario Sikirić

SRIJEDA, 28. 11. 2012.

Don Marinko Jelečević (Pokorničko slavlje)

Mr. don Elvis Ražov: *Dogmatsko pastoralni naglasci u sakramentu krštenja, u propovijedima Benedikta XVI., na blagdan Krštenja Gospodinova, od 2006. – 2012.*

ČETVRTAK, 10. 1. 2013.

Mr. don Zdravko Katuša (Srednji čas)

Mons. dr. Đuro Hranić, đakovačko-osječki pomoćni biskup: *Biskupska sinoda o novoj evangelizaciji u Godini vjere*

Moderator: mr. don Marinko Duvnjak

SRIJEDA, 20. 2. 2013. - 42. SVEĆENIČKA SKUPŠTINA ZADARSKE NADBISKUPIJE

SRIJEDA, 13. 3 2013.

Don Šimun Šindija (Pokorničko slavlje)

Mr. don Marinko Duvnjak: *Dogmatsko pastoralni naglasci u sakramentu krštenja, u propovijedima Benedikta XVI., u Svetom Vazmenom bdijenju, od 2006. – 2012.*

SRIJEDA, 10. 4. 2013.

Don Boris Pedić (Euharistijsko klanjanje za zvanja)

Dr. don Ivica Raguž: *Vjera kao izazov današnjice*

Moderator: mr. don Mario Sikirić

SRIJEDA, 8. 5. 2013.

Don Zdenko Dundović (meditativna Krunica)

Dr. p. Marijan Steiner, DI: *Duh liturgije i liturgijska reforma pape Benedikta XVI.*

Moderator: mr. don Elvis Ražov

LIPANJ, 2013. - 52. SVEĆENIČKI DAN ZADARSKE NADBISKUPIJE

NAŠI REĐENICI

Don Marin Batur

Rođen 23. rujna 1988., u Zadru, od oca Mira i majke Mile, rođ. Mijaljević. Kršten u župnoj crkvi sv. Ante Padovanskog u Suhovarima. Osnovnu školu pohađao je u Poličniku. Potom je pohađao i završio Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju te boravio u sjemeništu „Zmajević“ u Zadru. Filozofsko-teološki studij završio na Teologiji u Rijeci te diplomirao 2012. godine. Od rujna 2012. vrši službu pastoralnog suradnika u župi sv. Josipa, Zadar-Plovanija. Sveti red đakonata primit će po rukama mons. Želimira Puljića, nadbiskupa zadarskoga, u Katedrali sv. Stošije u Zadru, na svetkovinu Krista Kralja i blagdan sv. Krševana, zaštitnika grada Zadra, 25. studenoga 2012. godine.

Don Damir Šehić

Rođen 3. rujna 1988., u Zadru, od oca Ragiba i majke Andelke, rođ. Jakovac. Kršten u župnoj crkvi sv. Ivana Krstitelja, Biograd-Kosa. Osnovnu školu pohađao je u Biogradu. Potom je pohađao i završio Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju te boravio u sjemeništu „Zmajević“ u Zadru. Filozofsko-teološki studij završio na Teologiji u Rijeci te diplomirao 2012. godine. Od rujna 2012., vrši službu zamjenika Nadbiskupova tajnika. Sveti red đakonata primit će po rukama mons. Želimira Puljića, nadbiskupa zadarskoga, u Katedrali sv. Stošije u Zadru, na svetkovinu Krista Kralja i blagdan sv. Krševana, zaštitnika grada Zadra, 25. studenoga 2012. godine.

NAŠI POKOJNICI

PETAR DODIĆ (1929. – 2012.)

Rođen je u Janjevu 19. veljače 1929. g. Sa suprugom pokojnom Toninom, imao osmero djece, šest kćeri i dva sina, jedan od kojih je naš svećenik don Gašpar Dodić, te 14 unučadi. Početkom 1990. g. preselio se iz Janjeva sa svojom obitelji u Zagreb, gdje je 13. listopada o. g., u 84. godini života blago usnuo u Gospodinu i preselio se s ovoga svijeta u bolji. Pokopan je na Granešinskom groblju 15. listopada. Za sprovodne obrede o. Nadbiskup je ovlastio župnika iz Kistanja, mons. Nikolu Dučkića, koji je u Misi zadušnici i prenio Nadbiskupovu sućut obitelji. U pismu sućuti, mons. Puljić je među ostalim rekao: „*Ostavio vas je, dakle, Petar na samom početku Godine vjere koju je papa Benedikt XVI. otvorio prije par dana. A u popratnom pismu ohrabrio vjernike neka 'u životu uz radosna iskustva budu spremni prihvati i brojna trpljenja'. Jer, kao Kristovi učenici znamo i vjerujemo da je Isus pobijedio grijeh i smrt. Isusovog odanog slugu Petra, koji je vjerovao i 'znao da njegov izbavitelj živi' (Job), preporučujem Božjem milosrđu. Neka mu naše molitve pomognu da ga Svemogući pridruži uskrsnuću Krista Gospodina*“. Zahvaljujemo dragom Bogu što nam je dao dobre i pobožne roditelje, koji su nam dali život i odgajali nas u vjeri po evangeliju za dobar život. Otac je, zajedno s duhovno srodom majkom našom, gradio obitelj kao kuću na čvrstoj stijeni i pokazao nam kao jednostavan radnik u vinogradu, da istinski život i prava sreća leže u čvrstoj povezanosti s Bogom poput loze na trsu. Zahvaljujemo svima koji su u trenutcima tuge bili s nama i u molitvama, suočenju i kršćanskoj solidarnosti bili nam potpora. Počivao u miru Božjem.

Don Gašpar Dodić

KRONIKA

RUJAN, 2012.

2. NADBISKUPOV POHOD VRGADI – 2. rujna Gospodin Nadbiskup je pohodio Vrgadu. Susreo se s narodom, slavio je svečanu svetu Misu. Poslje podne se susreo sa članovima ŽPV i ŽEV vijeća, te sa predstavnicima svih bratovština koje su u župi.
3. MISA ZA POČETAK ŠK. GOD. U KATEDRALI - 3. rujna u jutarnjim satima u katedrali sv. Stošije, u zajedništvu sa ravnateljem gimnazije mons. Josom Kokićem i rektorom sjemeništa preč. don Čedomilom Šuprahom, kanonikom, Nadbiskup je slavio svečanu misu za početak šk. godine. Misi su nazočili učenici i profesori gimnazije.
5. XXXVI. KATEHETSKI DAN ZADARSKE NADBISKUPIJE - U prostorijama župno-pastoralnog centra na Belafuži odvijao se ovogodišnji XXXVI. katehetski dan naše Nadbiskupije. Nadbiskup je predsjedao sv. Misi, i sudjelovao u cijelodnevnom programu.
6. POHOD BENEDIKTINKAMA- U crkvi sestara benediktinki sv. Marije o. Nadbiskup je slavio sv. Misu i susreo se sa zajednicom.
9. - 11. MEĐUNARODNI SKUP ZA MIRU SARAJEVU - Kao predstavnik Hrvatske biskupske konferencije, Nadbiskup je sudjelovao na svim molitvenim i radnim susretima ovog skupanu organizaciji zajednice sv. Egidija.
22. ZAHVALNI SUSRET S ODBOROM CRKVE HRV. MUČENIKA - Na poziv mons. Mile Bogovića, biskupa gospicko-senjskog, Nadbiskup je sudjelovao na zahvalnom susretu svih sudionika u projektu crkve Hrvatskih Mučenika na Udbini

LISTOPAD, 2012.

3. BLAGDAN BL. ALOZIJA STEPINCA U VELIKOJ GORICI- O. Nadbiskup je predvodio svečanu svetu Misu u župi bl. Alojzija Stepinca u Velikoj Gorici u zajedništvu sa brojnim svećenicima.
7. GOSPA OD RUŽARIJA U RAŽANCU - Na blagdan Gospe od Ružarija, o. Nadbiskup je predvodio svečanu svetu Misu u župnoj crkvi u Ražancu, te predvodio procesiju sa Gospinim kipom.
7. VEĆERNJA SV. ŠIME / PROMOCIJA FILMA – O. Nadbiskup je predvodio svečanu Večernju uoči svetkovine sv. Šime. Zatim je uslijedilo premijerno predstavljanje dokumentarnog filma pod nazivom: „Luka 2, 25 Priča o sv. Šimunu“, redatelja Maria Raguža, urednika Religijskog programa HTV-a. Film je snimljen u vrhunskoj produkciji Galerije hrvatske sakralne umjetnosti Laudato pod vodstvom producentice Ksenije Abramović. Snimatelj je Damir Glavaš, a autor originalne glazbe Emilio Kutleša.
8. BLAGDAN SV. ŠIME - Svečanu svetu Misu na blagdan sv. Šime predvodio je o. Nadbiskup u 19 sati, u zajedništvu sa brojnim svećenicima.
10. SVEĆENIČKA REKOLEDICIJA - „Što koncilski dekret ‘Ad gentes’ i enciklika ‘Redemptoris missio’ govori o trajnom misijskom poslanju Crkve” - bila je tema svećeničke rekolekcije koju je predvodio dr. Antun Štefan, koji je ujedno i nacionalni ravnatelj Papinskih misijskih djela za Republiku Hrvatsku.
14. DANI KRUHA U STARIGRADU - O. Nadbiskup je predvodio svetu Misu na središnjem trgu u župi sv. Jurja u Starigradu-Paklenici u nedjelju 14. listopada, povodom “Dana kruha – dana zahvalnosti za plodove zemlje”, Ta državna i svehrvatska svečanost pod pokroviteljstvom Hrvatskog Sabora okupila je oko 500 sudionika, a domaćini su bili Općina Starigrad-Paklenica i Zadarska županija.

17. SASTANAK ODBORA ZA GODINU VJERE - O. Nadbiskup se susreo sa Odborom za godinu vjere. Na radnom sastanku su članovi odbora iznijeli prijedloge i planove za predstojeću Godinu vjere.

18. BLAGDAN SV. LUKE U KOLANU - O. Nadbiskup je na blagdan sv. Luke pohodio župu Koljan gdje je predvodio svetu Misu u zajedništvu sa svećenicima zadarske i krčke biskupije koji djeluju na Pagu. Nakon misnoga slavlja susreo se sa vjernicima, te je posjetio Mandre.

22. OTVORENJE GODINE VJERE U ZADARSKOJ KATEDRALI - Godina vjere svečano je otvorena koncelebriranim svetom Misom na spomendan bl. Ivana Pavla II., u ponедјeljak 22. listopada koju je u katedrali sv. Stošije u predvodio o. Nadbiskup u zajedništvu sa brojnim svećenicima i vjernim pukom. Tom prigodom je na koncu svete Mise podijelio Kompendij katekizma Katoličke Crkve i Apostolsko pismo "Porta Fidei" predstavnicima svih staleža.

Dani kruha, Starigrad, 2012.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

Zaziv Duha Svetoga na početku školske godine

„Mladost je doba traženja i predstavlja u zajednici one idealne oblike života u kojima i Crkva vidi obnoviteljsku snagu rasta i pomlađivanja. Svoju nadu i budućnost. Stoga Crkva o djeci i mlađima razmišlja s povjerenjem i nadom. Mladi su usmjereni prema rastu i napretku u svakom pogledu. Neka i misa uz početak školske godine bude zalog i blagoslov toga napretka, što vam od srca želim“ poručio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić u propovijedi misnog slavlja koje je u ponедjeljak 3. rujna predvodio u katedrali sv. Stošije u Zadru učenicima, profesorima i djelatnicima Klasične gimnazije Ivan Pavao II. Zadar i sjemeništarcima sjemeništa ‘Zmajević’ s njihovim poglavarima. Učenici će uglavnom vjerovati i poštivati ono što roditelji i učitelji vjeruju i cijene, rekao je nadbiskup, zahvalivši Bogu za početak još jednog školskog ciklusa. Zamolio je Gospodina da ih trajno prati

pomoću kako bi ostvarili životni sklad započet na krštenju te da blagoslovi njihov trud i nastojanje. Osobito je pozdravio polaznike prvog razreda, znatiželjne o novoj građi i predmetima, izražavajući radost što započinje još jedan školski hod susreta s novim i poznatim licima. Nadbiskup je svima poželio uspjeh, potaknuvši ih da se, osim na primjeru svetaca, u svom radu i poticajima stvaralaštva nadahnjuju i na primjerima sportaša; poput Sandre Perković koja je sa svojim trenerom rekla: “Uspjeli smo ponajviše zahvaljujući Bogu. Ništa od ovoga ne bi uspjeli bez Božje pomoći”. Slično je govorio i nogometni Messi koji se pri izlasku na teren ili kad postigne pogodak prekriži i pogleda u nebo, a i izjavio je kako je ono što on predstavlja u svijetu nogometa dar od Boga; ili odluka hokejaša na travi Carlosa da nakon uspjeha na OI u Londonu ide u bogosloviju pripremati se za svećenika.

Početak školske godine u Osnovnoj glazbenoj školi sv. Benedikta

Misno slavlje povodom početka nove školske godine Osnovne glazbene škole sv. Benedikta koja djeluje u samostanskoj zgradbi benediktinki sv. Marije u Zadru u nedjelju 23. rujna u crkvi sv. Marije u Zadru predvodio je don Roland Jelić, prefekt Sjemeništa 'Zmajević' u Zadru. Misno slavlje je okupilo djecu i njihove roditelje te sjemeništarce. Potaknuo je djecu na zahvalnost Bogu za darove koje su primili, da koriste svoje glasove, umijeće sviranja i pjevanja na Božju slavu. Pozvao ih je na ljubav prema Bogu i bližnjemu, preko tog dara pozvani su služiti ljudima, biti drugima pomoći i poticaj. „Iskoristite sve svoje talente i mogućnosti u novoj školskoj godini, ne da bi ugodili sebi, priateljima i profesorima, nego Bogu. Sve darove koje imate usmjeravajte prema Bogu i drugim ljudima. Jedino tako možemo ići njegovim stopama i pratiti Krista koji je vaš prijatelj, darovatelj ljubavi, mira i uspjeha“ rekao je don Roland, poželjevši Božji blagoslov učenicima i čestitavši im na pokazanom daru pjevanja i za vrijeme misnog slavlja. Ove godine u OGŠ sv. Benedikta upisano je 120 učenika

u šest razreda i dva predškolska odjeljenja. Pouka se dobiva iz sljedećih instrumenata: glasovir, gitara, violina, klarinet, flauta, oboja, harmonika i mandolina. Osnovnu glazbenu školu sv. Benedikta osnovale su benediktinke sv. Marije u Zadru, kao nastavak dugogodišnje privatne poduke glazbe te ženskog liceja koji je u sklopu samostana djelovao do Drugog svjetskog rata.

Proslava sv. Gabrijela, zaštitnika vojne kapelaniјe

Dan Kapelaniјe sv. Gabrijela u vojarni Zemunik svečano je proslavljen u četvrtak 27. rujna misnim slavljem koje je predvodio zadarski nadbiskup Želimir Puljić u koncelebraciji sa zemuničkim vojnim kapelanom Ivom Topalovićem te još nekoliko vojnih kapelana i svećenika. Ususret blagdanu svetih arkandela Mihaela, Gabrijela i Rafaela, nadbiskup je prisutnima čestitao Dan Vojne kapelaniјe 93 ZB Zemunik i blagdan njihova zaštitnika sv. Gabrijela, poželjevši da ih čuva njegova moćna ruka te da im ulije sigurnost u odvažnosti na putu spasenja. Zahvalivši im na svemu dobromu što su činili za domovinu, rekao je da ne naviru sjećanja samo na uništavanja ljudi i imovine, nego i na velike pobjede koje su nam osigurale slobodu govora i kretanja. „Čestitam blagdan sv. Mihovila, uzornog borca za Božje stvari. Čestitam i na svim hrabrim podvizima koje ste u sklopu Hrvatske vojske izveli tijekom teških dana okupacije i veličanstvenih akcija oslobođanja hrvatske zemlje. Prije dva desetljeća vladala je nesigurnost, strah i neizvjesnost, kalvarija kraju i ljudima koji su tu živjeli. No kao Kristovi učenici i u tim trenucima nismo gubili vjeru ni nadu. Osjećali smo se pozvanima svjedočiti mir usprkos nemiru.

Trudili smo se biti nositeljima ljubavi i pravde, usprkos beznađu, mržnji i nepravdi koje smo proživljavali. Vapili smo i molili, pjevali i nadali se“ rekao je mons. Puljić. Usklik hrvatskog branitelja 'Oba su pala' kad su pokraj Šibenika srušeni zrakoplovi agresora, nadbiskupa je potaknuo na razmišljanje o dvojici neprijatelja evanđelja; jedan je izvan nas, a drugi u nama. „Valja nam ih sada u slobodi obojicu pobijediti. Obojica imaju pasti. Prvi je naša ranjena narav, a drugi djelovanje Napasnika.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

S njima nam se hrvati i nadvladati ih“ istaknuo je, dodavši da je čovjek ranjeno biće u svojim nutarnjim moćima razuma, volje, srca i savjesti, pa lako podliježe zabludama i prikloni se zlu. „Zašto je lakše čovjeka pokvariti, nego odgojiti da bude uistinu dobar? Svi zavodnici svijeta imali su puno uspjeha. Zašto je lakše rušiti, nego graditi“ upitao je mons. Puljić. Velike strasti koje su izvorom svih etičkih zala sveti Ivan je opisao kao požudu tijela, požudu očiju i oholost života. „No, čovjek nije samo ranjeno biće. On je i otkupljen, spašen. On je posinjeno dijete Božje. Zahvaljujući tom stanju milosti čovjek je kadar živjeti dostoјno poziva kojim je pozvan, ponizno“ rekao je nadbiskup, istaknuvši Pavlove obrise novog čovjeka: ljubav, mir, dobrota, vjernost, milosrđe, skladnost, zahvalnost. To nam je bilo korisno u ratu, kad smo pred zlom bili nositeljima nade, a potrebne su nam i danas. „Moramo još žarče zazivati Božju pomoć i njegovih miljenika svetaca. Jer ne možemo sami. Osim naše slabosti postoje i mračne sile otpalih duhova s kojima se i Mihovil arkandeo žestoko sukobio. Ta borba nije bila nimalo laka“ upozorio je nadbiskup. Knez ovog svijeta, veliki lažac i ubojica ispunjen je prkosom i mržnjom. Mrzi i kvari sve što je Božje. Zavidi, zavodi i unesrećuje ljudе. Unosi u svijet duh nevjere, sumnje, bezboštva, nemir, mržnju, nesreću i očaj. „Uprkos moći zavodenja, mi nismo bez snage. Imamo saveznike i pomoćnike, anđele i svece zaštitnike“ rekao je mons. Puljić, podsjetivši na molitveni pokret u ratu kad se dijelilo dobro i zlo a solidarnost vladala na svakom koraku. „I dogodilo se čudo: čudo slobode, čudo solidarnosti, čudo života i nade. Premda smo bili

ostavljeni od moćnika ovog svijeta a izloženi agresiji i uništavanju, nismo gubili volju da obranimo ognjišta, svetišta, slobodu i domovinu“ istaknuo je mons. Puljić, potaknuvši na zahvalnost Gospodinu što nas je uslišao. Citirao je isповijed vjerničkog predanja uklesanu na šibenskim zidinama: ‘Mene ne štite ni visoke zidine, ni more koje me okružuje. Mene u svakom času čini sigurnim ruka moga Gospodara čiju sliku vidiš uklesanu na ovom kamenu’.

Zapovjednik 93 ZB Zemunik, pukovnik Karol Lučan zahvalio je nadbiskupu na dolasku rekavši: „Postrojba smo koja školuje branitelje i čuvare hrvatskog neba, ali i postrojba s humanim misijama koje su u funkciji života, u funkciji čovjeka, gašenje požara, medicinski letovi, traganje i spašavanje. Nebo je naš radni prostor“. Pjevanje je animirao zbor župe sv. Roka iz Bibinja. Mons. Puljić se sastao i s akro grupom ‘Krila Oluje’ te je obišao eskadrile koje školuju hrvatske vojne pilote upoznavši se s njihovim radom i letjelicama.

Milosrdnice proslavile sv. Vinka Paulskog

Blagdan sv. Vinka Paulskog proslavljen je u kapeli samostana sv. Vinka sestara Milosrdnica u Zadru u četvrtak 27. rujna svečanim misnim slavljem koje je predvodio zadarski nadbiskup Želimir Puljić. U zahvalnosti Bogu za veliki dar tog sveca kojeg je nazvao nositeljem velike karizme ljubavi i za razgranatu Vinkovsku obitelj u domovini i svijetu, nadbiskup je rekao da je sv. Vinko uzorni primjer kršćanske ljubavi i služenja siromasima. Pitanja na posljednjem sudu, kad je Gospodin bio gladan, žedan, stranac, bolestan ili u tamnici, pokazuju da se naš odnos prema Bogu mjeri odnosom prema čovjeku, i to najmanjem. „Sveti Vinko nije birao posebne društvene slojeve ljudi, nego konkretnog čovjeka u potrebi. On je siromahe nazivao našim blagom i kapitalom. Gdje je siromah brat i prijatelj,

tamo je slika Isusa Krista. Zato je bl. Ivan Pavao II. nazivao tog osobitog sveca divom kršćanske ljubavi, a njegov život uspoređivao s otvorenim evanđeljem“ rekao je mons. Puljić. Vinkova teologija opisana je u rečenici: Ljubav Božja očituje se u čovjeku. „Svoja mistična nadahnutja usmjeravao je na svestranu djelotvornost. On je činio ono što i Isus kad je u susretu s gluhotnjemima, s grešnicima, slijepima i uzetima očitovao znakove spasonosne dobrote. Dobrota je evanđelje Kraljevstva Božjeg. Ona nas uči kako se brinuti o drugima i pomagati im bez interesa i kamata; kako se žrtvovati u duhu Isusove zapovijedi: Ljubite jedni druge, kao što sam ja vas ljubio“ rekao je mons. Puljić. Nažalost, u svijetu vlada Darwinova logika preživljavanja najjačih, pa je nadbiskup upitao kako stvarati civilizaciju dobrote

i ljubavi među ljudima koji poznaju samo zakone uspješnosti i brzine, a ne razumiju i ne prihvataju žrtvu, samozataju, finoću, poniznost i dobrotu. To se ne uklapa u svjetsku logiku uspjeha koja se zasniva na snazi ortaštva i osvajanju. „Nasuprot takvim stavovima, sv. Vinko nudi kršćanske vrijednosti služenja i bratske ljubavi. Veliki učitelji duhovnosti i reformatori redovničkog života imali su uvijek oštro oko za suvremeno stanje i osjetljivu i milosrdnu dušu za konkretne ljude. Poput Isusa koji je prošao zemljom čineći dobro. Milosrđe stvara civilizaciju ljubavi. A uobličeno je u tjelesnim i duhovnim djelima milosrđa: gladnog nahraniti, žednog napojiti, siromaha odjenuti, putnika primiti, bolesna i utamničenika pohoditi, zarobljenike i prognanike pomagati te mrtve pokopati. Uz ta tjelesna djela milosrđa tu su i duhovna: savjetovati, poučiti, grešnika ukoriti, utješiti, oprostiti, nepravdu strpljivo podnositi, za žive i mrtve Bogu se moliti. To je prepoznatljivi brevijar naših dužnosti prema bližnjemu. Valja to ne samo napamet učiti, nego i u životu provoditi“ rekao je nadbiskup, istaknuvši da se dobro prisjetiti tog brevijara uz blagdan sveca koji ih je doista u svom životu utjelovio.

“Sveti Vinko je postao simbolom milosrdnog Samarijanca svog vremena. Njegov govor je neposredan i jasan: Služiti znači kraljevati. Ljubav je u tome domišljata i ustrajna. To je pokazao taj veliki svetac aktivnog i apostolskog života koji je utemeljio brojne ustanove i karitativna udruženja. U praksi je pokazao kako služiti čovjeku u njegovim tjelesnim i duhovnim potrebama i time i druge pozvao da čine tako“ zaključio je mons. Puljić, čestitavši milosrdnicama blagdan i zahvalivši im na svemu što čine u odjelotvorenju Vinkove karizme.

Dobrotvorni koncert za Dom za odgoj mladeži

Humanitarni kršćanski ekumenski koncert održan je u nedjelju 30. rujna u svečanoj dvorani Sveučilišta u Zadru u želji da se javnost senzibilizira za potrebe Doma za odgoj djece i mladeži u Zadru. To je socijalna ustanova koja skrbi o djeci i mladima s dijagnosticiranim poremećajem u ponašanju. Djeca potječu iz obitelji složenog funkciranja, suočena s mnogim poteškoćama, ne samo siromaštvom. Dobročinstvom posjetitelja prikupljeno je 5000 kn za provođenje aktivnosti slobodnog vremena u tom Domu gdje borave djeca iz cijele Hrvatske: Zagreba, Osijeka, Belog manastira, Rijeke, Pule. Nastupili su: Zborovi mladih župe Presvetog Srca Isusova i župe sv. Stošije u Zadru, grupa Svjetionik iz Baptističke crkve i sastav Agape iz Kršćanske adventističke Crkve. „Čast nam je da možemo sudjelovati u plemenitoj akciji. Želimo od srca pjevati pjesme koje govore o budućnosti, svi trebamo bolju budućnost. Kršćanstvo to nudi, novu zemlju. Mi se s tim hrabrimo u kršćanskoj vjeri“ poručio je adventist Darko Kovačević, predvođeni pastorom Marijanom Peršinovićem. Baptistički pastor Teofil Mršić izrazio je zadovoljstvo što njihov slavljenički tim Svjetionik pjesmom razgaljuje duše uvodeći u štovanje Boga koji nas je stvorio i

omogućuje nam pristup sebi. „Drugi vatikanski sabor i koncilski dokumenti potiču da se svi kršćani druže konkretno, da učine društvo ljepšim i boljim jer to je htio i Krist. Isus je primjerom pokazao kako Bog ljubi grešnike. Isus nije osuđivao čovjeka nego čin, grijeh. Kršćani bi trebali imati rasuđivanje da ne osuđuju čovjeka grešnika nego grijeh. Mi obično činimo obrnuto, a s grijesima se šalimo. Čovjek koji je u grijehu ne uživa. Bog to vidi, ima sućut i ljubav. Kad čovjek to kuša, to ga ispunja i kako se ljudi prema tome odnose postaje manje važno. Kad zna da ga Bog voli takvoga, čovjek dobiva pozitivno samopouzdanje. Kad čovjek na konkretan način vidi da ga Bog ljubi takav kakav jest, bez obzira na zlo koje je učinio, to mu daje snagu da može izaći iz poteškoća. Djeca trebaju našu ljubav i poštovanje koje nisu primili u svojim obiteljima“ rekao je don Marinko Duvnjak, povjerenik za ekumenizam zadarske nadbiskupije, potičući da se odabace predrasude prema ljudima koji su došli u takve vode jer nitko ne zna što bi bilo s njim da je imao određenu obiteljsku povijest. Ta djeca nisu živjela u skladnim obiteljima pa su tek tako neposlушna. Dođu živjeti u dom izdvojeni iz svojih sredina, od obitelji. „U život nose što dobiju od nas u emocionalnom, obrazovnom, odgojnem smislu.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

U punom kapacitetu Doma su 22 štićenika u dobi od 10 do 20 godina s poremećajem, izdvojeni iz obitelji. U poludnevnom boravku Doma je 45 djece sa zadarskog područja, nisu izdvojena iz svoje obitelji.

Po izlasku iz naše ustanove djeca idu samostalno u svoj život bez obiteljske i podrške Doma, ili u neke druge institucije jer nije bilo promjena u ponašanju, ostaju problemi. Naš zadatak je vrlo složen – u mladima koji ne vjeruju u sebe, nisu doživjeli poštovanje pa ne nude poštovanje okolini, ne vjeruju u svoj put, ciljeve i nemaju viziju života, probuditi svijest o tome što se kod njih događa, razvijati pozitivne socijalne stavove, ljudske kvalitete i vrijednosti, probuditi interes za njihov život i budućnost. To je vrlo teško. Taj je zadatak još teži ako smo usamljeni na tom putu. Zato pokušavamo poslati poruku javnosti da smo tu, da nam trebaju i da na razne načine mogu pomoći kvalitetniju skrb toj djeci. To može biti isplativo jer se spasi nečiji život“ rekla je pedagoginja i psihologinja Tatjana Vukman, ravnateljica Doma. Dosad je održano nekoliko humanitarnih koncerata i likovna kolonija da se priskrbe sredstva za potrebe te djece, da se obogati njihov svakodnevni život. „Smanjeni su interesi te djece, mi trebamo poticati interes kod njih za aktivnosti u slobodnom vremenu, da kanaliziraju negativnu energiju i potvrđuju se u aktivnostima koje im pružaju zadovoljstvo; da otkrivaju svoje mogućnosti, sposobnosti i doživljavaju uspjehe da bi se dogodila promjena i razvoj“ rekla je Vukman. U Domu dobivaju stručnu pomoć u učenju, bitnim navikama života i uključuju se u aktivnosti gdje se potvrđuju. Dom obavlja tretman resocijalizacije djece u starosti od 10 do 21 godine, među kojima su i djeca smještena sudskim rješenjem, zbog kaznenog djela. Nažalost, neka djeca nastavljaju s kaznenim djelima i dok

borave u Domu pa postaju teret ustanovi i gradu. Zato je važna povezanost svih institucija. Dom ima i intenzivni tretman za djecu, koja uz poteškoće prilagodbe životu i radu imaju devijantna ponašanja i složene psihičke probleme pa su pod tretmanom psihijatra. Dom brine i o djeci rizičnog ponašanja iz Zadra, a potječe iz složenih obiteljskih prilika. Pružena im je društvena i stručna pomoć, ne izdvajaju se iz obitelji, a dio dana kad su slobodni borave u Domu gdje su uključeni u proces učenja, odgoja radnih, kulturnih i higijenskih navika, imaju obrok i aktivnosti. „Dug boravak u Domu nije dobar. Djete je stigmatizirano, dobije etiketu kao delikvent i moguće je loš utjecaj druge djece koja se teže privikavaju na pozitivne odgojne metode, pa ostaju u negativnom ponašanju i kaznenim djelima. Ljubav prema Bogu i vjeri možemo najbolje realizirati u ljubavi prema čovjeku. Sretna sam da su se okupile različite vjerske zajednice oko dobrog cilja. Voljela bih da koristimo priliku da kao pojedinac, vjerska zajednica, ustanova, društvo, ne osuđujemo druge, osobito one koji su različiti, nego da ih prihvatimo, volimo, pomognemo, podržimo, jer nisu takvi zato što oni to žele, nego zato što ne znaju i ne mogu drugačije“ zaključila je Vukman.

Likovna kolonija „Art weekend“

Spoj visokog elitnog turizma i umjetnosti otvoren je u jedinstvenoj i uspješnoj inicijativi ‘Art weekend’ u prostoru Falkensteiner Hotel i Spa Iadera u Punta skali, u organizaciji Galerije hrvatske sakralne umjetnosti Laudato corde i tog hotela od 28. do 30. rujna. Vrhunski akademski slikari: Josip Botteri Dini, Tomislav Buntak, Svetlan Junaković, Koralička Kovač i Maja Vidović, u stilskoj slobodi i odabiru motiva, na različite su načine prikazali temu krajolika u ugodnom okruženju prestižnog hotela, doprinoseći tako suvremenoj hrvatskoj likovnoj sceni, povezujući užitak odmora i kulturnog stvaralaštva.

Na svečanoj otvorenoj Izložbi njihovih radova u subotu 29. rujna na terasi hotela Iadera, direktorica Laudata Ksenija Abramović je rekla da je za temu odabran pejzaž jer priroda od najsitnijeg biće do svemirskog prostranstva prenosi šapat Stvorenja i svojim postojanjem svjedoči vrhunsko umijeće i plemenitost Stvoritelja. „Ciljevi ljepeote i poruke Božje prisutnosti vode galeriju Laudato deset godina. Djela vrhunskih umjetnika nas privlače i u njima slutimo dubinu. Te slike gledaju promatrača i navode ga da postane bolja osoba. Pravo umjetničko djelo svom vlasniku uvijek da

više nego je on u nj uložio“ rekla je Abramović, istaknuvši da Laudato promovira hrvatsku sakralnu umjetnost u želji da suvremeni čovjek prepozna istinske vrijednosti hrvatske duhovnosti i likovnosti. Izložbe koje Laudato organizira nastavljaju djelovanje u prenošenju Božje ljepote. U miru korištenu kreativnost umjetnici su podijelili i s gostima, razgovarajući s njima, ili su u njima izazvali i želju za vlastitim sudjelovanjem.

Yvonne Tesch, generalna direktorka Falkensteiner hotela Iadera, otkrila je zašto je odlučila prvi put ostvariti takvu umjetničku inicijativu u elitnom turističkom naselju: „Za nas je važno da ponudimo nešto i u umjetničkom aspektu, da oduševimo naše goste za hrvatsku umjetnost. Svi poznaju Hrvatsku po Jadranskom moru, suncu, vinu, maslinama, ljudima, dobrom jelu. Ali Hrvatska ima više za ponuditi. I mi kao hotelijeri smo vrsta veleposlanika, da to posredujemo, ljudе uvjerimo i oduševimo ih za umjetnost u Hrvatskoj koja je značajna. Postoji puno istaknutih umjetnika i sve smo to povezali s dobrim razlogom“ kaže Tesch. Sredstva od prodaje radova će se donirati Dječjem domu u Zadru. Želja je Tesch i Abramović takav događaj organizirati dva puta godišnje, na jesen i u proljeće. „Lokacija je savršena i odlično je što su sve slike tu nastale. Znači da su te slike dio tog mjeseta. Želimo da to postane tradicija – da gosti i sami slikaju. To je također način opuštanja. Imamo spa gdje se mogu opustiti, more, kulinarstvo, odličan proizvod, ali i umjetnost je vrsta opuštanja“ ističe Tesch, zadovoljna reakcijama gostiju koji su joj i osobno izrazili divljenje i odobravanje takvog događanja. Slikajući na terasi hotela umjetnicima su prilazili gosti, izmjenili mišljenja, zanimali su se za to stvaralaštvo, vidjeli su kako slike nastaju. „To je onda drugačiji odnos, nego kad se slike samo izlože. Jer slike žive, a s njima žive gosti, umjetnici i cijeli kompleks“ zaključuje Tesch.

Prigodnu riječ uputio je i likovni kritičar i kustos Branko Franceschi, rekavši da je žanr krajolika krajem 19. st. postao cilj slikara, osobito je Paul Cezanne stvorio revoluciju u tom smislu i smatra se ocem modernog slikarstva i praočem nove umjetnosti, Picasso, kubizma početkom 20. st.; njegovi krajolici su utjecali i na ruske slikare. Franceschi je rekao da je Cezanne za jedan lijepi krajolik u prirodi rekao prijatelju da je to njegov atelje, te je istaknuo da umjetnici nisu slikali samo što su vidjeli pred sobom, nego i viziju savršene strukture univerzuma koja nas nadilazi i znak je Stvoritelja.

Dojmovi umjetnika, sudionika kolonije

Josip Botteri Dini smatra da se ne misli dovoljno na duhovni dio za ljudе na odmoru kojeg bi također trebali njegovati za vrijeme dana opuštanja. „Umjetnost ne poznaje granice. Božja priroda ih dočekuje i svjedoči im Stvoritelja, ali dobro je da se i kroz umjetnost podsjetite na duhovnost. Sakralna umjetnost koju njeguje Laudato ima tu ulogu“ kaže Dini, dodavši da je funkcija te izložbe spomenuti gostima da se nije došlo odmoriti samo njihovo tijelo, nego i duša; da se napune Božjeg nadahnuća kao što su to i umjetnici pokazali u svojim djelima. Dini je naslikao motive Getsemanski vrt i krvava maslina pod kojom je Krist proveo zadnju noć na zemlji kao patnik prije nego je smaknut na križu. Tu je sliku nazvao ‘One noći kad je bio predan’. Druga slika, ‘Zemlja zadrhta’, govori o uskrsnuću, pobedi svjetla i pobedi života nad smrću zahvaljujući Kristu uskrslome. Treća slika ‘Prvi dan nakon subote’ govori o uskrsnuću prvog jutra nakon subote, kad se svjetlo uskrsnuća probija kroz teške i sumorne boje, iako su u Dini najčešće čiste boje. Ali i u njima se, kad se stave u zajedničku vezu, može doživjeti mrak kroz koji prodire svjetlo. Dini je ostvario emotivni susret s gostima hotela po bračnom paru koji mu je prišao a čiji je sin iznenada nedavno umro. „Susret s tim ljudima mi je otkrio smisao mog sudjelovanja. Rekli su mi: ‘Hvala vam, mi smo preko vas i tih slika doživjeli nadu, da vidimo svjetlo u mraku u koji smo upali tim događajem. I mi se nadamo svjetlu novog života u kojem će se naš sin pojaviti obasjan uskrsnućem’. To je najveća poruka za mene. Naš Krist, uskrsli Gospodin, ide s nama, prati nas u našem životu i najavljuje bolji svijet u koji imamo doći. Budimo vjerni svom poslanju, Njegovom pozivu i neprestano mu se odazivajmo, svakodnevno. Svakog trenutka nastojmo biti u Njegovom svjetlu“ poručuje Botteri Dini, potvrđujući uspješnost spoja visokog elitnog turizma i likovnog stvaralaštva.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

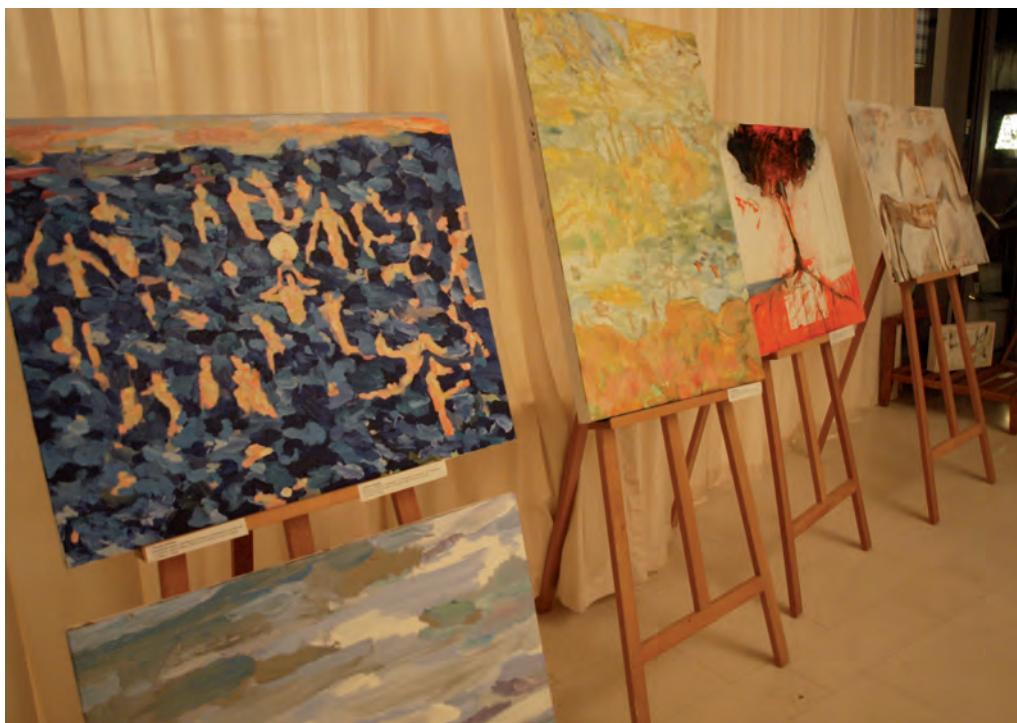
Tomislav Buntak smatra da je uvijek ugodno biti u hotelima visoke kvalitete, no posebnost tog mjesta u Punta skali je zaista prekrasna priroda. Tu su obala i poseban doživljaj mora, pogled prema Velebitu, pravi mediteranski i poseban zalazak sunca. „Jednostavno vas dirne i čovjek dobije volju slikati pejzaž. To je idealno mjesto za slikati pjezaž. Gostima je to vrlo zanimljivo, neki su i sami poželjeli slikati. Vlada vrlo plemenita, opuštena atmosfera, dojam je ljepote i ugode, tako da je spojena dobra akcija s odmorom. To se ljudima svida“ kaže Buntak, potvrđujući uspješan spoj dviju ljepota: kompleksa i umjetnosti. Naslikao je motiv kupača u moru i pejzaž koji prikazuje promjenjivost vremena koje ih je u jednom trenutku boravka zahvatilo. „Kompleks je krasan, ali priroda je još uvijek ljepša“ zaključuje Buntak.

Svetlan Junaković pohvaljuje izvrsnost organizacije hotela Iadera i Laudata s kojim je dosad objavio dvije slikovnice, sudjelovao je na promocijama i radionicama za djecu. „Najljepši odmor mi je kad slikam. Budući da sam figuralni slikar i kipar, odlučio sam se za dalmatinski pejzaž s drvetom koje ima vrlo duboko, ogromno korijenje i krošnju. Htio sam metaforu da je dalmatinski pejzaž vrlo star. Druga slika je dalmatinski pejzaž s konjima, da ostanem u svom načinu slikanja, a zadovoljim temu. Ovakvo događanje je potrebno, jer Hrvatska nije samo more i odlična hrana.

Turizam je i naša kultura, ono što nas je tu dovele i ostavilo. Promocija naše kulture je vrlo bitna, iz tisuću razloga – a onda i umjetnicima da mogućnost da se preko takvih akcija plasiraju.“

Maja Vidović je bila nadahnuta hibiskusom, leptirima, maslinom i pticicama koje je vidjela po dolasku. „Bilo je jako lijepo, nisam još nikad doživjela takvu koloniju. Razmijenili smo talente, jedna gošća je slikala s nama, kako su se zainteresirali. Iako je većina gostiju pričala Njemački, sporazumijevali smo se bojama i kistom. Umjetnost povezuje“ ističe Maja.

Koraljka Kovač ističe jako lijepu energiju tog mjeseca. „Divno je sve skupa, lijepa priroda. Jako je mirno, kao da smo u nekoj drugoj dimenziji. Bilo mi je jako lijepo i inspirativno slikati. Naslikala sam tri slike, unutrašnji krajolici. Nevezano uz pejzaž koji sam gledala, pokušala sam iz sebe izvući nešto što može biti unutrašnji krajolik ili pejzaž. To su kružne forme koje su višeslojne, slojevite, reklabih, kao neka višeslojnost duše. Zato sam to nazvala unutrašnji krajolik. Ako uđemo negdje u sebe, pa možemo iščitavati emocije stanja. Duša je naš unutrašnji krajolik. Jako je lijepa atmosfera, kako je poticajno za umjetnike, to da slikamo baš vani, ne unutra, u zatvorenom prostoru. Ta komunikacija s prirodom – mogli smo uči u sebe, u ta platna, i staviti na platno ono što mi osjećamo da bi trebalo biti“ zaključuje Koraljka Kovač.

Proslava Luzarice u Ražancu

Blagdan Gospe od Ružarija svečano je proslavljen u nedjelju 7. listopada u istoimenoj župi u Ražancu gdje je svečano misno slavlje i procesiju s Gospinim kipom predvodio zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Moljenjem krunice razmatra se Kristovo lice, a na tom putu razmatranja učiteljicom neka bude Marija, njegova Presveta Majka, pozvao je mons. Puljić. Liturgijski spomen Gospe od Ružarija je uspomena na pobjedu kršćanske vojske nad Turcima kod Lepanta 7. listopada 1571. g., a puk je tu pobjedu pripisao zagovoru Djevice koju se zazivalo molitvom krunice. „U blagdan svetog Ružarija uklapaju se i godine naše molitve i neizvjesnosti iz Domovinskog rata kad su naši branitelji, goloruki i s krunicom oko vrata, ustali u obranu slobode i narodnog identiteta. Dogodilo se čudo slobode zahvaljujući moćnom zagovoru Presvete Djevice. Krunica je bila draga molitva naših roditelja i svetaca. Postala je simbolom obrane naših ognjišta i svetišta. Nju je stoljećima preporučivalo crkveno učiteljstvo, a po svojoj jednostavnosti dobro se uklapa u duhovni hod kršćanstva“ rekao je mons. Puljić, podsjetivši na misao bl. Ivana Pavla II. da je krunica, iako marijanski intonirana, molitva kristološkog srca, sažetak evanđeoske poruke po kojoj promatramo Isusovo lice Marijinim očima. „U povijesnim iskušenjima kada je ušutkivana, isključivana iz javnosti, ograničavana u poslanju ili do krvi progona, Crkva je po svojoj hrabroj dječi branila dostojanstvo i slobodu svakog čovjeka. U tome joj je osobitu pomoć pružala Marija koju nam je Isus darovao za majku na križu kad je rekao: Ivane, evo ti majke. Zato se Marijini štovatelji rado oko nje okupljaju i hodočaste u njena svetišta. Ona s Crkvom moli, ali moli i za potrebe Crkve“ rekao

je nadbiskup, istaknuvši da su Hrvati među narodima koji osobito štuju Mariju. Na vjetrometini sukoba, s Marijom smo uspijevali prebroditi povijesne krize, jer se po domovima naših obitelji prebirala krunica, molilo i hodočastilo u Gospina svetišta, njoj u čast činilo zavjete i zidalo oltare. „Marija nije izmišljena utjeha. Ona je stvarno darovana nada. U nju su položena nebeska obećanja i ostvarene Božje nakane. Zato rado hodočastimo u njena svetišta u kojima se moli. Te Marijine oaze duhovnosti i kad su suzama oblivenе, ozdravljaju dušu čovjeka, donose okrepnu i blagoslov“ rekao je nadbiskup, istaknuvši da je Crkva Isusovih učenika započela svoj ovozemni hod s Marijom na Duhove u dvorani Posljednje večere. S Marijom će završiti i svoj hodočasnički put prema eshatonu. „Marija je, uz Isusa, u središtu Crkve. Zato je pozdravljamo hvalospjevom njene rođakinje Elizabete koja ju je prepoznala kao ženu vjere: Blagoslovljena si među ženama jer si povjerovala da će se ispuniti što ti je rečeno od Gospodina“ zaključio je mons. Puljić.

Dokumentarac o sv. Šimunu

Osam stoljeća u Zadru leži pravednik, prorok i sveti čovjek koji je u rukama držao dijete Isusa i prikazao ga Bogu u židovskom hramu, uvodna je poruka u dokumentarnom filmu ‘Luka 2, 25 – Priča o sv. Šimunu’, premijerno predstavljenom pred brojnom publikom svih staleža i uzrasta u svetištu sv. Šime u Zadru u nedjelju 7. listopada nakon Svečane Večernje, uoči blagdana sv. Šimuna koji je najomiljeniji zaštitnik zadarskog puka. „Imati tijelo sv. Šimuna je privilegij i milost. Za tu je milost zahvalan ne samo Zadar, nego cijeli korpus hrvatskog naroda“ ističe zadarski nadbiskup

Želimir Puljić, jedan od sugovornika u 30-minutnom filmu čiji je redatelj Mario Raguž, urednik Religijskog programa HTV-a, ujedno i scenarist s Markom Ragužem. Film je snimljen u vrhunskoj produkciji Galerije hrvatske sakralne umjetnosti Laudato pod vodstvom producentice Ksenije Abramović. Snimatelj je Damir Glavaš, a autor originalne glazbe Emilio Kutleša. Niz dragocjenih i impresivnih, široj javnosti malo poznatih podataka, uz nadbiskupa Puljića, u filmu znalački i stručno otkrivaju crkveni povjesničar mons. dr. Eduard Peričić, upravitelj zadarskog svetišta sv. Šimuna don Josip Lenkić,

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

dr. Marijana Kovačević s Odjela za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zadru i dr. Dario Tokić s katredre Sv. Pisma Novog zavjeta na KBF-u Sveučilišta u Zagrebu. „Sv. Šimun u sebi utjelovljuje iščekivanje i nadu. Simbolizira Stari zavjet, vjekovno iščekivanje spasenja, a može simbolizirati i naše iščekivanje, situaciju svakog vjernika. Kad čekamo neke važne događaje ili osobu, svaka sekunda nam se čini dugom. Ta dugočasnost prikazuje našu želju i našu čežnju kojom želimo da Spasitelj kaže svoju, zadnju riječ i u našem životu“ poručuje dr. Tokić, ističući da je Šimunov blagoslov vrsta priznanja koje ljudi rado prihvataju od takvih osoba koje su moralni autoriteti. Tijelo sv. Šimuna je došlo u Zadar iz Carigrada 1203. g., a nalazi se u crkvi sv. Šimuna u Škrinji sv. Šimuna koja je kapitalno djelo ne samo srednjovjekovne umjetnosti, nego je najznačajniji zlatarski rad svih vremena u Hrvatskoj. „Vrlo su rijetki relikvijari tih dimenzija, osobito iz 14. st. Škrinja je široka gotovo dva metra, visoka metar i pol, teška oko 350 kg. To su zaista monumentalne dimenzije i zapravo ih do vremena prijelaza iz 12./13. st. u Europi ni ne susrećemo“ ističe dr. Kovačević. Kako bi Božja riječ došla do suvremenog čovjeka u duhu Nove evangelizacije, u Laudatu nastoje naći nove puteve, osmišljavajući medijsku djelanost i promičući hrvatsku sakralnu umjetnost, rekla je Abramović, dodavši da je nakon Škrinjice sv. Šimuna, koja je prošle godine u Zadru nagrađena najuspješnijim suvenirom, film korak više. „Zapravo je nevjerojatno koliko su izravno Sveti pismo i Zadar povezani. Šimun pravednik koji je u naručju držao dijete Isusa počiva uz nas u prekrasnom sarkofagu, remek-djelu umjetnosti srednjeg vijeka, dragulju koji svjedoči o prebogatoj hrvatskoj povijesti“ rekla je Abramović. Hrvatskoj i svjetskoj javnosti na novi je način predstavljena priča o sv. Šimunu jer je film preveden na engleski, njemački i talijanski jezik. „Taj je film nova kulturna vrijednost, ali još više ga vidimo kao evangelizacijski potencijal i doprinos širenju štovanja sv. Šimuna“ istaknula je Abramović, pojasnivši i znakovitost unutrašnjosti DVD-a kojeg je grafički dizajnirao Nikola Uročić. Ljeva strana prikazuje lokot sa svećeve škrinje. „Otvaranjem DVD-a simbolički želimo otključati priču o svecu i sarkofagu, učiniti je ljudima dostupnijom. Pred nama je i otvorenje Godine vjere kojoj su među glavnim ciljevima nanovo otkrivanje radosti vjere i temeljnih životnih vrijednosti koje se zatiru, ali nikad ne nestaju. I Laudato će tim filmom dati svoj doprinos Godini vjere“ poručila je Abramović. Redatelj Raguž je rekao da mu se, nakon što je doznao cijelu priču o sv. Šimunu, zadarsko svetište sv. Šimuna čini premašenim. „Sv. Šimun je toliko

važan, kao Fatima, Lurd, Rim, Jeruzalem. Meni se čini da je on toliko velik jer je to čovjek koji je dotaknuo Boga. Nadam se da će i film pomoći da se ta priča ponovno proširi među narodom. Sv. Šimunu su se dolazili pokloniti kraljevi, knezovi ondašnjeg doba, pa nema razloga da kraljevi, knezovi i moćnici i ovog doba ne dolaze sv. Šimunu“ rekao je Raguž. „Svatko tko se dode pokloniti pred moćima tog sveca imao bi razloga poput Šimuna zahvaljivati: Hvala ti Bože da sam video toga koji je video Spasitelja svijeta. Sama činjenica da je Škrinju dala izraditi hrvatsko-ugarska kraljica Elizabeta, žena kralja Ludovika Anžuvinca i kćer bosanskog bana Stjepana II. Kotromanića, pokazuje da Šimun nije samo zadarski ili samo hrvatski, nego i mađarski, i bosanski i šire. Povezani smo i sa Svetom Zemljom gdje smo pravoslavnim Grčko – jeruzalemskom patrijarhatu dali moći sv. Šimuna 2010. g. Uloga sv. Šimuna nadilazi naše granice, osobito ako se uzme u obzir da je on jedini svetac koji je u rukama držao malog Isusa“ ističe mons. Puljić. Za Sv. Šimuna evanđelist Luka piše da je pravedan i bogobojan. „U svijetu koji bježi od Boga, u kojem vlada puno nepravde, što nam treba nego takvi uzori i takav zagovornik – koji će nam pomoći da kao vjernici kršćani ostvarujemo te dvije kvalitete – da budemo pravedni i bogobojanzi. U tom smislu, aktualnost sv. Šime je vrlo velika i nadilazi lokalne i nacionalne granice“ ističe nadbiskup Puljić, smatrajući da film obavlja potrebnu misiju u ovom vremenu: otkrivanje hrvatske kulturne baštine, što je povezano s evangelizacijom, kako je i bl. Ivan Pavao II. ponavljao. „Nismo ni svjesni koliko naši kipovi i slike mogu zaista biti navjestiteljski instrumentarij i koliko mogu odaslati poruku. Ksenija Abramović je to otkrila, zato joj čestitamo i neka tako nastavi“ zaključio je mons. Puljić na kraju svečane i dostojanstvene večeri u znaku sveca Šimuna, a obogatila ju je i klapa Kontrada izvedbom skladbi ‘Croatio iz duše te ljubim’ i ‘Himan sv. Šimunu’.

Proslava sv. Šime, zaštitnika grada Zadra

Blagdan sv. Šimuna, zaštitnika Grada Zadra i najomiljenijeg sveca zadarskog puka koji mu hodočasti iz svih dijelova Zadarske nadbiskupije, počela je Svečanom Večernjom koju je u nedjelju 7. listopada u crkvi sv. Šimuna u Zadru predvodio zadarski nadbiskup Želimir Puljić. „Pobožnost svećane Večernje molitve pred njegovim tijelom u njegovoj crkvi podsjeća nas na njegov povijesni susret sa Svetom Obitelji kad su Marija i Josip donijeli Isusa u hram, da uz molitvu izvrše propise Mojsijeva zakona. I dok su oni to činili, dolazi im ususret čovjek pun duha Božjeg. Luka ga opisuje kao pravedna i bogobojazna starca kojem je Duh Sveti objavio da neće umrijeti dok ne vidi obećanog Mesiju. Vođen Duhom došao je u hram kad su ondje bili Isusovi roditelji s malim Isusom na rukama. Tu se dogodio susret vjere popraćen ispovijedi, poklonstvom i proročkim viđenjem“ rekao je mons. Puljić u homiliji. Sv. Šimun je, uzevši u svoje naručje Božansko Dijete, u njemu prepoznao Onoga koji će donijeti spasenje svim narodima, da će biti svjetlo na prosvjetljenje narodâ i na slavu puka svoga Izraelskoga. Svetac je predvidio i da će On biti i znak osporavanja, da će mu se mnogi protiviti te će umrijeti smrću koja će biti otkupiteljska. „Tu radosnu melodramu prožetu dubokom vjerom i svjedočanstvom, majstorski je opisao sv. Luka u drugom poglavljju svog evanđelja (Lk 2, 22–35). To je poglavljje jedno od središnjih tema papine najnovije knjige o Isusovom djetinjstvu, koja će uskoro ugledati svjetlo dana. Mi smo zahvalni i ponosni što je povijest Zadra i nadbiskupije umrežena u to hramsko događanje ispovijedi u Isusovo mesijansko poslanje. Osobito smo radosni da su relikvije sv. Šimuna, koji je na rukama držao sveto Isusovo tijelo, iz Carigrada došle k nama prije osam stoljeća, 1203. g. Zahvalni smo za vidljive

tragove naših predaka koji su u čast sv. Šimunu Pravedniku izgradili lijepu crkvu i uresili je brojnim dragocjenostima. A na uzvišenom mjestu u svetištu, iznad glavnog oltara, dva barokna anđela od bronce, saliveni od zaplijenjenih turških topova 1648. g., nose na rukama njegovu pozlaćenu srebrnu raku“ rekao je mons. Puljić. „Iako je Zadar bio razaran i obnavljan, ima novu fizionomiju i nova pokoljenja, štovanje prema svetom zaštitniku Zadra ostalo je živo. Nadamo se i želimo da pobožnost prema njemu i hodočašća u to nadbiskupijsko svetište, pred čudesno sačuvano i neraspadnuto tijelo Pravednika, koji je na rukama držao dijete Isusa, ostane naše omiljeno mjesto molitve i hodočašćenja. Idući ususret Godini vjere, otkrivajmo temelje i razloge naše vjere. Prepoznajmo Onoga koji je čekao i dočekao svjetlo na prosvjetljenje narodâ, a koji je donio spasenje svim narodima svijeta, pa u poklonstvenoj zahvalnosti pjevajmo: ‘Pravedniče, sveti Šime, slavimo ti sveto ime’“ zaključio je nadbiskup Puljić. Večernje svećano misno slavlje, u ponedjeljak, 8. listopada, predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić. „Pred Isusom nema neutralnosti. Nema nesvrstanih. Čovjek se mora opredijeliti za nj ili protiv njega. Ili će ga ljubiti, ili prezirati, štovati ili psovati. Nema trećeg izlaza ni puta. Sâm Isus je to proživljavao od rođenja u Betlehemu do smrti na Golgoti u Jeruza-lemu“ istaknuo je mons. Puljić, tragom proroštva sv. Šimuna kad je dijete Isusa primio u svoje naručje te je rekao da je on postavljen na propast i uzdignuće mnogima. „Zvuči neobično i protuslovno. Ali, istinito. Spasitelj će biti povod mnogima da posrnu i padnu, jer je bilo i uvjek će biti onih koji Isusa odbijaju i mimoilaze. Ali, isto tako, puno je i onih koji ga traže, žele i prihvataju. Jer on je zato i došao da nam pomogne,

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

da nas spasi i otkupi; da nam pruži ruku, digne nas i izvuče iz smrti u novost života. Svakome tko mu se obrati i zatraži pomoć, on pruža ruku“ rekao je nadbiskup Puljić. Šimun, kojeg evanđelist Luka opisuje pravednim i bogobojskim, uzevši Isusa u naručje, počeo je Boga slaviti uzvišenim riječima koje svećenici i Bogu posvećene osobe svaki dan izgovaraju u molitvi Povečerja: Nun dimittis.

Mons. Puljić je razložio i vrednote mir, spasenje i svjetlost, tragom njihova spomena u Šimunovoj molitvi: ‘Sad otpuštaš slugu svojega, Gospodaru, po riječi svojoj, u miru’ i ‘Ta vidješe oči moje spasenje tvoje i svjetlost na prosvjetljenje naroda’. „Mir je jedna od najvećih vrednota koju Bog daje čovjeku na ovom svijetu. Mir savjesti, mir srca, mir u duši, u kući, u župi, u domovini, u svijetu. Isus je rekao apostolima: Mir vam svoj dajem. Ne dajem ga kakav svijet daje. Ja vam darujem božanski mir s kojim uvijek počinjemo slavlje Isusove žrtve, svete mise. Misu završavamo s pozdravom:

Idite u miru, Božjem miru. Jer Isus je darovatelj istinskog mira. On je Mir naš“ rekao je nadbiskup, dodavši da su spasenje i svjetlost druge dvije riječi kojima se Šimun služi kako bi nam pokazao da je spasenje završni Božji dar. „On nas je stvorio bez nas i opravdao nas u krštenju bez naših zasluga. Ali, neće nas spasiti bez našeg zalaganja i sudionštva, kaže sv. Augustin. Valja, dakle, uložiti sve svoje snage i spo-sobnosti, fizičke, umne, moralne i molitvene da postignemo spasenje, koje je u Božjoj ruci. Jer, on je svjetlost svijeta. I premda je znak osporavan, on je vjernicima željkovani Spasitelj“ rekao je zadarski nadbiskup. Zaključno je, budući da je na Šimunov blagdan i Dan neovisnosti, pozvao na molitvu za domovinu. Svečano prijepodnevno misno slavlje predvodio je fra Andrija Bilokapić, provincijal Franjevačke provincije sv. Jeronima. Svečeva raka pred kojom puk dođe izraziti štovanje otvorena je u osmini od svetkovine.

Rekolekcija: O misijskom poslanju Crkve

Što koncilski dekret ‘Ad gentes’ i enciklika ‘Redemptoris missio’ govori o trajnom misijskom poslanju Crkve tema je svećeničke rekolekcije zadarskog prezbititerija održane u srijedu 10. listopada u dvorani sjemeništa Zmajević u Zadru na kojoj je gostovao vlč. Antun Štefan, nacionalni ravnatelj papinskih misijskih djela u Hrvatskoj. Prvo ovogodišnje okupljanje svećenika u novoj pastoralnoj godini počelo je temom o kojoj je prije 50 godina progovorio i II. Vatikanski sabor. „Godinom vjere zahvaljujemo Bogu za dar Sabora i njegove pastoralne smjernice, osobito za dekret o misijama ‘Ad gentes’ koji je u Crkvi otvorio nove horizonte. Posvijestio je još više odgovornost biskupija, uveo mogućnost slanja svećenika, redovnika, laika i obitelji u misijske krajeve (fidei donum), potaknuo stvaranje misionarskih društava na nacionalnoj i međunarodnoj razini kao pomoć u evangelizaciji svijeta i tako postao potkom za produbljivanje misija kao trajne i aktualne stvarnosti Crkve“ rekao je zadarski nadbiskup Želimir Puljić, poželjevši da poraste naša osjetljivost za misije i misijsko djelovanje Crkve. Povodom 25. obljetnice dekreta Ad Gentes Ivan Pavao II. je objavio encikliku Redemptoris Missio o trajnom misijskom poslanju Crkve, rekavši da sve crkvene snage treba upregnuti u smjeru nove evangelizacije i misija. Nitko od Kristovih vjernika, nijedna od crkvenih ustanova ne može izmknuti toj najvišoj dužnosti: navještati Krista svim narodima svijeta.

Nadbiskup je poželio svećenicima da posvijeste ono što jesmo: Isusova misijska zajednica. „Ne mogu svi biti misionari. Ali svi možemo molitvama, osjećajima i materijalnim prilozima pomagati misijsko djelo Crkve. Djelatna ljubav milijuna ljudi diljem svijeta omogućuje da Kongregacija za evangelizaciju naroda može voditi brigu o brojnim institucijama u misijama“ rekao je mons. Puljić. Bez sabirnih misijskih akcija i materijalne pomoći cijele Crkve u misijama ne bi moglo djelovati 280 bogoslovija, 110 malih sjemeništa, 42 000 katoličkih škola, 1 600 bolnica, 12 000 karitativnih i socijalnih institucija.

Vlč. Štefan je istaknuo da misionarski treba djelovati u cijeloj Crkvi, na svim kontinentima i u svim sredinama, ne samo Africi koju Europljani doživljavaju kao odredište za misije. Misijsku duhovnost treba oblikovati u župnim zajednicama, a nova evangelizacija, kako kaže i Ivan Pavao II., ne znači nove metode i sredstva u širenju Radosne vijesti, nego više žara. To je tajna misijskog djelovanja i života svećenika: imati više žara u temeljnome što se čini. A žar daje neprestani susret sa živim Bogom. „Misionari trebaju naše sklopljene ruke i molitvu, ne samo novac. Prema drugima treba ići videći u njima samog Isusa. To je oblikovalo svece“ istaknuo je vlč. Štefan, poželjevši da se sakramenti primaju s više dostojanstva i pobožnosti i da svoju vjeru i kršćanski život živimo dublje.

Iz Hrvatske i BiH diljem svijeta, osim u Aziji, djeluje 80 misioanra. Upozorio je da zadnjih godina sve manje svećenika i redovnica odlučuje otici u misije. A dar zvanja u misije je blagoslov biskupiji iz koje je zvanje poteklo. Naveo je postojanje četiri misijska djela: djelo za vjeru, djelo svetog djetinstva, djelo sv. Petra apostola i misijska zajednica. Potaknuo je svećenike da u župama oforme misijsku grupu. Misijska svijest može se održavati molitvom krunice, npr. svako otajstvo za jedan kontinent. Susret je počeo molitvom krunice koju je predvodio don Emil Bilaver, a zaključno je izvješteno o radu svećenika u dvije skupine u kojoj su razmatrali što postoji u župama u pastoralu za misije te kako u Godini vjere dodatno misijski djelovati. Zadarska nadbiskupija na župnoj i na nadbiskupijskoj razini, poput korizmene akcije, višekratno organizira pomoć za misije.

Dani kruha u Starigradu-Paklenici

Kruh je izvor i izraz životne i duhovne snage, poručio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić u propovijedi svečanog misnog slavlja koje je u sklopu dvadeset i prve u nizu manifestacije Dani kruha – dani zahvalnosti za plodove zemlje predvodio na središnjem trgu u župi sv. Jurja u Starigradu-Paklenici u nedjelju 14. listopada. Ta državna i svehrvatska svečanost pod pokroviteljstvom Hrvatskog Sabora okupila je oko 500 sudionika, a domaćini su bili Općina Starigrad-Paklenica i Zadarska županija. U dvorani hotela Alan u Starigradu na štandovima su bili izloženi razni plodovi i oblici kruha, peciva, kolača i drugih jela specifičnih za tradiciju pojedinog kraja. Odatle su se djeca u narodnim nošnjama predvođena don Ivom Čorićem iz Boke Kotorske u procesiji uputila mjestom do trga gdje je nadbiskup predvodio misu. „Smisao tog okupljanja je zahvaliti Bogu za dar života, za sve što nam je darovo i biti ponosan na tradiciju koju baštinimo. Dani kruha su ujedno i dani zahvalnosti za sve plodove zemlje. Molitvom i blagoslovom zahvalimo Bogu na uspjesima, plodovima i darovima kojima nas je podario“ rekao je mons. Puljić, izrazivši priznanje da se takvim manifestacijama u vrtićima, školama, domovima i odgojnim ustanovama želi doprinijeti potpunijem odgoju i obrazovanju. Time se želi kod učenika razvijati osjećaj za zaštitu okoliša, kako bi na taj način bolje upoznali i njegovali biološke raznolikosti naše domovine. „Na smotrama poput ove osjeti se bogatstvo i šarolikost narodnih nošnji koju nemaju mnogi narodi. I na toj raznolikosti

zahvalimo Bogu. Tom svečanošću se budi svijest o ekološkoj poljoprivredi i zdravoj prehrani te se izgrađuje pozitivan stav i odnos učenika prema prirodi. Danas gradovi, nažalost, baš radi toga što su neprirodni za ljudski život i stanovanje, daju djeci dojam umjetničkog svijeta. A ovo je zapravo umjetnost: kad se nađeš na moru, u blizini brda, kad otkriješ ljepotu iskonske Božje prirode, koja nas čini ‘normalnima’. Zato je važno u svijetu u kojem je sve više ljudi koji žive u gradu, bez povezanosti s prirodom, razvijati ovakav osjećaj i održavati ovakve manifestacije“ rekao je mons. Puljić. Čestitao je svima na trudu kako se djecu upoznaje s time kako nastaje kruh. „Ne nastaje u trgovinama gdje se prodaje. Ima proces kako se stvara, gdje raste, kako se proizvodi. Osobito se daje naglasak da je stvaranje kruha oblikovalo i raznolikost običaja. Nastoji se poučiti mlade da je kruh izraz životne i duhovne snage – to je smisao tog slavlja“ rekao je nadbiskup, poručivši da se i u misi treba prepoznati kruh kao izraz životne i duhovne snage. „Nije bez razloga Isus na Posljednjoj večeri uzeo kruh, blagoslovio ga i rekao učenicima ‘Uzmite i jedite, ovo je tijelo moje’. U središtu naše vjere i molitve je kruh koji Božjim blagoslovom i njegovom snagom postaje njegovo tijelo s kojim se hranimo kako bismo stekli potrebnu duhovnu snagu. U središtu mise prinosi se kruh kao plod zemlje i rada ruku čovječjih koji postaje kruh života. Svaka misa povezuje s događajem Velikog četvrtka kad je Isus u sklopu židovske Pashe ustanovio euharistiju i načinio civilizaciju ljubavi“ istaknuo je mons. Puljić.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

Na smotru su donesene namirnice koje su učenici radili s učiteljima na aktivnostima u školi i kući s roditeljima. Ekološki smisao projekta je, kroz izložbu plodova zemlje iz svih naših krajeva, ukazati na potrebu očuvanja biološke raznolikosti. Starinski načini pripreme kruha i drugih plodova, a djeca su izložila i stari pribor i alat za pripremu kruha i obradu zemlje, imaju za cilj očuvati običaje našeg naroda kao dio nacionalne kulturne baštine. Uz ekološku i kulturološku dimenziju, izložbom i štovanjem kruha iskazuje se i važna duhovna dimenzija tog projekta. Sudjelovali su predstavnici 55 škola: po jedna osnovna i srednja škola iz svake hrvatske županije, učenici iz Subotice u Vojvodini, mladi i predstavnici Ekumenskog centra Prčanj – don Branko Sbutega iz Boke Kotorske, ustanova 'Djeca Hrvati – hrvatski vrtić, osnovna škola, gimnazije, đački dom' iz Budimpešte, a i BiH učenici iz kantona Hercegovačko-neretvanskog, Herceg-bosanskog, Zapadno-hercegovačkog, Središnje Bosne i Posavskog kantona. U dvorani hotela u svečanom programu uz pjesme i recitacije održani su i prigodni govorovi predstavnika škola, vlasti, Udruge Lijepa naša te Agencije za odgoj i obrazovanje s ravnateljem Vinkom Filipovićem i Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH. Svečanost Dana kruha na županijskim razinama

održava se od 1. do 31. listopada diljem Hrvatske u osnovnim i srednjim školama, dječjim vrtićima, đačkim domovima, različitim ustanovama, te na drugim mjestima u Hrvatskoj, BiH i Vojvodini. Zadnjih nekoliko godina ta se svečanost održava u hrvatskim školama i vrtićima u susjednim zemljama u kojima živi značajna etnička zajednica Hrvata. Organizatori Dana kruha su Udruga Lijepa naša i Agencija za odgoj i obrazovanje. Suorganizatori su Zavod za školstvo iz Mostara i Hrvatsko nacionalno vijeće iz Subotice, uz podršku Crkve i brojnih institucija.

Misionar fra Ilijom Barišićem gostovao u Zadru

Franjevaštvo se razvija i vrlo brzo ukorjenjuje u Kongu, poručio je hrvatski misionar fra Ilij Barišić, član Franjevačke provincije sv. Jeronima, u svom svjedočanstvu na proslavi Misije nedjelje u nedjelju 21. listopada u crkvi Sv. Frane u Zadru. "Misionar bi trebala biti osoba koja vjeruje u Boga, ali ne u bilo kakvog Boga. Skoro svi ljudi imaju neko vjerovanje. Ali Isusov učenik vjeruje u Boga koji je otac svih ljudi i koji je ljubav. Ako je Crkva u svojoj biti misionarska, svaki kršćanin je misionar, ukoliko svjedoči da je u i po njemu Bog utjelovljena ljubav", rekao je fra Ilij, upitavši kako širiti svjetlo istine među onima koji još uvijek znaju samo za motiku i mačetu, nož koji nose posvuda za sjeći travu ili čistiti put pred sobom. To im je sva tehnika. "Kako navještati evanđelje među onima gdje 90 % njih ne zna čitati i pisati, nemaju mogućnosti ići u školu. Kako navještati Radosnu vijest onima koji žive u strahu od враčara i duhova jer im je vjera afrički animizam", upitao je fra Ilij. Od 2005. g. franjevci su preuzezeli misiju Kimbulu u kojoj su prvi misionari bili 1925. g. Tu su bili svega četiri godine.

Misionari su napustili taj kraj jer su враčari noću prisiljavali sve koji su bili na poukama, ispunjavili se i pričestili, da povraćaju to što su primili u misiji. Biskup je 2005. g. pozvao franjevce da dođu i ponovno pokušaju evangelizirati taj kraj. Znali su da treba početi s mladima i školovanima, mijenjati mentalitet ljudi da ne žive u neznanju. Počeli su graditi škole uz dobročinitelje iz Španjolske i Zagreba. Izgradili su dvije srednje škole s 12 razreda i jednu osnovnu školu sa 17 razreda. Onda su počeli tražiti kumove da se i siromašna djeca mogu školovati. U početku je bilo tridesetak kumova iz jedne hrvatske misije u Njemačkoj. To se djelo proširilo i na ostale hrvatske misije u inozemstvu te Crkvu u Hrvatskoj i BiH.

Pročitano je i pismo zahvale djece iz župe sv. Josipa u Kimbulu i u Nengere gdje je novoosnovana župa sv. Klare. Trenutačno 1262 djece ima kumove koji ih školjuju. Godišnji iznos za učenika u osnovnoj školi iznosi 50 eura, za srednjoškolca 100 eura, a za fakultet 300 eura. Iz zajednice vjernika sv. Frane u Zadru je 138 kumova, a javilo ih se još 45.

Svaki kum dobije zahvalno pismo djece koja se školju, ime i prezime djeteta koje dotični pomaže, datum rođenja i ocjene. Svakog 25-og u mjesecu direktor udalji iz škole dijete za koje nije plaćeno školovanje. Može se vratiti kad se iznos plati. "Nekad bude slučaj da u razredu ostanu samo kumčad, djeca za koju smo mi osigurali novac preko kumova. Tromjesečno plaćamo iznos direktoru škole. Osnovna i srednja škola traju svaka po šest godina; do velike mature je 12 godina. Fakultet do prvog stupnja tri godine, a do licencijata pet godina", rekao je fra Ilija. Ove godine, da završe jubilarnu godinu sv. Klare, prihvatali su poziv biskupa da otvore novu misiju u periferiji grada Butmebo koji ima 600 000 stanovnika, a nema struje, vode ni asfalta. Biskup im je dao predgrađe gdje su jako siromašni i puno izbjeglica. Tu živi 18 000 katolika.

Nema crkve ni dvorane, misu slave vani pod ceradom. Misija posvećena sv. Klari otvorena je na blagdan sv. Klare i ima osnovnu školu s 1200 djece. Srednje škole se nadaju izgraditi uz pomoć dobročinitelja. Fra Ilija će za svog boravka u Zadru pohoditi neke škole koje su zainteresirane da pomognu gradnju škole. Susrest će učenike i profesore i predložiti im kako kao škola ili razred mogu biti kumovi ili pomoći gradnju škole. Zahvalio je franjevačkoj provinciji sv. Jeronima jer je misija Kimbulu uz njihovu pomoć stavljena na noge. Uvedeni su struja i voda, izgrađena je kuća za svećenike s osam soba, pet vjeroučasnih dvorana, tri za katekumene, a jedna dvorana nosi ime sv. Jeronima u čast provincije. "Provincija i Mala braća u Dubrovniku puno pomažu u gradnji. Kumovi pomažu školovanje. Svima hvala. Kako su rekli i učenici, samo Bog može nagraditi one koji čine dobro. Uloga misionara je onima koji žele činiti dobro, dati prigodu da to učine, da dobro i ostvare", rekao je fra Ilija. Franjevačka provincija sv. Benedikta afrikanca u Kongu ima 164 zavjetovana; 56 bogoslova, 14 novaka i 16 u postulaturi. Generalna kurija je zatražila da počnu pripremu osnivanja još jedne provincije u Kongu. God. 2015. Provincija će osnovati novu franjevačku provinciju posvećenu sv. Klari. Među franjevcima provincije sv. Benedikta afrikanca samo su trojica stranaca. Jedan Amerikanac, profesor na bogosloviji, jedan Belgijanac župnik i fra Ilija koji radi u odgoju i projektima. Ostalo su sve domaći ljudi. "Budimo sjedinjeni u molitvi jer svi smo misionari", zaključio je fra Ilija Barišić.

Svečano otvorenje Godine vjere za Zadarsku nadbiskupiju

Godina vjere za Zadarsku nadbiskupiju svečano je otvorena koncelebriranim misom na spomen dan bl. Ivana Pavla II. u ponedjeljak 22. listopada koju je u katedrali sv. Stošije u Zadru predvodio zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Slavlje je počelo pjesmom 'Otvorite vrata Kristu' Marca Frisine, u izvedbi velikog zbara Ivan Pavao II. pod ravnjanjem dirigenta Žana Morovića. „S tim se riječima Ivana Pavla II. s kojima je i počeo svoj pontifikat povezujemo s Rimom i cijelom Crkvom“ rekao je mons. Puljić, dodavši da je na taj dan novoizabrani papa, poput Petra iz evanđelja, ispovijedio svoju vjeru i ljubav prema Isusu. „Nakon te svečane ispovijedi papa Ivan Pavao II. pozvao je sve: one koji su se našli na čudesnom putu vjere i one koji ga traže, dvoume i sumnjuju, da poslušaju i čuju još jednom Petrove riječi. U njima odjekuje vjera Crkve koja je nova i stara istina o čovjeku“ rekao je nadbiskup, istaknuvši da se Ivan Pavao II. nije mogao pomiriti sa svijetom koji bježi od Boga. Zato je neumorno propovijedao o Bogu koji ne prolazi, dok obliče ovog svijeta prolazi i nestaje. „Nije išao nikomu 'niz dlaku', nego je otvoreno i jasno tražio žrtvu i borbu s idolima našeg vremena. Bio je pravi otac koji skrbi o svojoj djeci, koji ih miluje i kara, potiče i opominje, prijeti i upozorava. Jer im dobro želi“ rekao je mons. Puljić izražavajući radost da na spomen dan Ivana Pavla II. otvara Godinu vjere u mjesnoj Crkvi. „Na Drugom vatikanskom saboru Crkva je sebi i svijetu rekla tko je. A prije 20 godina je objavila KKC, da bi svima mogla reći što Crkva vjeruje. Želimo se u Godini vjere priključiti Petrovoj ispovijedi. Želimo ponoviti njegovo iskustvo i na Isusovo pitanje 'Volis li me' odgovoriti pozitivno. U tome nam je osobiti uzor bl. Ivan Pavao II.“ rekao je mons. Puljić.

„Činjenica je kako 'Papa iz daleka', kako se predstavio iz lože svetog Petra, nije mogao ne gledati daleko. Njegova je pojava zanimljiva: djelovao je ponizno i skromno, ali i snažno i zauzeto, poput proroka koji prokazuje i osuđuje. Bio je čovjek istinske osobne molitve i pobožnosti, tištine i samoće, ali i voditelj i organizator javnih nastupa i velikih masovnih okupljanja. Došavši s granica 'istočnog carstva', iz komunističkog dijela Europe, osjećao je veliku odgovornost kad se našao u središtu kršćanstva, Rimu. Obdaren istaćenim osjećajem za povijest, svojim porukama i propovijedima vraćao je povjerenje i budio osjećaj nostalgije za izgubljenim jedinstvom. Nije se umarao poticati ljudi da ne zaboravljaju svoje korijene i sanjaju bolji svijet i drugačiju Europu“ rekao je nadbiskup, dodavši da je Wojtila doslovno shvatilo Kristovu zapovijed 'Idi i učvršćuj braću svoju'. Bio je pravi vizionar s vrlo razvijenim sluhom za povijesna zbivanja. Nastupao je jasno i zauzeto s velikim osjećajem za ljudi i razumijevanjem njihove prošlosti, teškoća i problema. „Njegovu aktivnost i brojna putovanja valja staviti u kontekst njegovih riječi s početka pontifikata, kad je najavio kako želi svima doći i sve posjetiti. I po stare dane, kad je u svojoj 84. godini života odlučio doći k nama u Hrvatsku u sklopu svog jubilarnog stotog putovanja izvan Italije, djelovao je kao Božji general koji se ne umara i ničega ne boji. Čak ni vlastite bolesti koja ga je u to vrijeme dobro nagrizala. Inače je tijekom svoga služenja ostavljao dojam hrabrog vođe koji predvodi vojsku u borbi sa zlom, zasjedama i napastima ovog svijeta. U tom vidu istrošio se do kraja obilazeći svijetom i braneći ljudska i božanska prava“ rekao je mons. Puljić.

Na kraju mise mons. Puljić je predstavnicima različitih skupina u Crkvi i društvu uručio Kompendij KKC-a koji je plod Drugog vatikanskog sabora i apostolsko pismo 'Vrata vjere' pape Benedikta XVI. „Tim misnim slavlјem zahvaljujemo Bogu za dar vjere i za dar krštenja kojim smo postali djeca Božja i članovi Crkve. U Godini vjere želimo učvrstiti pripadnost Katoličkoj crkvi, biskupijsko zajedništvo, unijeti u svoje središte sakramentalni život i molitvu, biti vjeran Kristu u osobnom, obiteljskom i javnom životu. Svojom zauzetošću za kršćanske i ljudske vrijednosti želimo dati obol duhovnoj obnovi našeg društva“ rekao je don Zdenko Dundović, nadbiskupijski povjerenik za mlade, koji je za vrijeme uručivanja Kompendija čitao misli Ivana Pavla II. upućene svećenicima, umjetnicima i mladima. Ivan Pavao II. je rekao da je rad svećenika često skrovit, neće privući naslovnice novina, ali pridonosi rastu Božjeg kraljevstva u savjestima i srcima ljudi. „Divim se vašem diskretnom, ustrajnom i kreativnom radu koji je nekad zaliven suzama duše koje samo Bog vidi. Samo naprijed, Bog koji vas je pozvao, neće vas ostaviti“ pisao je svećenicima. Umjetnike je nazvao genijalnim graditeljima ljepote koji mogu naslutiti nešto od patosa, kad je Bog u zoru stvaranja pogledao na djelo svojih ruku. „S vama se osjećam povezan iskustvom moje prošlosti koje je opečatilo moj život, kao glumac i pisac“ rekao je papa, poželjevši plodni razgovor Crkve s umjetnicima. Susreti s mladima su mu bili odmor i radost u ispunjavanju Isusova naloga. „Došao sam se s vama odmoriti, razgovarati, moliti. Vi ste papina nada, nada Crkve. Vaša ljubav i vaša molitva održavali su me u ispunjavanju zadaće koju sam od Krista primio. Papa ima povjerenje u vas i računa s vama. Mladež je papina snaga“ govorio je bl. Ivan Pavao II. mladima.

Kompendij su dobila trojica svećenika, tri redovnice, Grad, Županiju i znanost odnosno Sveučilište predstavili su zadarski gradonačelnik Zvonimir Vrančić, župan Stipe Zrilić i rektor dr. Ante Uglešić, tri radnika iz poljoprivrede, pomorstva i hotelijerstva, predstavnici kulture, medija (radio, tisak i televizija), katehete, među kojima su dvije obitelji a troje mlađih koji su bili sastavni dio pastoralne strategije Ivana Pavla II. uručen je Youcat. Time se simbolično željelo prisjetiti povijesnog dana iz 1978. g. kad se novoizabrani papa obratio svijetu i zamolio neka se Kristovoj spasiteljskoj moći otvore granice država, gospodarski i politički sustavi, područja kulture, znanosti, uljudbe i razvijatka. U duhu završne pjesme 'Krist jednom stane na žalu' nadbiskup Puljić je poželio da i mi krenemo nositi Radosnu vijest, svjedočiti za Krista uskrsloga i svakodnevno odgovarati poput Petra 'Gospodine, mi vjerujemo i mi te ljubimo'.

IZ ŽIVOTA KLASIČNE GIMNAZIJE IVANA PAVLA II.

Osmišljavanje života kroz dublje iskustvo vjere

Početkom svake školske godine u Klasičnoj gimnaziji Ivana Pavla II. organiziraju se jednodnevne duhovne obnove za učenike sa željom da mladi i na taj način ostvaruju temeljno kršćansko iskustvo prepoznatljivo u povijesnom i kulturnom kontekstu našega vremena. Tako su učenici svih razreda Gimnazije i na početku ove školske godine završili s ciklusom duhovnih obnova koje su im pružile iskustvo vjere koje je postalo porukom i koje im je kao poruka ponudilo smisao života. Cilj i ovih nedavno završenih duhovnih obnova je bio da učenici učine određene iskorake te usvoje i neke jasne stavove u svom duhovnom hodu jer duhovnost nikad ne dozvoljava da čovjek izgubi svoj identitet, već mu, naprotiv, pomaže otkriti ga, pronaći i sažeti u:

1. Iskorak iz "homo sentimental" i "homo faber" u svjesnog i odgovornog vjernika. U tom pogledu smo se zapitali: "Kako živimo sami sebe i svoje duševno bogatstvo? Mladi, danas, riskiraju da budu kopija (klonirani) u znanju, u kriterijima prosuđivanja, izboru, vještina... Očitovanje onoga što jesmo zamijenjeno je impresijom onoga što trebamo biti prema sudu drugih. Potaknuli smo učenike prvih razreda da postupno grade osobnost sposobnu za odlučivanje, zauzetu za život u vjernosti osobnim "talentima". Smatramo kako će ovakva duhovnost mlade učiniti sposobnima da se odvažno i učinkovito bore na novim frontovima života. Na duhovnoj obnovi održanoj u Privilaci u subotu 6. listopada sudjelovala su 42 učenika prvih razreda. Čuli smo kako se kaže da „doći u Privilaku znači vidjeti, čuti, omirisati, udahnuti, osjetiti neomirisano, netaknuto, nepojmljivo... I – doista, i nas je Privilaka toga dana odvela s „onu stranu života“..."

2. Iskorak od mlađih koji tonu u olujnom moru života i ljudskih npora u mlađe koji će reći: "Gospodine, na tvoju riječ, ustatiću i hodati - s tobom!", mlađe koji će prihvatići Isusove riječi: Zaveslaj na pučinu mora, zaveslaj na duboko. S drugu stranu lađe baci mreže svoje na moju riječ! Ne boj se, ja sam s tobom. Budi odvažan." U subotu 6. listopada 2012., u Ninu su na duhovnoj obnovi bili učenici drugih razreda (njih 40-tak) sa željom da se dublje upoznaju i duhovno izgrade razmišljajući o "Daru i putu vjere".

3. Iskorak od mlađih koji "izgovaraju molitve" u mlađe koji mole život: mlađe koji trebaju naučiti hraniti povjerenje u Boga jer moraju konačno napustiti život življenog ili moljenog u strahu i prijeći u život povjerenja u Boga. Molitva je umjetnost, zato je važan "odgoj za molitvu". "Slušanje riječi" je otkriće životnoga susreta čovjeka s Bogom u biblijskom tekstu, u kojem će čovjek vidjeti "živu riječ koja zahvaća, usmjerava, oblikuje življenje". Što misliš o molitvi? Kakva su tvoja iskustva s obzirom na molitvu? Kada, koliko i kako moliti? Kako mlađe mole te postoje li mlađenacki način na koji bi se moglo organizirati susret s Gospodinom? - neka su od pitanja o kojima su na jednodnevnoj duhovnoj obnovi 20. listopada 2012. godine u samostanu Sv. Jeronima na Ugljanu razmišljali učenici trećih razreda (njih 30-tak). Po povratku s duhovne obnove jedna je učenica zapisala: „Vratili smo se kućama s uvjerenjem kako trebamo mijenjati svoj duhovno-molitveni život Shvatili smo kako molitva, više nego do sada, mora biti uključena u naš svakidašnji život, voditi ga. Prepoznali smo čudesnu snagu molitve! Prava molitva je odnos između čovjeka i Boga utemeljena na iskrenosti! Prava molitva je odnos između čovjeka i Boga utemeljena na intimnosti (srca-Srcu). Molitva je odnos između čovjeka i Boga koji preobražava život.“

IZ ŽIVOTA GIMNAZIJE IVANA PAVLA II.

4. Iskorak od mlađih koji na temelju svoje subjektivističke i površne predodžbe stvaraju svoju iskrivljenu sliku o samom Bogu u mlade „capax Dei“, sposobne Boga spoznavati i ljubiti. To upoznavanje nas mora izvesti iz statike i uvoditi u dinamiku odnosa iz kojega izlazi poznавање, odnosno ljubav prema „Istini koja oslobođa.“ Bog je spreman u svakom trenutku, ali mi nismo. Bog je pokraj nas, ali mi smo daleko od njega. Bog je unutra, mi smo vani. Bog je u nama kod kuće, mi smo stranci. U starogradskoj jezgri gradića Nina toga su na osobit način bili svjesni učenici četvrtih razreda Gimnazije (njih 20-tak) posvećujući uzbudljivu prošlost i prekrasnu sadašnjost Kraljevskog grada. Sve njegove priče i spomenici, sva njegova ljepota i prirodna bogatstva dopustila su nam da uživamo i pronađemo toliko potrebnu radost i duševno zadovoljstvo što smo odvojili ovaj subotnji dan za razmišljanje i propitivanje o temi: Kakav je Bog u kojeg (ne)vjerujem? Nije bilo lako i jednostavno – i to subotom - povući se iz svijeta! Ponekad i ne vidiš ili ne znaš svrhu toga... No, na kraju dana, nagrada je neizmjerna!

Shvatiš njen cilj a on je: živjeti život u punini; uključiti se aktivno u život i pronaći sreću, osjećaj koji dolazi iz poštivanja Božjih darova. A, svaki osjećaj jest Božji dodir, svakim dahom govoris svoje "DA" Bogu, "DA" životu u punini. To, drugim riječima znači: osigurati Bogu vrijeme u kojemu ćemo primiti njegovu "poruku" i tako mu dopustiti da "uđe" u našu, često zbrkanu stvarnost. Osluškivati čežnje našeg srca (a Bog je naša najdublja čežnja)... To, izrekli su gimnazijalci riječima i slikom... znači da Ja u sebi moram utihnuti, vratiti se korak unatrag dopuštajući da stvari isplivaju na površinu, i slušati "unutrašnji glas". To je poput vode u bazenu, koju, ako uzburkaš i uzmutiš, nećeš ništa vidjeti. Tek kad se voda umiri, moguće je pogledati u njenu dubinu.

Postoji nasušna potreba za tišinom i duhovnom obnovom, odnosno vremenom kada se nakratko odvajamo od svakodnevnog života. Jer, o doživljaju duhovne obnove sudionici su izrekli sljedeće: "Ovo iskustvo je lijepo, zabavno, nadahnjujuće.", "Družili smo se! Bolje smo se upoznali! Shvatili smo kako je važno i potrebno voditi više računa o duhovnom životu.", "Nadamo se da će biti još ovakvih susreta."

S. Viktorija Gadža

IZ ŽIVOTA CRKVE

Nadbiskup Želimir Puljić na XXVI. svjetskom međureligijskom skupu za mir

Za mir treba trajno moliti, oko njega nastojati, ali mir treba i njegovati i čuvati, ističe zadarski nadbiskup Želimir Puljić koji je kao izaslanik HBK sudjelovao na 26. svjetskom međureligijskom skupu za mir sabirući dojmove po povratku iz Sarajeva. „Svjesni smo da je mir Božji dar, ali svi se moramo truditi stvarati mir. No nemoćni smo kad se radi o ratu. Rat ne vode predstavnici vjerskih vođa. Rat nikome ne donosi sreću, ne može se povezati s vjerom i religijom i zato je dobro da se religijski vođe okupljaju, razmišljaju i mole. Mi smo u Sarajevu i molili. Zato je lijepo da je skup okupio ne samo katolike i pravoslavce iz zemalja bivše države, nego i šire, pravoslavne iz Grčke, Rusije, Bjelorusije, predstavnike islama i Židova iz Svetе Zemlje, budiste iz Azije: predstavnike dva bloka, kršćana i nekršćanskih religija. Ali svi zajedno u borbi za mir koji nam je kruh svagdašnji“ kaže mons. Puljić. Smatra da je srpski patrijarh Irinej svojim dolaskom prevladao nešto što nije lako, znajući da su njegovi sunarodnjaci držali Sarajevo u okruženju. „No Irinej je rekao što svi vjerski vođe moraju imati na pameti – distancirati se od svih koji vjeru žele manipulirati i vjerom se poslužiti u nečasne svrhe. To je rekao i Benedikt XVI. prošle godine u Asizu, upozorivši na opasnost da se vjerom i vjernicima manipulira ili da se vjeru i Boga niječe. Bez Boga se čini loše. Patrijarh je govorom to htio pokazati. To je smisao međuvjerskih okupljanja“ kaže nadbiskup. Na skupu je istaknuta važnost vjere i religije u ozračju i stvaranju mira, no mir nije samo stvarnost koju treba izmoliti. „Vjernici mole Boga ‘Daruj nam mir’, u misi se moli više puta ‘Udijeli nam mir’. Bog je darovatelj mira. Ali mir je krhak, slaba stabljika. Ako je ne zalijevaš i ne njeguješ, uvenut će. Zato treba učiniti i s ljudske strane što ide“ kaže mons. Puljić. Na skupu se nije govorilo o analizi rata u BiH. Pokušalo se ići dalje. Nadbiskupa se dojmila poruka kardinala Rogera Echegaraya, suradnika Ivana Pavla II.. „Rekao je ‘Hrabro Sarajevo!', kao da je pred sobom gledao živu osobu. I završio je s ‘Podajte ruku svom bližnjemu, zajedno podignite vaše ruke, ujedinjene prema Bogu'. To nije lako. Ali veliko je da su se za istim stolom našli

članovi naroda koji je bio napadnut i onoga koji je izvršio agresiju. Vjernici su se okupili da kažu rat je najveće zlo i treba sve učiniti da se ne ponovi. Ponovljena je misao Ivana Pavla II. iz Sarajeva da se ne može zaboraviti kako je Sarajevo postalo znak patnje čitave Europe i u ovom stoljeću. To je velika rečenica. I upravo radi tog znaka mnogi su se okupili. I u ime tog znaka poslana je poruka, učinimo sve da se nikad više ne ponovi“ kaže mons. Puljić. „Treba stvarati suživot, pozitivno ozračje, njegovati demokraciju, vrednovati različite ljude. Može se živjeti zajedno ako su uvjeti osigurani. I treba. Europa mora prihvati raznolikost i učiniti sve da Bosna i Hercegovina preživi. Rekao sam u Sarajevu pred predstnikom Brisela: ‘Vaša pomoć Bosni je pomoć Evropi’ ističe. Podsjeca da Sarajevo nije isto kao od prije 20 godina. Razoren je, ranjeni su ljudi, stanovništvo se izmjenilo, ozračje drugačije. „Ali ne znači da u Sarajevu nije moguće živjeti, da treba bježati. Ovakvi susreti približuju ljude. Sarajlije su zahvalni za taj susret jer budi nadu, otvara mogućnosti. Sarajevu treba pomoći da preživi ekonomski, da se infiltrira sve potrebno, da zažive vrednote o kojima smo raspravljali i za koje smo se molili“ poručuje mons. Puljić. Ističe da je Sarajevo simbol, novi europski Jeruzalem radi multikulturalnosti i multireligioznosti. Na četvornom metru u Sarajevu nalaze se katolička, pravoslavna crkva, džamija i sinagoga.

Završna svečanost i poruka iz Sarajeva svijetu

Dojmljiva je bila završna svečanost pred Domom Armije, vrhunac susreta nakon molitve koja je počela na četiri različita mjesta. Pred katoličkom katedralom zajedno su sat i pol vremena molili kršćani: katolici, pravoslavni i protestanti. Katolici su navijestili evangelje, uslijedilo je razmatranje i molitva vjernika, uz prigodno pjevanje Zajednice sv. Egidija. Pravoslavci su imali svoju Službu riječi, homiliju o procitanom tekstu a njihov zbor je pjevao Gospode pomiluj. Protestantzi su imali svoju službu. Kad je sve to završilo, svi su kršćani krenuli u procesiji prema Domu Armije, prošavši pokraj pravoslavne crkve, te su pričekali drugu kolonu

sudionika, muslimane i predstavnike nekršćanskih religija. Krenuli su dalje zajedno. Ljudi koji su se tu zatekli srdačno su im pljeskali kad su se spojili i krenuli dalje, zajedno, prema pozornici kod Doma Armije. Na završnoj svečanosti odaslana je poruka iz Sarajeva svijetu, popraćena znakovitim gestama. Poruku je donijelo četrdesetak djece te su je predali u ruke u prva dva reda kardinalima i biskupima, muslimanskim i vođama drugih religija. „Tumač je za to vrijeme govorio ‘Predaje se vama da je blagoslovite, pa je opet dajte djeci neka je ponesu dolje, gdje su političari, kulturni djelatnici. Pa su predali poruku ljudima u javnom životu da tu poruku ostvare. Tu je bila izražena kompatibilnost između onoga što vjera čini i radi, moli, vapije i ljudi koji su angažirani u društvenom životu, da to pretvore u stvarnost“ kaže mons. Puljić, ističući misao Andree Riccardija: „Mi smo došli jer supatimo s vama. Ali ne ostavljamo vas. Idemo odavde, ali Sarajevo ostaje u nama“. Na kraju susreta kod svečanog potpisivanja Deklaracije riječ je uputio kardinal Echege Ray koji je tijekom djelovanja bl. Ivana Pavla II. bio njegov nositelj mira. Gdje god je bila neka nevolja papa je slao njega kao svog izaslanika da podje ljudima i da im prenese da im papa želi mir. Tako je dva puta dolazio i u Sarajevo za vrijeme rata u BiH. Podsjetio je kad je s Igmana prošao ispod zračne luke tunelom dugim 800 metara, a širokim niti metar i pol, da bi došao u Sarajevo, jer je to bio jedini put kako je mogao ući u opkoljeno Sarajevo. Pa je taj vikend u petak bio u džamiji, da se obrati muslimanima, u subotu je bio s Židovima u sinagogi da kažem Židovim ‘Izdržite, molite’, a u nedjelju je bio u katoličkoj i pravoslavnoj crkvi gdje je molio s kršćanima za dar mira.

Mediteran – prostor susreta

Nadbiskup je sudjelovao u radu skupina ‘Sarajevo – 20 godina poslije’ i ‘Mediteran – prostor susreta’. Smatra da se u Europi premalo bavi tom temom, a Europa se oblikovala na Mediteranu: Atena, Rim i Jeruzalem. „Bez simbola koja ta tri grada predstavljaju nema Europe. Ako Europa zaboravi te temelje... Atenom priznajemo da je čovjek razumsko biće. Tamo se rodila filozofija, tu je čovjek počeo otkrивati sebe. U Rimu je pravnim normama udaren temelj na kojem se Europa bazira, na raznim pravima.

Ali zakazao je simbol Jeruzalema – Uskrsnuće Kristovo. Tu je početak Europske i kad su apostoli donijeli kršćanstvo. To je njena prošlost, korijen Europe koja se odmakla od Mediterana. Njena je zadaća primaknuti se Mediteranu po kojem može biti što može i treba biti – snaga koja povezuje cijeli svijet – Afriku, Aziju i druge. Europa ima svoju zadaću! Ali moći će je ispuniti ako je objedini. Mi smo sretni što smo na Mediteranu gdje je kultura i gdje je Europa nikla“ kaže mons. Puljić. U njegovoj skupini je bio i šijitski vođa iz Libanona koji je rekao da sa srcem čekaju papu. „I Libanon je mala Bosna. Multinacionalan, multikulturalan, a zbog građanskog rata je bio veliki egzodus uglavnom kršćana. Kao što će i Bosna, ako odu kršćani Hrvati, izgubiti svoj identitet. Nemaju budućnosti ako se ne budu borili muslimani i pravoslavci da Hrvati tamo ostanu“ kaže mons. Puljić.

Istiće da su jedno želje a drugo realnost, no na susretu se osjetilo ozračje visokog stupnja želje. „ Mi želimo mir, želimo suradnju, želimo zajedno živjeti i nema nam druge budućnosti. Ali nije lako živjeti zajedno. Zašto nije lako? Teološki gledano odgovor je jednostavan. Bez toga se ne može shvatiti, razumjeti i staviti u pogon borbe za mir: čovjek je po svojoj strukturi ranjeno biće. Kršćanin kaže da ga zato treba oslobođiti te ranjenosti, milošću Božjom zamilovati. Čovjek i dalje ostaje slab, ali je po krštenju jači. Jer nije njegova snaga da može dobro činiti. Nego netko tko ga ospobavlja da može činiti dobro. Zato papa kaže da je opasnost za mir kad ljudi počnu otpisivati Boga. Teško nam je jer smo ranjeni, ali smo spašeni i otkupljeni – to je druga istina o čovjeku. Ako uspijemo da nam srce bude mirno, a može biti mirno samo ako je Božja milost u njemu. Ako smo grijehom zatrovani naše srce je nemirno i ne možemo biti graditelji mira. Zato se moramo oslobođati svega što je protivno miru. Prema tome, osobito mi kršćani imamo razloga reći ‘Može se!’. I možemo učiniti sve da mir zavlada“ zaključuje nadbiskup Želimir Puljić.

ZNANSTVENI PRILOG

Međunarodni znanstveni simpozij „Počeci franjevaštva u Hrvata“

Zadar, 2. listopada 2012.

Hrvatska posjeduje prvi pečat franjevačkog reda u cijelom svijetu – jedan je od niza podataka valoriziran na Međunarodnom znanstvenom simpoziju ‘Počeci franjevaštva u Hrvata’ održan u utorak 2. listopada u dvorani samostana sv. Frane u Zadru povodom 800. obljetnice dolaska sv. Franje na hrvatsku obalu. Simpozij je po istraživanju dr. Josipa Sopte, OFM, predsjednika Organizacijskog odbora simpozija (čiji su članovi još fra Ljudevit Maračić, OFM konv. i fra Gabrijel Jurišić, OFM) oživio spoznaju da se u Dubrovniku čuva najstariji pečat franjevačkog reda u svijetu, iz 1250. g., prvi pečat generala Ivana iz Parme. To je malo poznata činjenica koju dosad nitko nije vrednovao te će se izraditi i replika tog prvog franjevačkog pečata. U želji da se radno proslavi obljetnica povjesnim sagledavanjem činjenica svečevog dolaska na hrvatsku obalu, Vijeće franjevačkih zajednica Hrvatske i BiH organiziralo je simpozij koji je okupio franjevce i franjevke iz Hrvatske, BiH, Slovenije, Italije. Na cjelodnevnom susretu predavači su prvi put cjelovito i kritički, s nizom manje poznatih detalja, izložili dvanaest tema: Sv. Franjo i misije (Carlo Paolazzi), Diplomatička analiza papinskih isprava o franjevcima u 13. st. u Zadru (Milko Brković), Dubrovačka tradicija o boravku sv. Franje (Josip Sopta), Franjevci u oporukama Dubrovačkog Arhiva (Marijan Sivrić), Istarska tradicija o dolasku sv. Franje (Ljudevit Maračić), Zadarska tradicija o boravku sv. Franje (Stanko Škunca), Franjevci u kontinentalnoj Hrvatskoj (Emanuel Hoško), Prvi franjevci u Sloveniji u 13. st. (Marijan Vogrin), Početak franjevaštva u Bosni (Andrija Zirdum), Fra Dominik Mandić – istraživač franjevačkih početaka u Hrvata (Robert Jolić), Prvi naši franjevački svetački likovi (Gabrijel Jurišić) i Umjetnička baština franjevaca u 13. st. (Joško Belamarić). Boravak sv. Franje na našoj obali promatra se s dva gledišta: s gledišta tradicije, legende i na temelju povijesnih podataka. Koji je među sedam primorskih gradova bio domaćin sv. Franji za njegova putovanja Jadranskim morem te gdje je čak osnovao i prvi samostan Male braće na našoj obali?

„Ne znamo gdje je u Hrvatskoj sv. Franjo bio, ali svako mjesto ima svoju tradiciju da je bio. Budući da je plovio morem prema Egiptu i nazad, prema Svetoj Zemlji, mogao je pristati u bilo koje od 15-ak mjesta koja imaju tradicije da je upravo tu boravio sv. Franjo. Došli smo do saznanja da su sve moguće, a neke imaju i povijesnih temelja koji približuju počecima franjevaštva u Hrvata. No, sigurno je sv. Franjo ovim krajem prošao“ rekao je dr. Sopta, istaknuvši: nedvojbeno postoji onovremeni zapis da je sv. Franjo bio na obalama Sklavonije. Na skupu se razgovaralo što je Sklavonija. Preci su naše krajeve nazivali Dalmacija, Sklavonija, Ilirikum, Croazia, Hungaria. To je nazivlje bilo u starini, ali u svakom slušaju znači našu Jadransku obalu. „Gotovo stotinu godina se u našoj javnosti raspravlja o mjestu u koje je brodom pristao sv. Franjo. Razna mjesta uz primorsku obalu srednjeg i južnog dijela jadranske Hrvatske svojataju to prvenstvo, trpajući u isti koš legende i predaje, s više ili manje, a ponekad ni najmanje povijesne uvjerljivosti. S time su se na skupu sučelili razni autori. Dobro je da se pokuša, ako ne pronaći stopostotan siguran odgovor, barem ponudi panorama poznatijih pisanih ili usmeno očuvanih predaja u Dalmaciji, Istri i Kvarneru“ rekao je Maračić. Pet ozbiljnijih pretendenata za dolazak sv. Franje na našu obalu pridodao je dva manje uvjerljiva iz kvarnersko-istarske predaje: mogući boravak sv. Franje na Krku gdje postoji samostan sv. Franje u drugoj polovici 13. st. Prema predaji zajednicu pustinjaka-eremita je 1212. g. pohodio sv. Franjo, prihvatali su Franjin način života te je na Krku nastala prva franjevačka zajednica. U predaji o dolasku sv. Franje u Pulu Maračić je spomenuo djelo pulske književnica Tatjane Arambašin Slišković „Koliki su te voljeli, moja Pulo!“, u kojem autorica objavljuje ogled o djelu austrijskog pisca Ginzkeyja i analizira njegov roman s podatkom o Franjinu boravku u Puli po priopovjedanju njemačkog pjesnika Waltera von der Vogelweidea iz 13. st. Fra Ljudevit je istaknuo da ne želi uvjeravati da je Franjo najprije došao u Pulu ili Krk. Ta predaja samo potvrđuje težnju raznih mjesta koja se žele podićiti

da ih je Franjo neplaniranim posjetom počastio, pa je to spominjanje opisao kao natjecanje izvan konkurenčije, za razliku od Dubrovnika koji ima najstarija svjedočanstva. Povjesno je neosporno da je sv. Franjo bio u Dalmaciji koja je u Srednjem vijeku smatrana obalom Sklavonije tj. Hrvatske. No nejasne su luke u kojima je za putovanja na Istok pristao, iako se vjerojatno na svom drugom putovanju zaustavio u više naših primorskih gradova. To je zahtjevalo putovanje s jedrenjacima noću, trebalo je čekati povoljan vjetar i opskrbiti brod vodom i namirnicama. Za prvo, neuspjelo putovanje na Istok 1212. g., kad ga je protivan vjetar bacio na našu obalu, smatra se da najjaču argumentaciju imaju Trogir i Zadar, rekao je fra Stanko Škunca. O. Donat Fabijanić zadarsku predaju vezuje uz prvo Franjino putovanje 1212. koje je uslijedilo nakon kapitula reda o blagdanu sv. Mihuela kojem je prisustvovao i Sveti Otac. Smatra se da Trogir ima više vjerojatnosti da ga je Franjo posjetio za svog prvog putovanja. Činjenica je da je pobožni Trogiranin Desa Lukin 1214. g. fratrima izgradio crkvu i boravište, za života utemeljitelja Male braće, kako i kaže u oporuci. Gianantonio Bomman se opredjeljuje za Franjino putovanje Dalmacijom na povratku iz Svetе zemlje 1220. g. u koje istraživači vjeruju. Za to drugo Franjino ostvareno putovanje 1219/20., za vrijeme kojeg se Franjo susreo sa sultanom Malikom al-Kamilom, svi istraživači nisu jedinstveni o liniji njegova povratka; neki misle da se vratio preko Ancone odakle je i krenuo, no većina smatra, što je vjerojatnije, da se vratio istočnom jadranskom obalom i stigao u Veneciju. Zadarska tradicija o Franjinom boravku u Zadru logično se veže samo uz drugo putovanje. Obećanje koje su benediktinke sv. Nikole u Zadru dale sv. Franji da će preuzeti pravilo sv. Klare nije moglo biti 1212. g. jer je tek par mjeseci ranije te godine Klara pobegla iz svijeta. Da je 1220. g. Franjo stigao u Veneciju govore stari autori, a logika tog putovanja kaže da nije plovio talijanskim, nego našom obalom koristeći povoljan vjetar i zaustavljući se u lukama kako bi se lađa opskrbila potrebnim. Za potvrdu boravka sv. Franje i osnutak franjevačkog samostana u Zadru navode se najstariji dokumenti o prisustvu franjevaca u glavnom gradu Dalmacije: bula pape Grgura IX. o proglašenju Franje svecem iz 1228. g. poslana u zadarski samostan, dvije godine nakon Franjine smrti, ujedno i prvi pismeni trag o prisustvu franjevaca u Zadru. Tad je Grgur IX. o proglašu Franje svetim obavijestio biskupe i prelate Dalmacije, Slavonije i Istre pismom upućenim u zadarski samostan koji je već tada, dvije godine iza smrti sveca, imao vodeću u Dalmaciji i veliki ugled u Rimu.

Da je zadarski samostan imao prvorazrednu ulogu kao središte provincije potvrđuje i da se u njemu čuvaju najstarije papinske bule od kojih je 56 njih iz 13. st. U samostanu je više od 60 originalnih papinskih bula. Čudo je da je svih 280 pergameni sačuvano pod ruševinama samostana u Drugom svjetskom ratu. Provincijali franjevaca u Dalmaciji postoje 1234. g. Dakle, moralo je već ranije biti franjevaca i samostana. I tvrdnja generala Franje Gonzage u njegovoj povijesti Franjevačkog reda iz 1579. g. potkrijepljena je natpisima na starim grobovima da je Franjo bio u Zadru i tu ute-meljio samostan. Spominje se i zapis najstarijeg povjesničara provincije fra Oktavijana Spadera Jankovića iz 17. st., biskupa Asiza koji navodi tekst stare pergamene u kojoj je pisalo: Provinciju Dalmacije osnovao je naš sveti otac Franjo 1212. g. kad je krenuvši na put za Siriju s obale Askolija sretnim vjetrovima doplovio u Zadar. Po toj tradiciji sv. Franju su u svoj samostan sv. Nikole pozvale benediktinke. Njihova opatica tri je godine teško bolovala a za vrijeme Franjinog razgovara s drugim sestrama osjetila je snagu i ustala. U zahvalnosti svecu dio svog vrta poklonili su za izgradnju boravišta Franjinih sljedbenika te su odlučile prihvatići pravilo sv. Klare. Fratri su svoj samostan izgradili uz dvorište tih sestara a te su koludrice 1244. g. u papinoj buli nazivane monahinje sv. Damjana, po kući matici klarisa iz Asiza. Na simpoziju se govorilo i o prvim franjevcima u Sloveniji i Bosni. To je bilo puno ranije nego što piše službena historiografija. Simpozij je pokazao da su franjevci puno ranije pojedinačno isli u te krajeve, kao misionari, inkvizitori, prije nego su se naselili formalno sa samostanima. Fra Emanuel Hoško je naveo četiri razloga kasnijeg franjevačkog širenja na istočnoj obali Jadranu u njegovu unutrašnjost u srednjem vijeku.

ZNANSTVENI PRILOG

Prvi je naglo širenje franjevačkog pokreta u počecima Reda još za života sv. Franje, drugi je franjevačko sučeljavanje s heterodoksnim kršćanstvom, uvjetovano propovjedničkim i inkvizicijskim djelovanjem franjevaca u Dalmaciji i Bosni. Treći je nabujalost bosanskog franjevaštva tzv. opservantskog tipa koja se upravlja iz Bosne u Dalmaciju i Slavoniju. Širenje franjevaca u trećoj fazi u hrvatskim krajevima i u frankopanskoj državini vezano je uz misijski rad hrvatskih franjevaca u Bosni, koji je trebalo potvrditi autentičnim franjevačkim životom, pa su vr-hovne crkvene vlasti odlučile da franjevci u Bosni uspostave zasebnu franjevačku pokrajinu u ovisnosti o generalu reda, tzv. vikariju. Vikarija Bosne okupila je franjevačke misionare različitih narodnosti, ali je teret misijskog djelovanja bio na franjevcima hrvatskog govora. Vikarija je brzo napredovala pa 1346. g. ima dvije kustodije i dvanaest samostana. Rad vikarije podupire i ban Stjepan Kotromanić, pa moli papu da dopusti bosanskom vikaru 1347. g. osnivati samostane u mjestima gdje franjevci nemaju kuća. Četvrti razlog širenja franjevaca u Crkvi među Hrvatima je uspostava ustrojstva franjevaca opservanata. Vikarija Bosna-Hrvatska je osnovana slijedom događaja nakon što je 1463. g. ‘Bosna šaptom pala’. Prilike u Bosanskoj vikariji bivale su teže, sve više samostana dolazil pod turšku vlast ili su razorenii. Vikarija Bosna-Hrvatska je 1517. g. postala provincijom i broji četiri kustodije: cetinsku, trsatsku, krbavsku i grebensku. Na području frankopanske države imala je dvanaest samostana: Senj, Tr-sat, Modruš, Krupu, Cetingrad, Stjeničnjak, Zrinj, Brinje, Zvonograd, Hrastovicu, Slunj i Knin. Tako je velik dio od 29 samostana nove provincije pod patronatom Frankapana što znači da bi teško bilo osnovati tu novu franjevačku pokrajinu bez potpore Frankapana. Nakon što su 1527. g. Turci osvojili Krbavu i Modruš, Krbavska biskupija i franjevačka provincija Bosna-Hrvatska doživjeli su kraj. Njeni članovi napuštaju samostane na pograničnom području. Do sredine 16. st. Bosna-Hrvatska izgubila je najveći dio samostana. Ratovi s Turcima umanjili su moć Frankapana u 16. st. te nisu više vršili patronat nad Krbavskom biskupijom i provincijom Bosnom-Hrvatskom. Tako su na ostacima frankopanske države ostali ostaci Krbavske biskupije i provincije Bosne-Hrvatske. Provincija Bosna-Hrvatska spasila se od propasti šireći se na područje sjeverozapadne Hrvatske i Slovenije. Početak novog vijeka za Frankapane, Krbavsku biskupiju i franjevačku provinciju Bosnu-Hrvatsku znači svršetak njihove zajedničke povijesti u srednjem vijeku.

Tako je franjevaštvo na tlu Hrvatskog primorja i njegovog zaleđa doživjelo uspon i započelo pad od kojega se ni danas nije oporavilo, zaključio je Hoško.

Na simpoziju u Zadru su opisani prvi svetački likovi na franjevačkoj i opće crkvenoj razini. To su Oton iz Pule, Monald iz Kopra i Adam iz Kotora. Opisana je umjetnička baština franjevaca u 13. st. Franjevačka umjetnost nije samo u franjevačkim crkvama nego i u katedralama, jer su u drugoj polovici 13. st. u Zadru, Splitu, Dubrovniku biskupi bili franjevci. Time su unijeli u katedrale novi stil, vidljiv na mnogim portalima, npr. trogirske katedrale. To je izrazito franjevačka duhovnost. Prikazan je novi osjećaj, istovremeno spašenosti i kraja vremena, apokaliptične vizije. Tada su bili ratovi, Mongoli, kuge, križarski ratovi, ljudi su vidjeli stravične događaje, izgledalo je da je kraj svijeta, a iznova se rađao novi svijet. Dr. Sopta je istaknuo i da franjevci imaju jaku tradiciju kontakta s Muslimanima. „Franjevci su se uspjeli održati u krajevima gdje je to najteže. Jedini su se zadržali u Svetoj Zemlji. Nitko nije mogao. U BiH 95 % su bili franjevci. U odnosu prema islamu franjevci su učinili najveće napretke i tu su se uspjeli održati. U našim krajevima, dijelu Dalmacije, BiH, Slavoniji, vladali su Turci“ rekao je dr. Sopta. Istaknuo je da su Hrvatska i Malta narodi u kojima je u postotku na broj stanovnika najviše franjevaca. U našem narodu u Hrvatskoj i BiH u pet provincija je više od 1000 franjevaca, to je više nego u Njemačkoj. Simpozij je donio javnosti još nepredstavljeno ali iz tiska izašlo monumentalno djelo: Franjevački spisi – najstariji dokumenti o franjevaštvu na 2200 stranica biblijskog papira. Prvi put na hrvatskom jeziku objavljena su najvrijednija djela iz franjevačkog reda, izvorni dokumenti franjevačkih spisa iz cijelog svijeta. Uz sudjelovanje franjevačkih provincijala, sudionike skupa pozdravio je i zadarski nadbiskup Želimir Puljić.

Ines Grbić

TEOLOŠKI PRILOG

Nova evangelizacija za prijenos kršćanske vjere

1. Nekoliko uvodnih misli

Ovih dana završit će zasjedanje redovite XIII. opće skupštine biskupa pod naslovom: 'Nova evangelizacija za prijenos kršćanske vjere'. Na sinodi je bilo dosada najveći broj sudionika: 262 sinodalna oca: Iz Europe 103, Amerike 63, Afrike 50, Azije 39 i Oceanije 7. Uz to na sinodi je deset predstavnika Unija Viših poglavara, trojica iz Istočnih Katoličkih Crkvava sui iuris, te 14 svećenika. Među sudionicima sinode bili su i 'bratski delegati' iz 15 crkava i crkvenih zajednica koje nisu u punom zajedništvu s Katoličkom Crkvom. Nazočnim biskupima obratio se svojim govorom ekumenski patrijarh Bartolomej I., carigradski nadbiskup i dr. Rowan Douglas Williams, nadbiskup Canterburyja. Na sinodi su sudjelovala i trojica posebnih gostiju: brat Alois, Prior iz Taizéa (Francuska), predsjednik Američkog Biblijskog društva (USA) Lamar Vest, te gospodin Werner Arber, professore mikrobiologije u Bazelu i predsjednik Papinske Akademije znanosti. U radu sinode pomagali su 32 asistenata i 30 prevoditelja. Tako se može reći kako je sve skupa na XIII općoj skupštini bilo oko 400 osoba. Uz našeg predstavnika koga su izabrali biskupi, mons. Đuru Hranića, papa je imenovao kao člana sinode uzoritog gosp. kard. Josipa Bozanića. U ime Unije redovnika na sinodi je bio provincijal karmelićana p. Vjenceslav Mamić. Iz BK BiH na sinodi su bili kard. Vinko Puljić i pomoćni banjalučki biskup mons. Marko Semren.

Generalni Tajnik Sinode biskupa, mons. Nikola Eterović potpisao je još prošle godine (2. veljače 2011.) dokument 'smjernica' za ovu skupštinu biskupâ. To je zapravo bio 'radni materijal' biskupima koji su izabrani sudjelovati na sinodi. Radni materijal polazi od pretpostavke da je Crkva po svojoj bîti i poslanju misionarska. Pavlova rečenica 'nadoše me oni koji me tražahu, objavih se onima koji me ne pitahu' (Rim 10, 20), bila je misao vodilja za skupštinu biskupa koja je raspravljala o novoj evangelizaciji i prijenosu vjere. Znakovita je u tom kontekstu jedna druga Pavlova rečenica: 'Jer što navješćujem evanđelje, nije mi na hvalu, ta dužnost mi je. Doista, jao meni ako evanđelja ne navješćujem' (1 Kor 9, 16). Ova se rečenica odnosi na čitavu Crkvu koja je poslana evangelizirati sve ljude.

To je, naime, njezino zvanje, milost i dar. 'Ona postoji kako bi evangelizirala' (Pavao VI. EN, 14), a evangelizacijsko poslanje je 'odraz njezinog vlastitog bića' (Benedikt XVI., 21. rujna 2010.). Termin evangelizacije bremenit je sadržajem i značenjem. Pavao VI. ga je u pobudnici 'Evangelii nuntiandi' tumačio s više poj-mova: 'propovijedanje, kateheza, liturgija, sakramentalni život, pučka pobožnost, svjedočanstvo kršćanskoga života' (EN, 17). Velike promjene koje su se dogodile u svijetu nisu ostavile Crkvu po strani. Potrebno joj se sučeliti s brojnim pitanjima kako bi razumjela fenomene koji se u njoj i oko nje događaju. No, gledom na izazove s kojima se u tom poslu mora suočiti ona danas nije nespremna. S njima se susrela na dvjema sinodama biskupa koje su urodile i dvjema pobudnicama: Evangelii nuntiandi (1974.) i Catechesi tradendae (1977.).

2. Održane sinode biskupâ od 1967. do 2012.

Instituciju sinode osnovao je Pavao VI. motu proprijem "Apostolica solicitudo", 15. studenog 1965. s nakanom da se podržava, širi i ostvaruje duh Drugog Vatikanskoga sabora. Sinoda je skup predstavnika katoličkog episkopata iz cijelog svijeta sa zadaćom pomagati savjetima sv. Ocu u upravljanju Crkvom. Riječ je grčkog porijekla i označava skup, sabor. Kanonsko pravo definira sinodu kao "skupštinu biskupa izabranih iz raznih krajeva svijeta koji se sastaju u određeno vrijeme kako bi unaprijedili tjesnu povezanost s rimskim biskupom i svojim savjetima pružali mu pomoć u zaštiti i porastu vjere i čudoređa, u održavanju i učvršćivanju duhovne stege, te kako bi proučavali pitanja koja se odnose na djelovanje Crkve u svijetu" (Kan 342). Zadaća joj je u načelu savjetodavnina. Sinoda raspravlja o pojedinim pitanjima, iznosi želje i prijedloge, ali ne donosi odluke i dekrete. Istina, u određenim slučajevima, Papa joj može dati ovlast odlučivanja. No, u tom slučaju na njega spada da potvrdi odluke Sinode.

Kanonsko pravo razlikuje tri vrste sinodalnih skupština: Opću redovitu, opću izvanrednu i specijalnu. Na općoj redovitoj skupštini pretresaju se predmeti koji se izravno odnose na opće dobro Crkve.

TEOLOŠKI PRILOG

Na općoj izvanrednoj skupštini raspravlja se o predmetima od izravnog interesa za opću Crkvu koji zahtijevaju brzo rješenje. Specijalna pak skupština obrađuje poslove koji se izravno odnose na određeni kraj, odnosno određene krajeve. Od 1967. godine, kada je održana prva sinoda, pa do 2010. kada je u listopadu završena specijalna sinoda za "Srednji istok", održane su 24 sinode biskupâ. Sinoda o evangelizaciji je 25. po redu, a od toga ih je bilo 12 općih redovitih, dvije izvanredne opće sinode i 10 specijalnih sinoda. Evo popisa održanih sinoda s njihovim radnim naslovom:

1. Prva opća redovita sinoda 1967.: "Kako očuvati i ojačati katoličku vjeru, njezinu cjelovitost, snagu, razvoj kao i doktrinarnu i povjesnu dosljednost?!"
2. Prva opća izvanredna sinoda 1969.: "Suradnja Svetе Stolice i Biskupske konferencije"
3. Druga opća redovita sinoda 1971.: "Ministerijalno svećeništvo i pravda u svijetu".
4. Treće opća redovita sinoda 1974.: "Evangelizacija modernog svijeta"
5. Četvrta opća redovita sinoda 1977.: "Kateheza u naše vrijeme"
6. Prva specijalna sinoda 1980.: "Pastoralna situacija u Nizozemskoj"
7. Peta opća redovita sinoda 1980.: "Kršćanska obitelj"
8. Šesta opća redovita sinoda 1983.: "Pokora i pomirenje u poslanju Crkve"
9. Druga opća izvanredna sinoda 1985.: "XX. obljetnica završetka Drugog Vatikanskog sabora"
10. Sedma opća redovita sinoda 1987.: "Zvanje i misija laika u Crkvi i u svijetu"
11. Osma opća redovita sinoda 1990.: "Formiranje svećenika u aktualnim okolnostima"
12. Druga specijalna sinoda 1991.: "Svjedoci smo Krista koji nas je oslobođio".
13. Treća specijalna sinoda 1994.: "Crkva u Africi i njezino evangelizatorsko poslanje na putu prema 2000. godini - 'bit ćete mi svjedoci' (Dj 1,8)".
14. Deveta opća redovita sinoda 1994.: "Posvećeni život i njegova uloga u Crkvi i u svijetu"
15. Četvrta specijalna sinoda za Libanon 1995: "Krist, naša nada: obnovljeni njegovim Duhom zajednički svjedočimo njegovu ljubav"
16. Peta specijalna sinoda 1997: "Susret s Isusom Kristom živim, hod k obraćenju, zajedništvu i solidarnosti u Americi"
17. Šesta specijalna sinoda 1998: "Isus Krist, Spasitelj i njegovo poslanje ljubavi i služenja u Aziji: 'da život imaju, u izobilju da ga imaju'" (Iv 10, 10)
18. Sedma specijalna sinoda 1998: "Isus Krist: slijediti njegov put, proglašavati njegovu istinu, živjeti njegov život. Poziv za narode Oceanije"
19. Osma specijalna sinoda 1999: "Isus Krist živi u svojoj Crkvi, izvor nade za Europu"

20. Deseta opća redovita sinoda 2001: "Biskup, služitelj evanđelja Isusa Krista za nadu svijeta"
21. Jedanaesta opća redovita sinoda 2005: "Euharistija izvor i vrhunac života i poslanja Crkve"
22. Dvanaesta opća redovita sinoda 2008: "Riječ Božja u životu i poslanju Crkve"
23. Deveta specijalna sinoda 2009: "Crkva u Africi u službi pomirenja, pravednosti i mira. Vi ste sol zemlje. Vi ste svjetlost svijeta" (Mt 5, 13.14)
24. Deseta specijalna sinoda 2010: "Katolička Crkva na Srednjem Istoku. Zajedništvo i svjedočanstvo. U mnoštva onih što prigrliše vjeru bijaše jedno srce i jedna duša"
25. Trinaesta opća redovita sinoda 2012: "Nova evangelizacija za prijenos vjere"

3. 'Nova evangelizacija' i njezini novi areopazi

Dokument uputa za XIII. redovitu skupštinu biskupa o novoj evangelizaciji počinje citatom apostola Pavla Rimljanima: 'Ali, kako li će vjerovati u onoga za koga nisu čuli? Kako li će čuti bez propovjednika?' (Rim 10, 14). Termin nove evangelizacije upotrijebio je blaženi Ivan Pavao II. kad je došao prvi put u svoju rodnu Poljsku (9. lipnja 1979.) i na susretu s biskupima Latinske Amerike (CELAM, 9. ožujka 1983.). Nova evangelizacija nije ponavljanje one prve, nego hrabrost stvarati nove puteve pred promjenama koje su se zbile, a u kojima je Crkva pozvana živjeti i naviještati evanđelja. Ona je novi napor i obnova koju Crkva poduzima kako bi bila na razini brojnih izazova koje socijalni i kulturni kontekst sa sobom donosi. Pred tim izazovima, dakle, Crkva se ne predaje i ne zatvara u sebe, nego traži nove puteve i nove načine kako progovoriti današnjem svijetu.

Nova evangelizacija zapravo je sinonim 'duhovnog poleta i odgovornosti vjernika partikularnih Crkava' u vidu radosnog navještaja Isusova evanđelja'.

Budući pak da 'nova evangelizacija' predstavlja kršćansku hrabrost koja nikada ne odustaje od traganja za Božjim licem, kako bi se zadovoljilo nadjubljoj ljudskoj čežnji za Bogom, dokument propituje koji su to novi areopazi na kojima kršćani trebaju hrabro čitati i odgonetavati nove scenarije djelovanja.

Radni dokument na prvom mjestu spominje suvremenu sekulariziranu kulturu koja ne samo da izlaže nemilosrdnoj kritici sve što religijom miriše, nego stvara mentalitet po kojem se živi 'kao da Boga nema'.

Hedonizam i konsumizam, kao i objava 'Božje smrti', koju su predvidjeli neki teolozi još prije 30 godina, žanje obilne plodove pa čovjek proživljava duhovnu atrofiju, prazninu duše, ili se pak predaje nedefiniranom spiritizmu.

Drugi element koji uvelike utječe na život pojedinaca i kolektivnu svijest ljudi, jesu obavijesna sredstva koja su i za Crkvu veliki izazov jer 'povezuju čovječanstvo i čine od njega globalno selo' (RM 37). Uz pozitivni doprinos medija treba imati u vidu kako oni pomažu širenju egocentrizma, a zbog naglašene komercijalizacije i potrošnje oslabljuju sposobnost razmišljanja. Čovjek, naime, nije samo potrošač. Uz određenu etičku pomutnju stvara se i 'kultura privida i površnosti' koja je nesposobna reflektirati o prošlosti i budućnosti. U takvom okruženju kršćani moraju imati hrabrosti naći prikladna sredstva kako bi se i u tim okolnostima moglo čuti o bogatom odgojnem nasljeđu i mudrosti koju je stoljećima čuvala kršćanska tradicija.

Treće područje o kojem govori radni materijal jest ekonomija. Bezbroj puta su pape govorili i pisali o nepravednoj raspodjeli materijalnih dobara, o bogatom sjeveru i siromašnom jugu što potvrđuje i najnovija recesija. Zbog toga se očekuje da kršćani i Crkva sada još više i jače djeluju u vidu konkretnih čina socijalne osjetljivosti i pravde.

Četvrto područje je ono koje se odnosi na znanost i tehnologiju. Svjesni smo velikih dobara koje je njihov napredak donio čovječanstvu. No, dokument napominje kako uz to postoji ozbiljna opasnost da se znanost i tehnologija pretvore u 'idole današnjice', te poprime oblike moderne gnoze s novim 'religioznim kultom prosperiteta i trenutnog zadovoljstva'. Peto i zadnje područje koje dokument spominje jest politika. Politički scenarij svijeta stubokom se izmjenio. Nastale su nove mogućnosti, ali i novi rizici vladanja i podjarmljivanja. Tu su i aktivnosti oko mira u svijetu i napretka naroda, zauzimanje za manjine i one koji su slabi i nezaštićeni u društvu, te borba za zdravi okoliš. Sve su to područja koja valja osjetiliti duhom evanđelja. Što je kršćanima činiti u tim okolnostima? Moglo bi se jednom riječju sažeto reći kako nam valja najprije prevladati strah, pa u životnu praksu unositi evanđelje nade. Tako ćemo, naime, postati graditeljima civilizacije ljubavi. Za to je potrebno imati hrabrosti i ući na pozornicu spomenutih fenomena. A ne zatvarati se u naše usko okružje, male zajednice i institucije. Valja odvažno prihvatići izazove svijeta, javiti se za riječ i dati svoje svjedočanstvo.

To je kršćanska 'martyria' koja se ne boji suočavati ni s ideoškim ateizmom, kao ni s praktičnim sekularizmom kojima je cilj ukloniti Boga iz života ljudi. Zapravo, nova evangelizacija je sinonim za misijsku aktivnost koja ne podnosi mrvilo i mentalitet površnog i 'uhodanog stanja' (status quo) u pastoralu. Radni dokument u tom vidu navodi neka svojstva koja bi trebala resiti 'nove evangelizatore' (br. 46, 49, 168-169). Tu je najprije odvažnost i hrabrost. O njima opširno izvješćuju Djela Apostolska kada napr. nakon silaska Duha Svetoga Petar ustaje i neustrašivo drži govor o Uskrsnulom Kristu koga su razapeli oni kojima on propovijeda. Tamo se također na puno mjesta govor i o hrabrom Pavlu koji se ne da ušutkati i ne boji se prijetnja i teškoća (br. 41). Dokument ističe i hrabrost pojedinih mjesnih crkava i institucija koje svojim služenjem u bolnicama, školama, učilištima i drugim socijalnim službama daju osobito hrabro svjedočanstvo brige i ljubavi za čovjeka i Crkvu. Važno je uz to da novi evangelizatori imaju osjećaj hitnosti i urgentnosti, poput Marije koja žuri u u Gorje kako bi pomogla rođakinji Elizabeti. Nije se ni predomišljala, a niti oklijevala. Andelov govor bio jasan signal važnosti, žurnosti i hitnosti da podje. Dokument na koncu ističe kako sjeme Božje valja sijati radosnim srcem i veselom dušom. Kršćanska poruka, naime, nije tužna ili zabrinjavajuća, nego 'Radosna vijest' o Kristu koji je umro i uskrnsnuo za naše spasenje. A s nama je trajno nazočan po Duhu Svetom kojega je obećao i poslao. Plodovi pak Duha su: ljubav, radost, mir, velikodušnost, uslužnost, dobrota i vjernost (usp. Gal 5, 22).

4. Kateheza i katekumenat temelji vjerskog 'pedagoški hoda'

Radni dokument o naviještanju evanđelja i prijenosu vjere temelji se na Isusovoj odredbi apostolima neka 'idu u svijet i propovijedaju svakom stvorenju' ono što su vidjeli i čuli (Mk 16, 15). U tom vidu zadaća je Crkve ostvarivati taj prijenos i navještaj evanđelja ('traditio evangelii'). Evanđelje, međutim nije samo riječ ili nauk. Ono je mnogo više: živa i djelotvorna riječ koja ostvaruje ono što kaže. Ona nije samo sustav vjerovanja i propisa, nego nadasve osoba Isusa Krista. 'Na početku kršćanstva, naime, nije bila neka etička ili idejna odluka. Bio je događaj i susret s Osobom koja je sve usmjerila', piše Benedikt XVI. (Deus caritas est, 1). Zapravo nema mogućnosti prenijeti evanđelje 'ako se prije toga nije susrelo Isusa'.

TEOLOŠKI PRILOG

Samo ono 'biti s njime' daje nam poticaj da o njemu pričamo i podijelimo s drugima sve lijepo, pozitivno i dobro što smo čuli i doživjeli. Zadatak navještanja nije ograničen ili rezerviran samo za 'izabrane'. Prijenos vjere nije, naime, 'specijalizirana aktivnost' koju se daje u najam nekoj skupini ili delegiranim pojedincima. Ne, ona je iskustvo svakoga kršćanina i čitave Crkve koja u tom djelovanju otkriva vlastiti identitet. Ona je dar svakom čovjeku koji s povjerenjem odgovara na poziv vjere. Zbog toga su i laici snagom Kristove proročke službe pozvani aktivno sudjelovati u tom zadatku. Valja, dakle, učiniti sve da se u kršćanskoj zajednici očituju i artikuliraju temeljni vidici vjerničkoga života, a to su ljubav (caritas), povjerenje, navještaj i svjedočanstvo. Jer, Crkva prenosi ono što sama živi, slavi, isповijeda i svjedoči. A u prenošenju vjerskih istina ona se služi dvama temeljnim instrumentima: katehezom i katekumenatom. To dvoje naziva se 'pedagoškim hodom vjere'. Dokument smatra plodom Duha Božjega angažman tolikih vjernika laika u tom procesu, pa posebice ističe svježinu i energiju vjerničkih skupina i crkvenih pokreta kojima uspijeva biti plodnim prijenosnicima kršćanske vjere.

Isusove riječi, 'idite i učinite sve ljude mojim učenicima' (Mt 28, 19), govore o važnosti inicijacije, o prvom navještaju i govoru o Bogu. U tom vidu vrlo je važan odgoj kao i odgojne institucije koje 'upućuju u vjeru i odgajaju za istinu'. Traže se u tom vidu pravi odgojitelji koji će znati i htjeti prenijeti prave vrjednote mladim generacijama. Zbog toga je uloga Crkve u tom odgojnem procesu nezamjenjiva. Ona, naime, ima silan povijesni, pedagoški i misaoni poklad, te je s institucijama i osobljem kadra ponuditi poseban doprinos školi i odgoju. Iz Objave znamo da smo ne samo dijconi spasenja, već i poslanici i navijestitelji te 'nove evangelizacije' koja ne znači neko 'novo evanđelje'. Jer, Krist je 'isti jučer, danas i uvijeke' (Heb 13, 8). Ona zapravo označava odgovore na znakove našega vremena, na potrebe ljudi, kao i odgovore novim oblicima kulture u kojima se prepoznajemo i tražimo smisao našega postojanja. Nova evangelizacija je zbog toga promidžba kulture koju je prožeo duh evanđelja, te objava 'novo ga čovjeka' koji sekrije u nama zahvaljujući milosti Duha koji nam je darovan od Oca po Sinu. Budući da se u dokumentu više puta spominje termin 'nove evangelizacije', korisno je na koncu donjeti riječi blaženoga Ivana Pavla II. o tom terminu kako bismo naslutili njegovu dubinu i značenje.

'Započeti proces nove evangelizacije', veli Ivan Pavao II., 'znači ponovno zapaliti onu vatu koja je gorjela na početku povijesti Crkve i dopustiti da nas zahvati žar navještanja i propovijedanja koji je bio zgrabilo apostole nakon Duhova. Valja nam osjetiti ono što je Pavao mislio kada je u Duhu uskliknuo: 'Jao meni ako evanđelja ne propovijedam' (1 Kor 9, 16). Ako takav duh i želja zahvate Crkvu, nastat će novi misionarski val koji se neće ograničiti na određenu skupinu 'stručnjaka-misionara', nego će zgrabitи sve članove Božjega naroda. Jer, tko je doista susreo Krista, nema pravo držati ga ljubomorno samo za sebe. Mora ga objaviti i svjedočiti za njega, te o njemu s krovova propovijedati. Potreban nam je, dakle, novi apostolski zanos kojeg će živjeti pojedinci i skupine kršćana. I to bi bila ta 'nova evangelizacija', veli bl. Ivan Pavao II. (NMI 40).

Ona zapravo znači dijeliti s ljudima radosti i tjeskobe spasenja, pružajući svijetu razloge nade i vjere koja je u nama (usp. 1 Pt 3, 15). Sadržaj pak nade izrečen je 'u Bogu koji se objavio u ljudskom licu i koji nas je do kraja ljubio'. U tom smislu Crkva je u biti misionarska. A zaprjeke novoj evangelizaciji nalaze se u pomanjkanju radosti i nade koje ubijaju duh poleta u našim kršćanskim zajednicama. Zbog toga se nova evangelizacija nameće, ne samo kao obveza i dužnost, nego i kao spasonosan lijek koji je kadar ozdraviti svijet zarobljen vlastitim strahom i ponuditi radost i smisao života.

'Priklučimo se oduševljeno toj novoj evangelizaciji', završava tekst radnog dokumenta i poziva da 'naučimo kako je slatko i utješno evangelizirati i onda kada nam izgleda da 'sijemo u suzama' (Ps 126, 6). Neka i nama ona bude kao što je bila Ivanu Krstitelju, Petru i Pavlu, te silnom mnoštvu navjestitelja kroz povijest Crkve, onaj 'nutarnji polet i vatrica koju nikakva sila nije mogla ugasiti'. Neka ljudi našega vremena osjete novu evangelizaciju po navjestiteljima koji 'žare revnošću, a ne tugom, zamorom i nestrpljenjem'. I neka bude praćena vratom Duhova kako bi se što bolje i djelotvornije 'navijestilo Božje Kraljevstvo, a Crkva bila usidrena u srcu svijeta'.

Zadar, 15. listopada 2011.

Mons. Želimir Puljić,
nadbiskup zadarski

Dr. sc. don Jerolim Lenkić

Hospicij promiče kulturu života

Netko je lijepo rekao da hospicij tj. palijativnu skrb čine glava, srce i ruke. Srca ima previše, ruku dosta. Međutim da bi se sve to moglo uskladiti potrebno nam je primijeniti znanje u praksi i promišljati o osnivanju hospicija, bez zaobilazeњa, konkretno rečeno u Zadru. Broj oboljelih i umrlih od malignih bolesti je u porastu. Saznanje o teškoj bolesti često je traumatična situacija za pacijenta.

Palijativna skrb u zdravstvenoj ustanovi za osnovni pristup i svrhu ima zbrinjavanje takvih bolesnika pružanjem zdravstvenih usluga visoke kvalitete na specijalno uređenim odjelima ili dijelovima odjela.

U palijativnoj medicini susrećemo se s pacijentima koji se nalaze pod velikim stresom. Teški bolesnici pate od tjelesne i emocionalne boli, i stoga im je zaista teško riječima opisati što sve proživljavaju.

Za pristup koji vodi k boljem razumijevanju čovjeka potrebno je primijeniti ovaj stav: svaki čovjek posjeduje svoju 'mapu svijeta', koja obuhvaća njebove/njezine stavove i mišljenja i iskustva. Dakle, između doktrine i ljudi nalaze se različiti stavovi. Pritom je važno poštovati različitost slike svijeta pojedinih ljudi, znajući da se zasnivaju na njihovom smislu i logici koja ne mogu biti istovjetna s našom logikom razmišljanja.

Čovjek je u povijesti uvijek bio zaokupljen pitanjem koje je vezan za poimanje života; što je život i kakav je njegov smisao? U XXI. stoljeću koje veliča razum u stvaralačkoj misli, povezuju se spoznaje iz različitih disciplina: da čovjek u misaonom omotaču ovoga planeta otkriva nove etičke i moralne zakonitosti u slici etike novoga milenija. Etika vrijednosti uvijek se temeljni na Vječnom Božjem zakonu tj. prirodnom moralnom zakonu koji je upisan u svako ljudsko srce a glasi: »Dobro čini, i zla se kloni». Zato smo svi zajedno odgovorni i suodgovorni posebno za one osobe koji se nalaze u završnom stadiju svojega života koji nose križ neizlječive bolesti. Bol se ublažava lijekovima, ali i uljudnim tj. kršćanskim riječima. Potrebno se brinuti za bolesne osobe. Takve osobe nemaju velikih želja, jer su ponizne; ali očekuju od zdravih osoba da im budu od velike duhovne pomoći. Prema tome , u ovome teološkom prilogu dobro se osvrnuti na alarmantnu potrebu ili bolje rečeno;

barem za sada promišljati o osnivanju hospicija/palijativne skrbi u gradu Zadru.

Evo, što o tome na globalnoj razini svijeta promišljaju odgovorni za boljšak palijativne skrbi. Zato navodim ovaj citat koji temeljito oslikava što je zapravo hospicij/palijativna skrb za neizlječive bolesnike. Svjetska zdravstvena organizacija je definirala palijativnu skrb tj. hospicij ovako:» Palijativna skrb je pristup, koji poboljšava kvalitetu života bolesnika i njihovih obitelji, suočjavajući se s problemima vezanim uz bolest koja prijeti životu. To se ostvaruje kroz prevenciju i olakšanje trpljenja pomoći rane identifikacije i besprijeckorne prosudbe i liječenja boli i drugih problema, fizičkih, psihosocijalnih i duhovnih». (1)

Bolest i smrt su sastavni i neizbjegni dio života. Palijativno zbrinjavanje neizlječivih pacijenta u ustanovi hospicija promiče kulturu života, protivi se eutanaziji i poštuje dostojanstvo ljudske osobe. Za osnivanje hospicija je potrebno formirati i specijalno educirati multi -interdisciplinarni tim koji čine ove osobe: liječnik, medicinska sestra, fizioterapeut, dijabetičar, psiholog, psihiyatatar, socijalna radnica, volonteri, rodbina i svećenik. Najvažniji član u hospiciju je bolesnik u ulozi partnera kojemu je potrebna kako medicinska, tako i duhovna pomoć.

Naime, specijalizirani tečajevi za hospicij/palijativnu skrb održavali su se u Zagrebu. Isto tako tečajevi su se održavali u Rijeci kao sistematska priprava za osnivanje hospicija. Tako je hvala Bogu u Rijeci, za sada jedina u Hrvatskoj, osnovan prvi hospicij (s boravištem bolesnika u toj ustanovi od 0-24 h), uz potporu Riječke nadbiskupije, grada Rijeke i Primorsko-Goranske Županije. Narodna je izreka: »Sve se može, samo kad se hoće». Odgovorno tvrdim da je moguće motivirati stručni tim liječnika u zadarskoj bolnici ; naravno uz potporu nadbiskupije, grada i županije. Ako se odlučimo na taj odgovorni pothvat za osnivanje hospicija u Zadarskoj nadbiskupiji, trebati će sinergijsko djelovanje odgovornih osoba za ustanovu hospicija u kojoj se liječnik i medicinsko osoblje, uz suradnju socijalne radnice, psihologa, svećenika, fizioterapeuta dan i noć brinu za neizlječive bolesnike kojima je potrebna duhovna i medicinska pomoć.

TEOLOŠKI PRILOG

Bolesnicima je najpotrebnije da ih se sasluša u svim njihovim problemima i poteškoćama života.

Hospicij je ustanova koja je zaista potrebna za neizlječive bolesnike koji će se u toj ustanovi osjećati ljudski zbrinuti i kršćanski prihvaćeni. Prema tome, najdjelotvorniji pristup pacijentu u ustanovi hospicija čini uljudna komunikacija hospicijskog tima.

Silvija Brkić odgovorno tvrdi: »U komunikaciji s bolesnikom najvažnije je poštivati holistički pristup i ponašati se prema pacijentu s punim uvažavanjem njegove osobnosti(...). Komunikacija i vještina savjetovanja čine osnovu za dobru kvalitetnu palijativnu skrb». (2)

Sve u svemu, govor i slušanje uvijek idu zajedno. Slušatelj nije pasivni primatelj poruke, nego je odgovorni sugovornik u punom značenju riječi. Ipak, slušanje u konačnici nije samo šutnja dok sugovornik govori, nego aktivno nastojanje da razumijemo što sugovornik nastoji poručiti. Naravno, dobro slušanje uključuje mišljenje i osjećaje. Govor sadrži tri oblika izražavanja: logično, afektivno i poetsko. Logičnim govorom izražavaju se objektivne istine. Naime, takav govor se temeljni na lucidnosti i obazrivosti da se postigne kod sugovornika jasnoća. Afektivan govor izražava osjećaje. Znakovi afektivnosti se otkrivaju u ponašanju, u napetosti izgovora suglasnika(siktanje), vikanje suglasnika, visoke intonacije, ubrzanje tempa; neobični i jaki izrazi. Poetski govor je obilježen u izrazima harmonije, od skладa koji biće osjeća između svih dijelova unutar sebe i od skladnog odnosa sa svime izvan sebe; sam je sebi svrha kao čista ljepota, užitak i radost. Obični ljudi često govore u poslovicama, u izrekama, izražavaju se slično, opisuju usporedbama. Poetika je prisutna i u ugodnom glasu, u čistoj diktici, u ritmu i intonaciji, poetski govorimo da bismo zabavili, nasmijali, razveselili i zadivili sugovornika.

Ponekad se mogu pojaviti i smetnje u razgovoru iz različitih razloga. Bolesnik možda slabo čuje, teže shvaća, slabo vidi ili sporo tj. teško govori. U takvoj situaciji vrlo je važno da liječnik ili medicinska sestra imaju strpljivosti, obazrivosti i razumijevanja prema bolesniku. Bez obzira na stanje bolesnika, nikad ne smije se razgovarati u njegovoj prisutnosti s drugima kao da ga nema, jer to vrijeda dostojanstvo čovjeka. S teškim bolesnicama potrebno je razgovarati polako, bez žurbe; čuti što bolesnik kaže. Dakle, bolesnik je u središtu pozornosti.

Uza sve dosad rečenog navodim misli iz knjige Roberta Buckmana "Ne znam što reći" a kojega

citira Silvija Brkić: »Ako bolesnik kaže: bit će mi uskoro bolje, zar ne? Možete primjerice reći: Razumije se da će vam biti bolje – što je izravni govor koji će povećati povjerenje u liječnika; ili: Neće mi biti bolje - što je izravni odgovor zbog kojeg će vas bolesnik smatrati okrutnim i neprijateljskim. Ili možete reći: Što kažu liječnici? Nadam se, ali ne znam. Ili: Znate da to želim, ali vidjet ćemo. Svi ti odgovori ostavljaju mogućnost pogoršanja, a vama mogućnost nastavljanja pružanja oslonca. Omogućuju vam također postavljanja pitanja: Hoćemo li napraviti planove ako vam ne bude bolje?« (3)

U komunikaciji s bolesnikom od velike je važnosti osjećano slušanje; pažljivost, pri razgovoru isključiti mobitel, ne podizati slušalicu kada telefon zvoni itd. Za osjećajno slušanje nije dovoljna samo namjera, nego i strpljivost, upornost u koncentraciji; sabranost u mislima. Ne bi bilo dobro da bolesnik kaže liječniku da je u mislima odsutan, da je negdje drugdje i tome sl. U očajnom stanju u kojem je bolesnik zbog velikih bolova, očekuje od liječnika ili medicinske sestre sabranost, da dok govorci da ga medicinsko osoblje pažljivo sluša.

Silvija Brkić za dobru komunikaciju između bolesnika i liječnika posebno kaže: »Stvoriti preduvjete a to su primjerena vanjska okolina (privatnost, tih mjesto, vrijeme dobra kvaliteta vremena); neverbalno ohrabrenje (govor tijela, geste, kontakt očima, udaljenost i položaj tijela, stil odjeće, izraz lica; primjerno slušanje (tišina, aktivno slušanje, promišljeno slušanje, i primjerno opažanje). (4)

Pravo da se umre u miru u ljudskom dostojanstvu ne uključuje pravo da se slobodno raspolaze i sa svojom smrću. To pravo nije eutanazija, i smrt se ne ubrzava i ne uskraćuje se redovni postupak liječenja nego se samo ispuštaju izvanredna sredstva ili izvanredni postupci liječenja jer bi oni značili bolno i neljudsko odlaganje časa smrti čovjeka koji još ima vegetirajući funkcije. Zato za umrijeti u ljudskom dostojanstvu posebni je izraz 'ortotanazija', koji se koristi u medicini; znači umrijeti prirodnom smrću u pravi trenutak. U hospiciju, bolesnik ne izražava molbu za eutanazijom, jer se osjeća da ga poštuje liječnik i medicinsko osoblje koje se od 0-24 h brinu za njega.

Papa Benedikt XVI u skladu etičkim postupanjem prema bolesnicima izjavljuje: »Bolest je poremećaj u organizmu, tjelesna anomalija ili oštećenje funkcije: nezdravo loše stanje; bolno i jedinstveno iskušenje. No, pred Božnjim otajstvom koje uzima naše smrtno tijelo, bolest dobiva značenje i postaje dar i prilika za posvećenje... Zdravstveno stanje svjedoči da pravi život nije ovdje, nego s Bogom,

gdje će svatko naći veselje ako budemo ponizno išli stopama Isusa iz Nazareta». (5)

Kad govorimo o hospiciju dobro je sistematski se osvrnuti na pitanje: što je terminalna faza? Etimološko podrijetlo potječe od latinski termina lis – konačni, krajnji, završni); završno razdoblje života, kad medicina spozna da bolest ili stanje ne može izlječiti nego da samo može liječiti pojavnje oblike, tj. ublažiti patnju. Pučki analogni govor koji se koristi približava značenje i razumljivost pojmova kao što su: biti na umoru, biti na samrti, na samrtnoj postelji. Naime, bolesniku nije samo dovoljna pomoć zdravstvenoga osoblja, nego mu je potrebnija ustrajna skrb i ljubav, duhovna i tjelesna blizina najbližih i najdražih. Zato je preporučeno mjesto boravka takvoga bolesnika njegov obiteljski dom ili hospicij, a ne bolnica. Onima koji od njih boluju, teške bolesti neizbjegno uzrokuju trenutke zbunjenosti i ozbiljno suočavanje s vlastitim stanjem. Stoga se kod odgovornih osoba u hospiciju koji se brinu za bolesnike, ne može ograničiti samo na ublažavanje bolova nego cijelovitim, duhovnim i medicinskim angažmanom pristupiti ljudskome biću. Zato je vrijedno spomena, što se tiče palijativne skrbi, detaljno prikazati u ovom izvješću koje slijedi.

Palijativna skrb ugrađena je i u Plan i program mjera zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja (Narodne novine br. 126/06). U Pravilnik o specijalističkom usavršavanju medicinskih sestara – medicinskih tehničara (Narodne novine br. 139/09), u Pravilnik uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja na zdravstvenu njegu u kući osigurane osobe (Narodne novine, br.88/10), ali sve to zajedno je još uvijek vrlo stidljivo, plaho, nedo-

voljno strukturirano, neustrojeno, nerazglašeno, nedostupno, sporedno i usputno u zdravstvenoj zaštiti premda bi se, prema Europskim standardima, u palijativnoj skrbi trebalo zbrinuti oko 22000 umirućih Hrvata koji umiru u bolnicama.

Hospicij na poseban način podrazumijeva totalnu skrb za bolesnike koji se nalaze u završnom razdoblju života. Totalna skrb uključuje: duhovnu pomoć, medicinsku i socijalnu, zatim suživljeni razgovor s bolesnicima koji od bolova ne mogu ni progovoriti. Čovjek tj. bolesnik se u hospiciju poštaje kao ljudska osoba, do zadnjeg trenutka života pod geslom liječnika i medicinske sestre: ‘Vi ste za mene čovjek za kojega se brinemo do zadnjih sekunda Vašega života’. Ublažavanje bolova, liječenje raznih simptoma primarne bolesti, psihoterapija, društvena inteligencija i dušobrižništvo čine integralne dijelove palijativne skrbi. Uobičajeno se zato kaže da palijativna medicina dolazi na kraju u terminalnoj fazi neizlječive bolesti. Naime, palijativna medicina promatra život i smrt kao prirodne procese. Od velikog značenja u hospiciju je duhovnik - svećenik, koji uz Božju pomoć neizlječive bolesnike duhovno ohrabruje; naravno sakramentima sv. isповједи, pričesti i bolesničkog pomazanja, bolesnik je ispunio vjerske moralne obveze prema Bogu s kojim se pomirio i živi do Božje volje.

Bilješke:

1. Preporuka: Rec (2003) 24 Povjerenstva ministara Vijeća Europe državama članicama o organizaciji palijativne skrbi (2004). Hrvatsko društvo za hospicij/palijativnu skrb, HLZ, Zagreb., str.12
2. BRKIĆ S., Palijativna skrb u Hrvatskoj i svijetu: sažeci i članci s Prvog kongresa Hrvatske 2006. i Petog simpozija hospicij i palijativna skrb, 2004. (ur.Anica Jušić), Zagreb, 2006. str. 60
3. BRKIĆ S., nav.dj., str. 67
4. BRKIĆ S., nav.dj., str. 64
5. BENEDIKT XVI., Govor u Zakladi rimskoga hospicija (13.prosinca 2009.), u: Glasnik Hrvatskoga Katoličkog društva (Zagreb), XX (2010.) 1-2. str. 32.

KULTURNI PRILOG

Oliver Modrić, prof. arhivist

Arhivistika (2) - Podjela arhiva i arhivsko gradivo

Podjela arhiva

Arhivi su ustanove za čuvanje, zaštitu, obradu i korištenje arhivskoga gradiva koji su u osnovi podijeljeni na javne i privatne. Pod javne arhive spadaju državni arhivi i specijalizirani arhivi (vojni, sveučilišni, arhivi banaka, gospodarski, filmski i dr.). Danas u Republici Hrvatskoj postoji mreža državnih (javnih) arhiva koji se dijele na matični Hrvatski državni arhiv u Zagrebu i na područne arhive po većim županijskim centrima te na arhive jedinica lokalne samouprave i uprave.

Hrvatski državni arhiv, kao središnji i matični državni arhiv, obavlja arhivsku službu u odnosu na arhivsko i registraturno gradivo državnih tijela, državnih i javnih ustanova i poduzeća, te pravnih osoba, obitelji i pojedinaca, čija se djelatnost prostirala ili se prostire na čitavom ili većem dijelu Republike Hrvatske, odnosno koja ima značenje za Republiku Hrvatsku. Područni državni arhivi obavljaju arhivsku službu u odnosu na arhivsko i registraturno gradivo državnih tijela, pravnih osoba s javnim ovlastima i javnih službi koje obavljaju djelatnost na području jedne ili više jedinica lokalne samouprave i uprave i u odnosu na gradivo koje nastaje na području djelovanja toga arhiva. Arhivi jedinica lokalne samouprave i uprave čuvaju, zaštićuju, obrađuju i koriste javno arhivsko gradivo tijela lokalne samouprave i uprave i njihovih javnih službi.

Također državni arhivi mogu osnovati sabirne centre (međuarhive) kao svoje podružnice, u svrhu prikupljanja, odabiranja, čuvanja i sređivanja registraturnoga i arhivskoga gradiva.

Pod privatne arhive spadaju svi oni arhivi nastali radom privatnih pravnih i fizičkih osoba, privatnih ustanova, udruženja, skupina i pojedinaca, a među njih spadaju i arhivi vjerskih zajednica. Danas u Hrvatskoj vjerske zajednice su uglavnom i stvaratelji i imatelji gradiva oni se sami brinu

o čuvanju i zaštiti vlastitog gradiva. No postoji mogućnost čuvanja (deponiranja) gradiva vjerskih zajednica kod područnih državnih arhiva, gdje se onda sklapaju posebni ugovori o čuvanju. Hrvatski državni arhiv utvrđuje popis imatelja arhivskoga gradiva u privatnom vlasništvu za koje po svojoj stručnoj ocjeni utvrdi da je od interesa za državu. Zakonski arhivska služba obavlja se kao javna služba obvezno na cijelom području Republike Hrvatske, tako da određene poslove arhivske službe mogu, kao ustanove, obavljati specijalizirani arhivi i privatni (crkveni) arhivi (izdavanje uvjerenja, ovjera preslika i dr.). Također zakonski imatelji privatnoga arhivskog gradiva koji iz bilo koje osnove čuvaju arhivsko gradivo ili pojedinačne dokumente trajne vrijednosti, obavezni su:

- obavijestiti nadležni državni arhiv o posjedovanju gradiva,
- čuvati gradivo i poduzimati mjere potrebne za njegovo sigurno čuvanje i zaštitu,
- srediti gradivo i izraditi popis,
- dopustiti ovlaštenoj osobi nadležnoga državnog arhiva da pregleda gradivo i po potrebi provede sigurnosno snimanje.

Također privatni arhivi mogu prikupljati i čuvati arhivsko i registraturno gradivo nastalo radom kako svojih osnivača tako i drugih domaćih pravnih i fizičkih osoba. Crkveni arhivi uglavnom sadrže arhivsko gradivo nastalo djelatnošću crkvenih ustanova i organa ili osoba u službi crkve. U Republici Hrvatskoj djeluje više vjerskih zajednica ali od svih najviše arhivskog gradiva ima Katolička crkva. To gradivo je svakako vrlo značajan izvor za istraživanje sveukupne povijesti i kulture hrvatskog naroda. Danas sve nad/biskupije u Hrvatskoj imaju uglavnom dobro sređene vlastite arhive, a najobimnije i najbolje sređene imaju najstarije nad/biskupije (Zagrebačka, Splitsko-makarska, Zadarska, Dubrovačka).

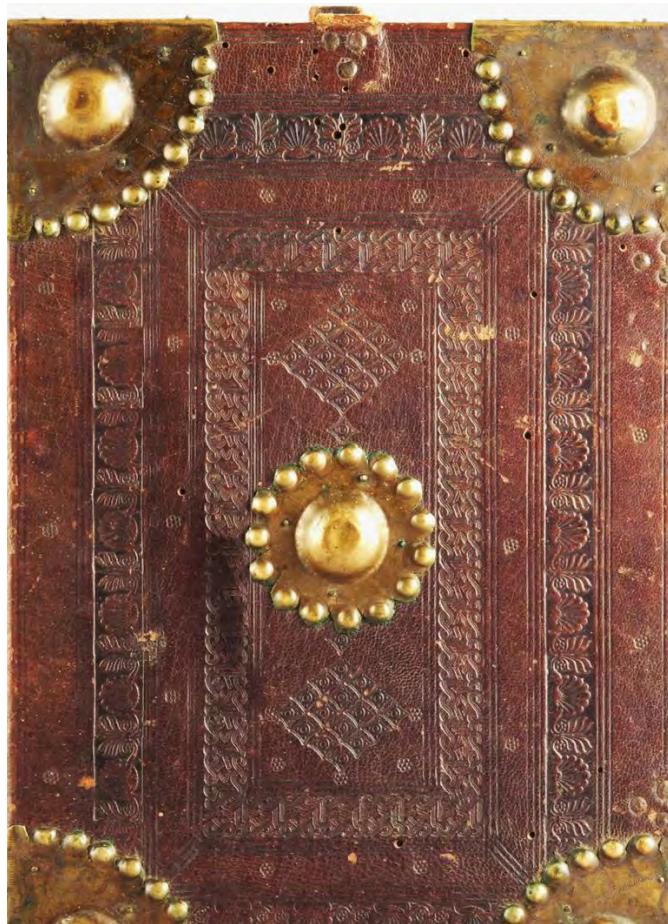
Arhivsko gradivo

U prvom dijelu smo općenito rekli što je arhivsko gradivo. U Hrvatskoj se koristi sustav klasifikacije arhivskog gradiva kojim se gradivo razvrstava po svome podrijetlu. Pojedine skupine gradiva se označavaju slovnim oznakama gdje slovo "J" označava gradivo vjerskih ustanova, a oznaka „J.1.“ Rimokatoličku crkvu. Danas se kao temeljno načelo arhivistike uzima načelo provenijencije ili podrijetla arhivskog gradiva. To načelo kazuje kojoj cjelini pripada određeno arhivsko gradivo, iz koje je registrature (kurije, ordinarijata) potekla i u nadležnosti kojeg arhiva ona pripada ili bi trebala pripadati. Podrijetlo nekog spisa ne znači mjesto njegova postanka, nego mjesto gdje se on našao pošto je prošao svoj put u toku službenog postupka u registraturi. Tekuće gradivo koje nastaje u sadašnjosti i još se koristi u radu pojedine crkvene ustanove drži se u registraturi. Poslije određenog vremena (najmanje 30 godina a najviše 50 god.)

ono se iz registrature prenosi u arhiv gdje se čuva kao svjedočanstvo života (pastoralnog, povijesnog, opće kulturnog i dr.) i djelovanja Crkve u određenom području u prošlosti.

Sve ono arhivsko gradivo, koje je s obzirom na svoj postanak međusobno organski povezano i gdje postoji prirodna veza s pravnom ili fizičkom osobom iz čijeg je rada i djelovanja nastala, tvori arhivski fond. Svaki se fond onda kasnije može podijeliti na podfond, seriju, podseriju i na koncu na pojedinačni predmet ili spis gradiva. Također postoje obiteljski i osobni (svećenički) fondovi. Druga vrst arhivskog gradiva koje ne mora biti organski povezano ali govori o istom ili sličnom predmetu nazivamo arhivska zbirka. Zbirke mogu biti: zbirke isprava, matičnih knjiga, tiskovina, fotografija i dr.

U nastavku ćemo nešto više reći o crkvenim arhivima i o arhivu Zadarske nadbiskupije.

AKTUALNO

**EKSKLUVIVNI INTERVIEW PAPE BENEDIKTA XVI.
ZA DOKUMENATRNI FILM „ZVONA EUROPE“ O POVIJESNOM SUDONOSU
KRŠĆANSTVA I EUROPE**

U ponedjeljak (15. listopada 2012. je nekim sinodskim ocima prikazan film „Zvona Europe – Put vjere Europe“. Dokumenatarc je zajednički pothvat Vatikanskog televizijskog centra (CTV) i RAI Cinema, uz potporu Gregorijanske zaklade i Intesa San Paolo. Film je predstavio o. Federico Lombardi, ravnatelj Tiskovnog ureda Svetе Stolice i CTV, kazavši da je „vrijednost filma u načinu kako u cjelinu dovodi niz izuzetnih intervjuja koji se tiču odnosa kršćanstva i Europoe, njezine kulture i povijesti.“ Različite eminentne osobe, među kojima su najveći vjerski auktoriteti glavnih kršćanskih denominacija, dragovoljno su ustupile izvorne i ekskluzivne intervjuje autoru filma.“ Među intervjuiranim su papa Benedikt XVI., ekumenski carigradski patrijarh Bartolomej I., patrijarh Ruske pravoslavne Crkve Kiril, kanterburyjsk nadbiskup i anglikanski primas Rowan Williams, bivši predsjednik Saveza luteranskih crkava Njemačke biskup Wolfgang Huber. Sveti Stolica je ustupila javnosti intervju pape Benedikta XVI. (www.zenit.org)

Novinar: Vaša Svetosti, Vaše enciklike donose zahtjevan pogled na čovjeka: čovjeka u kojem je nastanjena ljubav Božja, čovjeka čiji razum proširuje iskustvo vjere, čovjeka koji je društveno odgovoran zahvaljujući dinamizmu ljubavi primljenoj i darovanoj u istini. Svetosti, upravo ste s tog antropološkog stanovišta - u kojem evandeoska poruka uzdiže sve hvalevrijedne elemente ljudske osobe, pročišćavajući prljavštinu koja zatamnjuje istinsko lice čovjeka stvorena na sliku i priliku Božju - višekratno isticali da je ponovno otkrivanje ljudskog lica, evandeoskih vrednota, najdubljih europskih korijena predstavljaju razlog nade za europski kontinent, i ne samo za njega. Možete li nam pojasniti razloge Vaše nade?

Papa Benedikt XVI.: Prvi je razlog moje nade činjenica da je čežnja za Bogom, traženje Boga duboko upisano u svaku ljudsku dušu i da to ne može nestati. Zasigurno, mi možemo neko vrijeme zaboraviti na Boga, ostaviti ga po strani i baviti se drugim stvarima, ali Bog nikada ne iščezava. Riječi sv. Augustina su stvarno istinite: mi ljudi smo nemirni sve dok ne pronađemo Boga. Taj nemir postoji i danas, i on je izraz nade da čovjek uvijek iznova, pa i danas, može započeti svoje put prema Bogu.

Drugi razlog moje nade leži u činjenici da su Evangelje Isusa Krista, vjera u Isusa Krista, jednostavno istina, a istina nikada ne stari. I to se može na neko vrijeme zaboraviti, gurnuti u stranu i pažnju usmjeriti na druge stvari, ali istina kao

takva ne nestaje. Ideologijama je vrijeme odbrojano. Izgledaju moćne i neodoljive, ali nakon izvjesnog vremena one se istroše i izgube snage jer im manjka duboka, prava istina. Ideologije jesu čestice istine, ali one se na kraju istroše. Evangelje je, naprotiv, istinito i stoga se ne može istrošiti. U svakom povijesnom razdoblju ono otkriva nove dimenzije, izroni sa svom svojom svježinom u odgovoru na zahtjeve čovjekova srca i razuma, koji tada može hoditi u toj istini i sebe u njoj pronaći. Iz tog razloga sam, dakle, čvrsto uvjeren da će doći novo proljeće kršćanstva.

Treći razlog, onaj empirijski, vidljiv je u činjenici da taj osjećaj nemira i danas zahvaća mlade. Mladi su mnogo toga vidjeli - ponude raznih ideologija i konzumizma - te su postali svjesni praznine i nedostatnosti tih stvari. Čovjek je stvoren za beskonačno. Ograničeno ga ne zadovoljava. I tako baš u mladim naraštajima osjećamo novo buđenje tog nemira, te i oni sami započinju svoj put u novim otkrićima ljepote kršćanstva, ali ne jeftine i iesprane verzije, već kršćanstva u svemu svomu radikalizmu i dubini. Vjerujem, stoga, da nam antropologija kao takva pokazuje da će ujek doći do novih buđenja kršćanstva. Činjenice to potvrđuju jednom jedinom izrijekom: duboki temelj. To je kršćanstvo. Ono je istinito, a istina uvijek ima budućnost.

Novinar: Vaša Svetosti, Vi ste u više navrata tvrdili da je Europa imala i da neprestano ima kulturni utjecaj na svekoliki ljudski rod, te da ne može ne osjećati poseban osjećaj odgovornost, ne samo za svoju nego i za budućnost cijelog čovječanstva. Gledajući prema budućnosti, je li moguće nazrijeti obrise vidljivog svjedočanstva što ga trebaju pružati katolici, pravoslavci i protestanati u Europi, od Atlantika do Urala, živeći evanđeoske vrednoti u koje vjeruju, kako bi pridonijeli izgradnji Europe vjerne Kristu, gostoljubivije, i jedinstvenije, pritom ne samo čuvajući svoju kulturnu i duhovnu baštinu, nego i u pronalazeći nova rješenja za sučeljavanje s velikim izazovima kojima je obilježeno postmoderni i multikulturalno doba?

Papa Benedikt: Riječ je o važnom pitanju. Jasno je da Europa u današnjem svijetu ima veliku gospodarsku, kulturnu i intelektualnu težinu, a sukladno s tim, ima i veliku odgovornost. Ali Europa, kako ste šrimijetili, mora otkriti svoj istinski identitet kako bi mogla moći govoriti i djelovati sukladno veličini svoje odgovornosti. Po mom mišljenju, nacionalne razlike, koje su Bogu hvala razlike a ne razdjeline, danas više ne predstavljaju problem. Narodi, sa svojim kulturnim, ljudskim i karakternim različitostima predstavljaju bogatstvo koje skupa sačinjava jednu veliku simfoniju kultura. Vjerujem da problem Europe glede pronalaženja svog vlastitog identiteta proizlazi iz činjenice da Europa ima dvije duše: jedna se sastoji od apstraktnog antihistorijskog razuma, koji nastoji ovladati svime jer sebe smatra nečim što nadilazi sve kulture; to je poput kakvog takav razuma koji je konačno pronašao sebe i stoga se nastoji oslobiti od svake tradicije i svih kulturnih vrednota,

u korist nekakvog apstraktnog razuma. Prvi pravirjek suda u Strasbourg u ovoj primjer je takva apstraktnog razuma koji traži emancipaciju od svih tradicija, čak i od same povijesti. Ali tako ne možemo živjeti, jer štoviše i takozvani „čisti razum“ je uvjetovan određenim povijesnim kontekstom i samo u tom kontekstu može opstojati.

Drugu pak dušu Europe možemo nazvati onom kršćanskom. To je duša otvorena svemu što je razumno, duša koja je i sama iznjedrila odvažnost razuma i slobodu kritičkog razmišljanja, ali koja ostaje usidrena u korijenima iz kojih je ta Europa nikla, iz kojih su njeni temeljni vrijednosti i velike ustanove, koja ostaje vjerna viziji kršćanske vjere. I kao što ste rekli, ova duša mora iznaći svoj zajednički izričaj u ekumenskom dijalogu među Katoličkom, Pravoslavnim i protestantskim Crkvama. Tada se pak mora susresti s tim apstraktnim razumom. Drugim riječima, mora prihvati i očuvati slobodu razuma da kritički ispita sve ono što može činiti i što je učinio, vježbati se u toj slobodi i dati joj konkretan oblik na temeljima i u skladu s velikim vrijednostima što nam ih je dalo kršćanstvo. Jedino u toj sintezi tih elemenata Europa može održati svoju težinu u međukulturalnom dijalogu čovječanstva, danas i u budućnosti. Samo kada razum ima povijesni i moralni identitet, on može govoriti drugima, tražiti neku „interkulturnost“ u koju svatko može ući i pronaći temeljno jedinstvo vrednata koje otvaraju puteve prema budućnosti, prema novom humanizmu. To mora biti naš cilj. Za nas taj humanizam izrasta neposredno iz ideje o čovjeku stvorenu na sliku i priliku Božju.

O predvorju naroda

(Riječ Pape Benedikta XVI. mladima pred Notre Dame-om u Pariz, 26. 3. 2011.)

Dragi mladi, dragi prijatelji!

Sve vas pozdravljam, zajedno s vašom braćom i sestrama iz Zajednice Taize. Zahvalan sam Papinskom vijeću što je poduzelo i produžilo moj poziv za otvaranjem više „Predvorja narodā“ unutar Crkve. Ta slika se odnosi na širom otvoren prostor Jeruzalemског Hrama gdje su svi oni koji nisu dijelili vjeru Izraela mogli prići Hramu i postavljati pitanja o vjeri. Tu su moglu susreti pismoznance, govoriti o vjeri i čak moliti se nepoznatom Bogu. To je predvorje tada bilo prostor podjele, budući narodi nisu imali pravo ući u posvećeno mjesto, ali je Isus Krist došao kako bi „srušio pregradu razdvojnici“ između Židova i pogana, te „obojicu u jednome Tijelu izmiri s Bogom po križu, ubivši u sebi neprijateljstvo“ (usp. Ef 2, 14-17).

U srcu „Grada Svetla“, pred Notre Damom - veličanstvenim djelom francuske vjerske kulture, učinjeno je veliko predvorje kako bi potaknulo sveže zamah susretu poštovanja i prijateljstva među ljudima različitih uvjerenja. Vi, mladi ljudi, vjerujući kao i nevjerujući, odlučili ste večeras sastati se zajedno, kao što to činite u svagdanjem životu, kako biste se upoznali i raspravili velika pitanja ljudskog postojanja. U današnje vrijeme mnogi ljudi priznaju da ne pripadaju nijednoj religiji, ali ipak teže za jednim novim svijetom, svijetom koji je slobodniji, pravedniji i jedinstveniji, koji je više ispunjen mirom i srećom. Govoreći vam večeras, razmišljam o svim stvarima što ćete ih jedni drugima izreći. Vi koji ste nevjerujući osobito ćete izazivati one koji vjeruju na život koji je u skladu s vjerom koju ispovijedaju a izazvat će ih i vaše odbacivanje bilo kakvog iskrivljivanja vjere koje ju čini nedostojnom čovjeka. Vi koji ste vjernici čeznate za tim da svojim prijateljima da je bogatstvo koje leži u vama po sebi nešto što se mora podijeliti, nešto što izaziva pitanja i traži razmišljanje. Pitanje Boga ne predstavlja neko društveno zlo, nije opasno za društvo, ono ne prijeti istinskom ljudskom životu. Pitanje Boga ne smije biti izostavljeno među drigim velikim pitanjima našega vremena.

Dragi prijatelji, pred vama je izazov međusobne izgradnje mostova . Iskoristite tu mogućnost kako bi u dubini vaših srdaca i s ozbiljnim argumentima otkrili puteve koji vode poptunom dijalogu. Toliko toga imate jedni drugima za reći. Ne bježite od izazova i pitanja koja stoje pred vama.

Duboko vjerujem da nam susret vjere i razuma pomaže u pronalaženju samih sebe. Međutim, prečesto razum se zapetlja pred licem vlasitog interesa i iskušenja dobiti, te je prisiljen smatrati ju krajnjim kriterijem. Težiti istini nije lako. Međutim, svatko je od nas pozvan hrabro se odlučiti za traženje istine, upravo stoga što nema prečaca prema sreći i ljubavi istinski ispunjenog života. Tá, Isus u Evandželu govori: „Istina će vas oslobođiti“.

Dragi mladi, na vama je da u vašim zemljama i u Europi u cjelini, pomognete vjerujućima i nevjerujućima ponovno otkriti puteve dijaloga. Religije se nemaju zašto bojati pravedne sekularnosti koja je otvorena i dozvoljava pojedincima živjeti u skladu s onim što vjeruju prema svojoj savjeti. Ako ćemo izgraditi svijet slobode, jednakosti i bratstva, tada se i vjerujući i nevjerujući moraju osjećati upravo biti jednakima u svojim pravima da žive i kao pojedinci i kao članovi zajednice u skladu sa svojim uvjerenjima; i u bratskim odnosima jedan s drugim. Jedan od razloga za ovo Predvorje naroda jest ohrabriti takve osjećaje bratstva iznad i unatoč našim pojedinačnim uvjerenjima ne negirajući naše razlike. I na još dubljoj razini, da priznamo kako nam jedino Bog u Kristu dariva unutarnju slobodu i mogućnost međusobnog susretanja kao braća i sestre.

Naš prvi korak, prva stvar koju zajedno možemo učiniti je poštovati, pomagati i ljubiti svako ljudsko biće, jer su on i ona stvorenje Božje i na neki način jesu put koji vodi k Bogu. Dok se budete punili iskustvima ove večeri, radite na uklanjanju

prepreke straha od drugih, od stranaca, od onih koji su različiti; taj strah se često rađa zbog nepoznavanja jedni drugih, zbog sumnjičavosti ili indiferentnosti. Radite na stvaranju poveznica s drugim mlađim ljudima, bez razlika, imajući na umu one koji su siromašni ili osamljeni, nezaposleni, bolesni ili na rubovima društva.

Dragi mladi, ono što možete podijeliti nije samo vaše iskustvo života, već također i vaš pristup molitvi. Vjerujući i nevjerujući, dok stojite u ovom predvorju Nepoznatoga, pozvani ste također pristupiti i svetom mjestu, proći kroz veličanstveni portal Notre Damea i ući u katedralu na trenutak molitve. Za neke od vas će to biti molitva Bogu kojega već po vjeri poznajete, ali za druge to može biti molitva Nepoznatom Bogu....

SADRŽAJ

NADBISKUPOVA RIJEČ:	2
SVETA STOLICA	
Dekret Apostolske pokorničarne o potpunom oprostu	3
HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA	
Priopćenje s izvanrednog zasjedanja HBK, 22. listopada 2012.	5
Poruka biskupa HBK o dvadesetoj obljetnici vjeronauka u školi, ususret Godini vjere	5
Izjava Komisije Iustitia et pax: O dobru miru – plodu pravde i istine	6
ZADARSKA NADBISKUPIJA	
Nadbiskupova okružnica uz početak Godine vjere	8
Nadbiskupova homilija na Misi za početak nove školske godine, Katedrala, 3. 9. 2012.	11
Nadbiskupova homilija na blagdan sv. Šime, 8. listopada 2012.	12
Nadbiskupova homilija na blagdan sv. Luke, Kolan, 18. listopada 2012.	13
Nadbiskupova homilija na spomendan bl. Ivana Pavla II. i Otvorenju Godine vjere, Katedrala sv. Stošije , 22. listopada 2012.,	15
ODREDBE	17
Obavijesti	22
NAŠI REĐENICI	25
NAŠI POKOJNICI	25
KRONIKA	26
IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE	28
IZ ŽIVOTA KLASIČNE GIMNAZIJE IVANA PAVLA II.	44
IZ ŽIVOTA CRKVE: Nadbiskup Puljić na XXVI. svjetskom međureligijskom skupu za mir	46
ZNANSTVENI PRILOG: Međunarodni znanstveni simpozij „Počeci franjevaštva u Hrvata“	48
TEOLOŠKI PRILOG: Mons. Želimir Puljić - “Nova evangelizacija za prijenos kršćanske vjere”	51
TEOLOŠKI PRILOG: Dr. sc. don Jerolim Lenkić - “Hospicij promiče kulturu života”	55
KULTURNI PRILOG: Oliver Modrić - “Podijela arhiva i arhivsko gradivo”	58
AKTUALNO: Ekskluzivni interview pape Benedikta XVI. za dokumentarni film “Zvona Europe”	60
O predvorju naroda (Papa Benedikt XVI. mladima pred Notre Dame-om u Pariz, 26. 3. 2011.)	62